

Enotna in trdna partija

Moč besed je v dejanjih!

Ideja marksizma, leninizma in naše stvarnosti, stvarnosti, ki se je kalila polnih petin- trideset let in več, se tudi odraža v dejanjih!

Sedanjost je na temeljih revolucije, pri- hodnost na izkušnjah preteklosti — na te- meljih znanosti in revolucije!

»Pred komunistično partijo so se pred letom 1941 postavljale politične in organiza- cijske priprave, kot najvažnejše naloge za usodne dni vojne...

Ne le člani partije, temveč tudi vse ljud- stvo, se je moralo seznaniti z nevarnostmi, ki so pretile...

Poudarjali smo, da ima v teh težavnih tre- nutkih vsak narod pravico odločati o svoji usodi, da pa se moramo skupaj boriti proti okupatorju, proti kateremu moramo združiti vse svoje sile in strniti vse naše narode in narodnosti v enotno fronto...

V teh usodnih dneh za državo je bil te- melj moči in vpliva KPJ v dejstvu, da je bila resnično avantgarda širokega demokra- tičnega in revolucionarnega gibanja širokih ljudskih množic...

Celovit koncept revolucije je partija naj- popolnejše predstavila na svoji peti državni konferenci in da so ta koncept ljudje tudi sprejeli, so hitro in jasno pokazali dogodki po 27. marcu 1941...

10. april 1941. Zagreb. Seja CK KPJ! Ustanovljen vojaški komite pod vodstvom tovariša Tita, kot generalnega sekretarja KP Jugoslavije!

»S svojim delom pri pripravih za obo- rožen boj je KPJ zelo vplivala na politična gibanja v državi, na malodušnost in demo- ralizacijo ljudi po aprilskem razsulu! Pokazala je na pot boja, dvigala borbena razpoloženje med ljudmi in na odločnost; na odločnost boja...

Po končanih notranjih bojih je izšla enot- na in trdna partija, silna in močna, močna v besedah in dejanjih, s katerimi je častno izpolnila svoje obveznosti pred svojimi na- rodi, pred mednarodnim delavskim gibanjem, pred svobodoljubnim človeštvom...

Zagotovo ne bi mogel nihče bolje pri- kazati zgodovino naše partije, kot je to storil tovariš Tito na nedavnih predavanjih sluša- teljem politične šole v Kumrovcu in ob srečanju političnega aktiva v Zagrebu.

KURIRČKOVA POSTA 1977

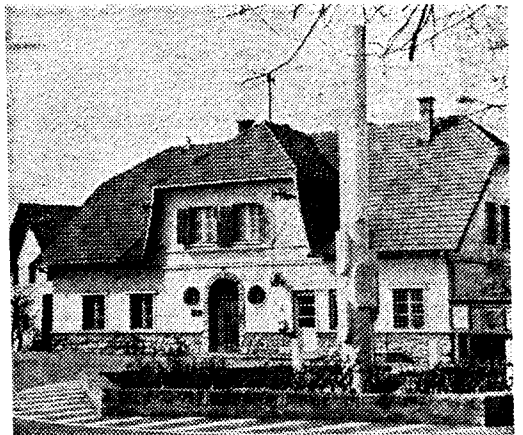
»Kurirčkova pošta 1977« je tudi letos krenila po poteh svetlih vzorov in revolucionarnih spominov s petih prog: gorenjske, štajerske, koroške, dolenske in primorske. Kako je bilo v Cezanjevcih pri Ljutomeru, lahko preberete na osemnajsti strani našega časnika. Ne bo vam žal! »Vse, kar smo ta dan doživeli pri Ribičevem mlinu,« je zapisal avtor besedila, »je bila samo še ena potrditev, da smo pozdrave in obljube tovarišu Titu ob njegovem in našem jubilejnem letu — tudi jubilejnem letu KURIRČKOVE POSTE, ki nas razveseljuje in navdaja s ponosom že petnajsto leto — izročili v varne roke!«

Na fotografiji Egon Kašeta: Tudi v Vinjah nad Do lskim so se minulo soboto, v lepem spomladanskem dopoldnevu, z vseh koncev moščanske in domžalske ob čine zgrinjale kolone pionirk in pionirjev.

Le sedmerica iz obroča brez ran

Vaščani krajevnih skupnosti Bitnje, Jošt, Sv. Duh in Žabnica, so s proslavo v Rovtu na Planici počastili minulo soboto svoj krajevni praznik. Ob tem so se spominjali bojev neustrašne Selske čete, ki je 27. marca 1942 bila neenak boj z Nemci. V tem boju je padel tudi narodni heroj Stane Žagar.

Str. 6

Drug drugemu ogenj dajmo

Vloga amaterskega udejstvovanja v različnih vejah umetniškega ustvarjanja in poustvarjanja postaja v naši družbi iz dneva v dan večja in hkrati odgovornejša. Če naj bodo amaterske dejavnosti nekakšna predvzgoja in sredstvo oblikovanja današnjega človeka in na ta način tudi programski pomočnik profesionalni kulturi, se mora spremeniti in dopolniti tudi njih način dela, poglobiti znanje in ustvariti ugodna klima, kar vse je mo- goče le v medsebojnem povezovanju in s skupnimi na- pori posameznikov in družbe.

Str. 7

od torka do torka

Sreda, 23. marca 1977

Varnostni svet OZN je začel nekajdnevno razpravo o rasizmu v Južni Afriki.

V Beogradu je bila skupna seja predsedstva RK ZZB NOV in zveznega odbora ZZB NOV, na kateri so obsodili vsakršno vojno.

Tovariš Tito je prispel na večdnevni obisk na Hrvaško.

Četrtek, 24. marca 1977

Jugoslovanski veleposlanik v OZN je obvestil generalnega sekretarja te organizacije o ministrskem sestanku koordinacijskega biroja neuvršenih držav, ki bo v New Delhiju.

Etiopija je po nekajmesečnem brezvladiju dobila novo vlado, v kateri sta tudi dva mlada intelektualca, ki sta študirala v Jugoslaviji.

V Bruslju je odstopila nizozemska vlada.

Petek, 25. marca 1977

Odbor zbora republik in pokrajin je sklenil, da bo Jugoslavija postala članica banke za razvoj.

Bonnski Bundestag je razpravljal o beograjski konferenci.

Londonski Times je na štirih časopisnih straneh predstavil jugoslovansko koncepcijo o popušcanju napetosti v svetu in politiki neuvršenosti.

Sobota, 26. marca 1977

Tovariš Tito je prispel v Kumrovec, kjer je imel predavanja o zgodovini KPJ.

Iz španskih zaporov so po ponovni amnestiji doslej izpustili 69 političnih zapornikov.

V Rimu so proslavili dvajsetletno delo Evropske gospodarske skupnosti.

Ponedeljek, 28. marca 1977

V Moskvi se mudi ameriški zunanji minister Vance.

Indija je teden dni po volitvah dobila svojo novo vlado.

V nedeljo je iz Niša krenila na pot po vsej Jugoslaviji štafeta mladosti.

Na Dunaju se je začelo letošnje zasedanje komiteja odbora OZN za odpravo vsakršne rasne diskriminacije.

Torek, 29. marca 1977

Tovariš Tito se po povrnitvi iz Hrvaške mu- di na obisku v Bosanski Krajini.

Kanadske oblasti so na zahtevo nemških oblasti aretirale atentatorja na vicekonzula Topića v Düsseldorfu Pavla Perovića.

Predsednik prezidija vrhovnega sovjeta ZSSR Nikolaj Podgorni se je na svoji afri- ški turneji ustavil v Lusaki.

S tovariši bi se rad srečal

Odmev na sestavek »Iz partizanske delavnice — Kaznjene«

Ze več let sem naročnik in bralec borčevskih časnikov, tudi TV 15. Slednjega vedno rad prebiram, še posebno pa sem se razveselil 2. številke TV 15, ki je izšla 20. januarja 1977, v katerem je bil objavljen članek »Iz partizanske delavnice — Kaznjene«, v katerem se omenja aktivnost Franca Banovca v orožar- ni — partizanski delavnici na Talčem vrhu pri Crnomlju, kjer sem tudi sam delal.

Da se predstavim:

Sem borec NOV od 1. 6. 1942 in od takrat mi je priznana dvojna doba. Tudi pred tem sem, kakor drugi ob Cerkljskem jezeru, pomagal narodnoosvo- bodilnemu boju, v boj pa sem se vključil pri napadu na Grahovo. Do napada na Kočevje, decembra leta 1943, sem bil borec Loške brigade, potem borec Tom- šičeve brigade.

Od meseca maja leta 1944 sem deloval v oro- žarni, ki je bila takrat v gradu Snežnik v Loški do- lini. Vodja orožarne je bil Tone Dolenc. Enkrat so me poslali v Osilnico ob Kolpi z nalogo, da bi tam organiziral delavnico za izdelovanje smuči. To sem tudi izpeljal in sicer v lovski koči, ki je bila last zagrebških lovcev, smo pozneje izdelovali smuči za partizane. Od tam so me kot izučenega kolarskega mojstra poslali v orožarno na Talčev vrh pri Crnom- lju. V tej delavnici sem učil tamkajšnjega kolarja, kako se izdelujejo kopita za puške. Jaz sam sem jih nekaž izdelal za muzej v Crnomlju. Kje so sedaj, ta v partizanski delavnici izdelana kopita, pa mi ni znano.

Od meseca maja 1945 do 10. septembra, ko sem bil demobiliziran, sem delal v Vojnem arsenalu za Bežigradom v Ljubljani.

Če želite, da vam pišem o aktivnosti partizan- skih delavnic, o tistih, o katerih se je bolj malo pi- salo, bom to rad storil, nadse pa si želim srečanja s tovariši, ki so delali v partizanskih delavnicah!

AVGUST MACEK,
Cerovec 33
62259 Ivanjkovec

Obisk borcev po šolah

Upam, da se bodo borci na ta poziv odzvali in dali svoje predloge

Najmanj dvakrat letno, vsaj pri nas, vabijo borce predstavniki šole, da bi mladini pripovedovali o na- rodnoosvobodilnem boju. Za vsakokratne tovrstne obiske se obračajo na borčevske organizacije in po- tem se na naših odborih posvetujejo, kdo izmed bor- cev bo šel, kdo bi kaj vedel povedati in kako bo povedal, da bodo mladi ljudje doumeli našo borbo.

Iz izkušenj vem, da je mnogokrat prišel v šolo borec, hraber in zaslužen, a kaj, ko ni uspel, da bi povedal o borbi to, kar zanima mlade in kar je on dejansko doživel in preživel. Dogodilo se mi je tudi, da so me v neki šoli zadržali kar ves dan, dopoldne in popoldne, kot da sem edini borec na vsem po- dročju. Ko že nisem vedel pionirjem kaj novega povedati, mi je neka tovarišica rekla, naj si kaj izmislim!

Pa sem začel raznišljati.

Dolga so bila leta našega boja za svobodo, a kaj ko nismo imeli veliko stikov z našimi najmlajšimi. Da bi pripovedoval pravljice mladini se mi upira in se mi bo vedno upiralo. To, kar sem videl in doživel, bom vedno rad povedal in takšnega mnenja so vsi borci. Povedati pa moram, da so v vojnih dneh mladi spremljali našo borbo na vsakem koraku in so o bri- gadi več vedeli kot pa njihovi domači.

Zato je pripovedovanje o pionirjih med vojno, o katerih najraje poslušajo, za borce težavno in o tem lahko pripovedujejo samo, če se za to pripravijo iz obstoječe literature, v kateri so nanizani dogodki, v katerih so sodelovali pionirji in mladi kurirji, v brigadi in zunaj nje.

Morda bi povedal še to, da me je klical na odgo- vor predsednik borčevske organizacije, ker se nisem javil odboru, preden sem se odzval povabilu neke šole. Na odboru pač vodijo pregled, kolikokrat so bili po šolah borci, kar govori o želji borčevskih organi- zacij po prenašanju revolucionarnih tradicij.

Predlagal bi, da bi se pod pokroviteljstvom TV 15 ali v kakšni drugačni obliki začela akcija, v imenu katere bi pozvali vse borce, ki bi bili pripravljeni sodelovati v takšnih obiskih ter z besedo razvijati in negovati revolucionarne tradicije!

Nekateri tovariši danes res več ne sodelujejo v odborih borčevskih organizacij, bi bili pa pripravljeni sodelovati v takšnih akcijah. Takih borcev je pri nas veliko in vem, da bi se mnogi odzvali. S prijavljenimi borci bi bilo treba organizirati seminar ali pogovor. Na takšnem pogovoru bi se morda skupaj s predstavi- niki prosvetnih delavcev dogovorili, kako in kaj bi bilo najbolj primerno pripovedovati mlademu člove-

ku. Tudi o tem, ali naj bi takšni pogovori stekli v občini oziroma na posameznih področjih ali v repu- bliki, bi se bilo potrebno dogovoriti.

Pregled borcev, ki bi bili na tak način izbrani, naj bi imele tudi šole, pa bi lahko le-te na osnovi tega seznama tudi vabile.

Tu se ponuja še ena možnost, na katero bi ve- ljalo opozoriti:

Borci, ki so se borili v posameznih krajih, daleč od svojega sedanjega doma, bodo prav radi obiskali mladino v krajih, kjer so se borili. Radi jim bodo pripovedovali o svojih doživetjih med vojno, saj se bodo s tem tudi sami vračali v dni, ki jih ni moč pozabiti in na katere so — kot tudi na kraje in ljudi, ki jih bodo lahko spet obiskali — čustveno vezani.

To sem zapisal zato, ker se vrste borcev redčijo in je treba pohiteti — ne samo s pripovedovanjem — ampak tudi za to, kor bi tovrstni pogovori lahko pomagali tudi aktivistom sedanjega rodu, da bi lahko kasneje prenašali to našo borbo na rodove, ki pri- hajajo.

Upam, da se bodo borci na ta poziv odzvali, da bodo dali svoje predloge, kako bi čim bolj in čim koristneje uredili obiske po šolah, na inšadinskih akcijah.

MILAN CIRK
Koprška 9
p. Portorož

PRIPIS UREDNISTVA: TV 15 se je vsekakor pripravljen vključiti v akcijo, kakršno ste predlagali. Tako, kakor lahko pač pomagamo! S skrbnim spre- mljanjem vaših prizadevanj, z objavljanjem odzivov na vaše pismo.

Pismo

Prejel sam vaše pismo na mojo odpoved TV 15. Moram vam povedati, da brez njega ne bi mogel biti. Prej sem si ga izposojal od pri- jatelja, potem sem ga naročil in sedaj, če bi ga odpovedal, bi si ga spet izposojal. Veste, vzrok za mojo odločitev za bile predvsem de- narne težave. Sem mali kmet in iz zemlje le malo dobim.

Mislil pa, da bi morali biti na TV 15 na- ročeni vsi borci, da bi ga moralo brati čim več mladih ljudi naše socialistične domovine. Tu bi lahko kaj več storili tudi predstavniki borčev- skih organizacij, saj je res žalostno, da tisti borci, ki imajo pokojninske oziroma priznavalni- ne in TV 15 lahko plačajo, nanj niso naročeni.

Spoštovano uredništvo, preklicujem odpo- ved in prosim, če mi TV 15 pošljete naprej.

Želim vam mnogo delovnih uspehov in še kakšnega naročnika bom skušal pridobiti.

JAKOFCIĆ MATIJA,
Griblje 67
68332 Gradec v Beli krajini

ODGOVOR UREDNISTVA: Na vprašanje, ki ste ga postavili v nadaljevanju vašega pisma, bo odgovoril naš pravnik.

Potres v Breginju tudi ni prizanesel grobnici padlih borcev. Na fotografiji vidite razdejano grobnico z razbito ploščo, ki jo je potres iztrgal iz visokih stebrov — tam na vzpetini Kladje nad Breginjem. Grobnica je bila v ponos ZB NOV Breginj, aktivni borčevski organizaciji, ki je na področju Breginjskega kota postavila vrsto spominskih pomnikov, narodnoosvobodil- nemu boju.

Foto in tekst: IVAN KURINCIC

Priprave na osmi kongres ZZB NOV Jugoslavije

V pripravi na kongres ZZB NOV Jugoslavije morajo tvorno sodelovati vse borčevske organizacije.

Statut ZZB NOV Jugoslavije predvideva redne kongrese ZZB NOV Jugoslavije vsaka štiri leta. Prihodnje leto bo že osmi kongres, na katerega se predsedstvo ZZB NOV Jugoslavije že marljivo pripravlja, ker mora v pripravi zavzeti stališča do nekaterih osnovnih vprašanj, posebno glede organizacije. Kdaj kongres prihodnje leto bo, je odvisno od 11. kongresa ZKJ, saj bodo prihodnje leto poleg kongresa ZZB NOV Jugoslavije še 11. kongres ZKJ, republiški kongresi ZK in pokrajinske konference ZK, volitve za skupščine družbenopolitičnih in interesnih skupnosti ter kongresi nekaterih drugih družbeno političnih in družbenih organizacij. Zaradi tega je potrebno, da se priprave na kongres ZZB NOV Jugoslavije začne že v skupščinah združenj v krajevni skupnosti in občinskih organizacij, ki izbirajo delegate za skupščine ZZB NOV v republikah in avtonomnih pokrajinah.

Nedvomno je, da morajo imeti vse skupščine ZZB NOV od krajevnih organizacij naprej izrazito politični značaj. Analizirajo naj doprinos članov in organizacij ZZB NOV k splošnim naporom pri organiziranju socialističnih moči družbe z ZK na čelu, pri izpolnjevanju 10. kongresa ZKJ, izpolnjevanju ustavnih določil in celotne politike ZKJ pri razvoju samoupravnih odnosov, delegatskega sistema in stabilizaciji gospodarstva. Kot specifična družbenopolitična organizacija mora ZZB NOV pregledati tudi dosežke na področju socialnega in materialnega varstva svojih članov. Letošnjemu jubilejnemu letu moramo dati delovni in politični značaj, oceniti pa moramo tudi vlogo borčevskih organizacij v socialistični zvezi kot skupni fronti organiziranih sil družbe. Vse te naloge bomo lahko uresničili, če bomo pritegnili vse člane ZZB NOV in če bodo borci v okolju, v katerem delajo, še bolj aktivni kot doslej.

Na mednarodnem področju si bo ZZB NOV Jugosla-

vije prizadevala uresničevati sklepe iz Colomba in Helsinkov in se bo še naprej povezovala in sodelovala z mednarodnimi in nacionalnimi borčevskimi organizacijami. Ker bodo skupščine borčevskih organizacij trajale vse leto, republiške in pokrajinske skupščine pa bodo v prvem trimesečju prihodnjega leta (končale naj bi se do konca aprila 1978), morajo dobiti pomembno vlogo v političnem življenju v državi. Predvsem bi morale odločno podpreti politiko ZKJ in tovariša Tita za krepitev vloge delavskega razreda in razvijanja samoupravnih socialističnih odnosov.

Sekretariat predsedstva ZZB NOV Jugoslavije je v pripravi na 8. kongres ZZB NOV Jugoslavije, ki naj bi bil prihodnje leto nekeje v črni gori, pripravil nekaj vprašanj, na katera bi želel še posebej opozoriti. Eno izmed njih je način izbiranja delegatov za kongres. Za zadnji kongres, ki je bil v Zagrebu, je bilo izbranih 349 delegatov tako, da je na vsakih 3000 borcev v občini prišel en delegat. Vsaka občina z manj kot 3000 člani pa je imela pravico poslati svojega delegata. Pravico delegata so imeli tudi člani zveznega ni nadzornega odbora.

Statut ZZB NOV Jugoslavije dopušča različne možnosti pri izbiri delegatov. Treba je upoštevati, da je precej neenako število članov ZZB NOV v posameznih republikah in pokrajinah, zato bi lahko povečali število delegatov iz tistih republik in pokrajin, ki bi po starem ključu 1:3000 imele premajhno število delegatov. Lahko bi izbrali tudi enako število gostov iz vsake republike in nekoliko nižje število gostov iz avtonomnih pokrajin. Tem gostom bi kongres dal pravico delegata.

Pri komisiji za politična in organizacijska vprašanja deluje delovna skupina, ki pripravlja spremembe in dopolnitve statuta ZZB NOV Jugoslavije. Ker bo v statutu prišlo do pomembnih sprememb, bi bilo potrebno, da zvezni odbor imenuje komisijo za spremembe in do-

polnitve statuta, ki bo za kongres pripravil predlog teksta spremenjenega statuta. Komisija naj bi spremembe in dopolnila pripravila na podlagi predhodnih razprav v organizacijah ZZB NOV.

Tudi 8. kongres naj bi delal v plenumu. Dokumenti kongresa naj bi bili poročilo o delu ZZB NOV po 7. kongresu s tem, da bi porobneje obdelali posamezna področja ter družbeno politične aktivnosti organizacij ZZB NOV v celoti in s tem tudi delo zveznega odbora in njegovih organov. Kot podlaga za poročilo bi uporabili gradivo, ki bi bilo zbrano za republiške in pokrajinske skupščine ZZB NOV kot tudi gradivo o delu zveznega odbora ZZB NOV Jugoslavije in njegovih organov. Poročilo mora biti dokument o celotni družbenopolitični dejavnosti ZZB NOV med dvema kongresoma. Delovno komisijo naj bi predstavljali sekretarji posameznih komisij, ki bi obdelali delo na svojem področju, nato pa bi sestavili redakcijsko komisijo, ki bi pripravila končni tekst.

Predlog sprememb in dopolnitev statuta bi pripravili

la komisija, ki jo imenuje zvezni odbor. V njej naj bi bili vsi tisti, ki sedaj delajo v delovni skupini pri komisiji za politična in organizacijskega vprašanja.

Posebno pozornost je treba nameniti boljšemu obveščanju javnosti o pripravi ZZB NOV na republiške in pokrajinske skupščine kot tudi o pripravi na 8. kongres.

Pri pripravi na kongres je po mnenju sekretariata treba čim tesneje sodelovati z republičnimi in pokrajinskimi odbori in stremeti za tem, da se v tem letu zbere čimveč gradiva o delu organizacij ZZB NOV, da bi lahko tako pripravili kvalitetno gradivo za kongres, da bi imeli dovolj časa za pripravo gradiva, za razgovore na sejah organov in zveznega odbora in da bi gradivo lahko pravočasno poslali v razpravo.

Posebno pozornost bo treba nameniti tudi izboru bodočih članov zveznega in nadzornega odbora ZZB NOV Jugoslavije, predvsem strukturi teh dveh organov.

Odločiti se bo treba tudi o sodelovanju tujih delegatov na 8. kongresu ZZB NOV Jugoslavije.

Informacija o zagotovljenih pokojinah

Prejšnji četrtek je bila v Skupščini SR Slovenije razprava o osnutku zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Ker smo nekoliko o tem osnutku že poročali ob razpravi pri komisiji za vprašanja borcev NOV pri Skupščini SRS, se danes ustavimo samo pri členu 5 osnutka (38. člen zakona), ki govori o odmeri pokojninske osnove borcev NOV pred 9. 9. oziroma 13. 10. 1943. Predsednik socialno-ekonomske komisije pri republičkem odboru ZZB NOV Slovenije tovariš Kovačič je v razpravi v Skupščini prejšnji četrtek še enkrat razložil stališče republiškega odbora ZZB NOV Slovenije, po katerem naj se vzame za izhodišče pokojninske osnove sto odstotkov povprečnega osebnega dohodka zaposlenih v SRS v prejšnjem letu oziroma takšen odstotek, ki bo določil višino zagotovljene pokojnine na 4000 dinarjev. Takšno stališče je sprejelo predsedstvo republiškega odbora 11. novembra lanskega leta, odbor pa ga je potrdil na seji 17. decembra 1967. Zagotovljena pokojnina, ki bi bila izračunana na podlagi povprečnega mesečnega dohodka v lanskem letu, bi znašala 4068 dinarjev, kar pa še vedno ne bo zadoščalo za dostojno življenje družine z več člani. Kako slabo je socialno stanje borcev z zagotovljeno pokojnino, je bilo ugotovljeno na terenu že lani, ko je republiški komite za vprašanja borcev izvedel analizo o varstvu borcev NOV v Sloveniji. O stanju so bili obveščeni SZDL, IS ter Skupščina in vsi so se strinjali, da je treba dvigniti nivo teh pokojnin na zadovoljivo višino.

Če bo stališče, da se zagotovljene pokojnine izračunajo na osnovi povprečnega osebnega dohodka zaposlenih v prejšnjem letu sprejeto, bi bila to dolgoročna rešitev, precej bi bile razbremenjene tudi občine pri izplačevanju priznavalnin po predvidenem družbenem dogovoru o priznavalninah. Pokojnine po tej osnovi naj bi se izplačevale od 1. 1. 1977.

Invalidnine in ortopedski dodatek večji za 16 odstotkov

Osebnostne in družinske invalidnine, borčevski dodatek, dodatek za nego in tujo pomoč ter stalna denarna mesečna pomoč in pokojnine španskih borcev, nosilcev Partizanske spomenice 1941 in nosilcev Reda narodnega heroja so usklajene z rastjo življenjskih stroškov.

2. aprila stopijo v veljavo novi izračuni osebnih in družinskih invalidnin, borčevskega dodatka, dodatka za nego in tujo pomoč kot tudi dodatka za stalno mesečno denarno pomoč in pokojnine španskih borcev, nosilcev »Partizanske spomenice 1941« in nosilcev Reda narodnega heroja. To je v skladu z 39. členom Zakona o vojnih invalidih, po katerem se denarni prejemki borcev in invalidov vsako leto povečajo za toliko odstotkov, za kolikor so se v prejšnjem letu povečali povprečni osebni dohodki v državi.

Po podatkih zveznega zavoda za statistiko so se povprečni osebni dohodki v lanskem letu v primerjavi z letom 1975 povečali za 16 odstotkov, zato se tudi osebnostne in družinske invalidnine ter dodatek za ortopedske pripomočke od 1. januarja letos poveča

za 16 odstotkov. Po tem povečanju bi bila invalidnina za posamezne stopnje invalidnosti naslednja. Osebnostna invalidnina.

1. skupina	5.344 dinarjev mesečno
2. skupina	3.872 dinarjev mesečno
3. skupina	2.929 dinarjev mesečno
4. skupina	2.163 dinarjev mesečno
5. skupina	1.540 dinarjev mesečno
6. skupina	955 dinarjev mesečno
7. skupina	646 dinarjev mesečno
8. skupina	311 dinarjev mesečno
9. skupina	233 dinarjev mesečno
10. skupina	157 dinarjev mesečno

Družinska pokojnina za enega člana družine znaša 348 dinarjev mesečno in za vsakega nadaljnjega člana 174 dinarjev. Povečana družinska invalidnina po 30. členu zakona o vojnih invalidih znaša 928 dinarjev.

Ortopedski dodatek za prvo stopnjo telesne poškodbe znaša 1.546 dinarjev mesečno, za drugo stop-

njo telesne okvare 1.180 dinarjev, za tretjo stopnjo telesne okvare 760 in za četrto stopnjo telesne okvare 367 dinarjev mesečno.

Ker je bil povprečni osebni dohodek lanskega leta 3.535 dinarjev, borčevski dodatek pa dobimo tako, da to vsoto povečamo za 6 odstotkov, bo borčevski dodatek v letošnjem letu znašal 3.747 dinarjev, kar velja od 1. januarja 1977.

Tudi dodatek za nego in tujo pomoč se računa po višini povprečnega osebnega dohodka v naši državi v lanskem letu in bo letos znašal za prvo kategorijo 4.595 dinarjev, za drugo kategorijo invalidnosti 3.535 in za tretjo kategorijo 2.474 dinarjev mesečno.

Tudi pokojninski dodatek in stalna mesečna denarna pomoč narodnim herojem, udeležencem španske državljanske vojne in nosilcem Partizanske spomenice 1941 se poveča za 6 odstotkov povprečnega mesečnega dohodka v Jugoslaviji. Letos bodo torej prejeli 3.747 dinarjev mesečno. Tudi to velja od 1. januarja naprej.

Sredstva za izplačevanje so v federaciji že zagotovljena.

OD PRVEGA DO OSMEGA KONGRESA

Do sedaj je organizacija ZZB NOV Jugoslavije imela sedem svojih kongresov. Osmi je pred nami in zato je prav, da naredimo kratek pregled dela in sklepov dosedanjih sedmih kongresov.

● Prvi kongres

Ustanovni kongres ZZB NOV Jugoslavije je bil v Beogradu, 30. septembra 1947. leta. Na tem prvem kongresu je bilo med drugim tudi rečeno, da je borbovska organizacija borbeno organizacija udeležencev NOV, ki nadaljuje začetno revolucijo. Na tem kongresu so tudi sprejeli pravila NOV, s katerimi so uskladjali nekatera statutarja vprašanja in članstvo v NOV. Borbovska organizacija med drugim tudi skrbi za pravice borcev, skrbi in utrjuje dosežke revolucije, kulturno rast članstva, utrjuje mednarodno sodelovanje ter se zavzema za dodeljevanje invalidnin in pokojnin, kakor seveda tudi drugih socialnih podpor za vse udeležence NOV. Poleg glavnega in nadzornega odbora in odborov po republikah in pokrajinah je kongres izvolil tudi izvršni odbor in za predsednika tega odbora tovariša Tita.

Ob prvem kongresu je Zveza borcev Jugoslavije štela 599.940 članov.

● Drugi kongres

Tudi drugi kongres ZB NOV je bil v Beogradu 10. in 11. marca 1951. leta. Udeležilo se ga je 1.136 delegatov iz vseh krajev naše domovine. V zvezi borcev je bilo tedaj vključenih 1.214.228 članov, med katerimi je bilo tudi 297.982 žensk. Na drugem kongresu so dopolnili in zamenjali nekatera določila sprejeta na prvem kongresu. Zastavili so si naslednje naloge:

- mobilizirati kar največ svojega članstva za zgraditev socializma in razvijanje socialistične demokracije

- skrbeti za bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti in krepiti moralno-politično zavest

- zbirati pomembno gradivo, ki naj bi služilo pri širšem spoznavanju NOV, izdanju spominske knjige in postavitvi spomenikov in spominskih plošč borcem in žrtvam fašizma

- vzgajati, šolati in strokovno usposabljaliti otroke padlih borcev

- o sprejemu v članstvo odloča odbor osnovne organizacije ZB.

Na kongresu so izvolili novo vodstvo. Za častnega predsednika pa tovariša Tita.

● Tretji kongres

Tretji kongres NOV je bil 27. in 28. aprila 1955. leta v Ljubljani, kjer je bil dan poudarek socialnim in ekonomskim ter zdravstvenim in drugim težavam, s katerimi so se srečevali borci in otroci padlih borcev. Govorili so tudi o urejanju grobov in označevanju zgodovinskih mest.

Na kongresu je bilo prisotnih 641 delegatov in 115 članov centralnega odbora. Zveza borcev Jugoslavije je štela 1.200.000 članov, medtem ko v ZB še ni bilo vključenih okoli 300.000 članov. Na tem kongresu so izvolili predsednika Tita za doživljenjskega častnega predsednika ZB NOV. Poleg tega pa so tudi sprejeli nekatera nova določila, ki so zadevala skrb pri odpravljanju materialnih in zdravstvenih težav borcev in žrtev fašističnega terorja. Po novih določilih se ustanavljajo organizacije

imenom ZZB NOV. Sprejeli so tudi Statut ZZB NOV Jugoslavije. Ustanovljene so bile tudi tri komisije:

- komisija za vojne invalide
- komisija za rezervne oficirje in podoficirje in
- komisija za vojne ujetnike.

Na četrtem kongresu so tudi prvič obširneje spregovorili o čuvanju lika borcev NOV.

● Peti kongres

Peti kongres ZZB NOV je bil od 28. do 30. septembra 1965. leta v Sarajevu. Prisostvovalo mu je 617 delegatov in članov nadzornega odbora. Sprejeli so sklep, da je treba še večjo mero pozornosti posvetiti nekaterim vprašanjem, ki zadevajo borce. Statut so nekoliko spremenili in dopolnili tako, da imajo po novem

politični dejavnosti, o organizacijskih vprašanjih ZZB NOV, o nalogah s področja negovanja tradicij revolucije, nalogah ZZB NOV v splošni ljudski obrambi, o sodelovanju z menarodnimi organizacijami borcev v svetu itd.

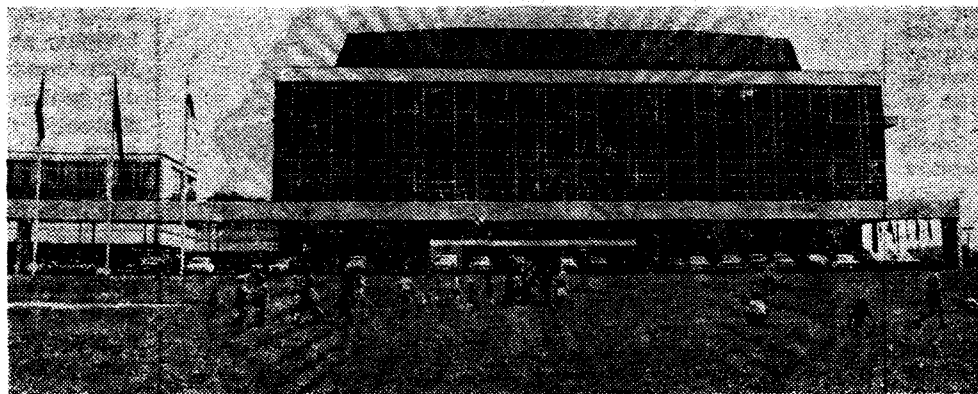
Na tem šestem kongresu so sprejeli tudi dve resoluciji in sicer:

- o nalogah ZZB NOV pri krepitvi enakosti, bratstva in enotnosti narodov in narodnosti v Jugoslaviji in

- podprli vietnamski narod za njegov pravični boj za svobodo in neodvisnost.

● Sedmi kongres

Sedmi kongres ZZB NOV je bil od 19. do 21. junija 1974. leta v Zagrebu, kateremu je prisostvovalo 580 delegatov in 50 gostov, predstavnikov 40 nacionalnih organizacij iz 26

Dvorana »Vatroslav Lisinski« v Zagrebu, kjer je bil od 19. do 21. junija leta 1974 7. kongres ZZB NOV Jugoslavije

ZB po teritorialnem načelu. Ustanovijo se tudi občinske organizacije ZB, medtem ko se pri centralnem odboru ZB ustanovita dve sekciji in sicer:

- sekcija za nekdanje ujetnike in

- sekcija za nekdanje internirance in deportirance.

Na kongresu v Ljubljani so tudi določili, da se četrta julij praznuje kot »Dan borca«.

● Četrty kongres

Pred četrty kongresom so imele tri organizacije borcev svoje kongrese. Na teh kongresih so sprejeli sklep o skupnem kongresu. Tako je bil četrty skupni kongres ZB, zveze vojnih invalidov in združenje rezervnih oficirjev in podoficirjev Jugoslavije od 29. junija do 1. julija 1961. leta. Na tem kongresu je bila ustanovljena Zveza združenj borbovskih organizacij NOV pod skupnim

Statutu pravico vsi člani ZZB NOV Jugoslavije razpravljati o merilih za volitve kandidatov v organe ZZB NOV. Poseben poudarek pa so namenili sodelovanju vseh borcev za mir v svetu.

● Šesti kongres

Sestega kongresa ZZB NOV Jugoslavije se je udeležilo od 15. do 17. oktobra 1969. leta na Ohridu 544 delegatov in 181 članov zveznega in nadzornega odbora.

Šesti kongres je postavil v ospredje družbeno-politično delo ZZB NOV in zahteval od njega stalno budnost in prožnost v vseh dogajanjih družbeno-političnega življenja v državi. Sprejeli so tudi nov Statut, zatem odlok o odcepitvi združenja rezervnih oficirjev in podoficirjev v posebno in samostojno organizacijo. Na kongresu so še sprejeli številne zaključke o družbeno-

držav, 50 predstavnikov družbeno-političnih organizacij in 60 gostov iz socialističnih republik in pokrajin. Javnost je o delu kongresa obveščalo 250 novinarjev. V imenu tovariša Tita je kongres pozdravil Petar Stambolić, kongres pa je odprl Marjan Cvetković.

Tudi na tem kongresu so sprejeli številne sklepe, med njimi tudi to, da je negovanje revolucionarnih tradicij naloga celotne družbe, da se slehernemu borcu omogoči uresničitev njegovih pravic itd.

S kongresa so poslali tovarišu Titu pozdravno pismo v katerem so mu zagotovili, da so tudi danes vsi borci NOV tudi aktivni vojaki revolucije. Kongres je izvolil tudi novi Zvezni odbor, ta pa svoje 22-člansko predsedništvo in delegacijo, ki je obiskala tovariša Tita in ga obvestila o delu kongresa. Izvolili so tudi osem članski nadzorni odbor.

M. G.

Prva celica KPJ v vojski stare Jugoslavije

Po prihodu tovariša Tita na čelo Komunistične partije Jugoslavije, so bile na enem izmed tečajev CK KPJ sprejete tudi smernice, kako naj bi partija v vojski stare Jugoslavije prevzela pomembnejša mesta. Za izvršitev te naloge je bil zadolžen Mitar Bakić, ki mu je šele po daljšem delu uspelo najti možnost za ustanovitev prve celice KPJ v vojski.

Marca 1939. leta so se namreč zbrali v stanovanju Blaža Kovačevića, letalskega oficirja, zdaj je general-major v pokoju, še Boža Lazarević, zdaj general-polkovnik v pokoju, Djordje Putić, ubit je bil 21. februarja 1942. leta in Nikola Vidačić, ki je tudi že v pokoju. Za sekretarja prve celice KPJ v vojski je bil imenovan Blažo Kovačević.

Ta celica je začela takoj z rednim in organiziranim delom. Na številnih sestankih celice so bili večkrat prisotni tudi tovariši Tito, Kardelj in drugi. Tovariš Kardelj, Bevc so ga imenovali, je usmerjal članstvo te celice k nalogam KPJ v vojski. Samo delavnosti članov te celice gre zahvala, da so se kmalu začele v vrstah vojske stare Jugoslavije ustanavljati skupine naprednih oficirjev, podoficirjev in vojakov v več letalskih garnizonih v Jugoslaviji.

Sestanka celice se je 1940. leta, tako kot mnogih drugih prej, udeležil tudi Tito. In prav tega sestanka se vsi trije preživeli člani celice najbolje spominjajo, saj jim je takrat tovariš Tito govoril o dogajanjih v svetu, o nevarnosti, ki nam preti, o pojavu fašizma v Nemčiji itd. Že na drugem sestanku pa je Tito govoril o organizaciji dela KPJ v vojski, o nalogah celice in načrtih v prihodnje. Opozoril jih je tudi na naloge, ki naj bi patriotizem med vojaki, podoficirji in oficirji še bolj okrepil. Takrat je govoril tudi o Sovjetski zvezi, o proslavi prvega maja — praznika dela v Moskvi itd.

Nedvomno je prva celica KPJ v vojski nekdanje kraljevine Jugoslavije odigrala s pomočjo in sodelovanjem članov KP in CK KPJ, veliko in pomembno vlogo pri prevzemu vodstvenih pozicij KPJ v vojski stare Jugoslavije, še posebno pa v enotah vojnega letalstva.

M. GEORGIJEVSKI

Tovariš Tito v Lepoglavi

Bil sem borec prve desetine prve čete prvega bataljona SNOUB Ivan Cankar. Naš desetar je bil tovariš Božič. Desetina je bila oborožena z lahkim italijanskim puškomitraljezom, ki ga je takrat, če se prav spominjam, nosil tovariš Ivan Šlajmar-Pogum. Komandant čete je bil Leopold Gerdovič-Jur.

Stalni boji, ki jih je bila brigada, ko je prekorčila Krko in se utaborila v Zadolah v Ribniški kotlini, so znižali število desetine na pet mož in desetarja. Boji so se vrstili noč in dan. Preskrba s hrano je bila precej slaba, saj smo že skoraj mesec dni dobivali samo en obrok dnevno. Preoblačili se nismo, sezurali pa le toliko, da smo poravnali krpe v čevljih, ki smo jih nosili namesto nogavic. V Ribniški dolini so bile Zadole naše zaledje, kjer je bila kuhinja in preskrbovalna služba. Kot vsa Suha krajina je bila tudi Ribniška kotlina revna, zato dodatne hrane skoraj nismo mogli dobiti. V zasede smo hodili ponoči, ker se podnevi zaradi ravne in neporasle pokrajine nismo mogli veliko gibati. V takšnih okoliščinah nismo mogli računati, da bi se lahko oskrbeli pri padlih sovražnikih. Ribniška kotlina je imela le to prednost, da smo imeli stalno zaledje v Zadolah, ki ležijo v vznožju strme Velike gore, ki nam je varovala hrbet.

● Premaknili smo se

Končno je nastopil težko pričakovani dan. Kurir, ki nam je vedno nosil hrano, nas je tisto noč, bilo je 25. marca 1944, le obvestil, naj takoj krenemo v Zadole. Ko smo prišli v vas, je bilo že vse pripravljeno za pohod. Brigadni kuhar Fonzi in intendant Cipo sta nas priganjala, saj sta morala pospraviti in razdeliti vso brigadno opremo, ki smo jo, poleg konjev, na pohodih nosili še borci. Obrok, ki smo ga prejeli, bi po času že lahko imenovali večerja, čeprav je bila to prva hrana tistega dne. Poleg obroka hrane sem si »prijobil« še kosček na zraku posušene slanine, ki sem jo skrbno shranil, ker nisem vedel, kdaj bomo spet dobili hrano.

Vedeli smo le za splošno smer pohoda. Šli naj bi čez Veliko goro, ali po edini cesti, ki je vodila prečno čez pobočje. Negotovi smo bili vse do trenutka, ko smo prispeli do ceste in se začeli vzpenjati po njej.

● Utrujeni, a še bolj budni

Nemogoče je opisati utrujenost in hkrati veliko budnost, ki nas je spremljala. V polsnu so se noge kar avtomatično premikale. Naš sluh je bil pozoren na vsak šum, da bi pravočasno opazili morebitnega sovražnika. Kolona se je gibala po cesti proti vrhu. Ne vem, kdaj se je začelo daniti. Bližali smo se kraju, kjer je po pripovedovanju partizane že nekdo pričakala sovražnikova zaseda. Naša čutila so bila napeta do skrajnosti vse dotle, dokler nismo prišli mimo kritične točke.

Vzšlo je sonce in njegovi žarki, ki so prodirali skozi drevje, so nas vedno bolj greli. Na nogah smo bili, odkar smo zapustili zasedo pred Ribnico. Prvi bataljon je korakal takoj za štabom brigade in cone. Desetina, v kateri sem bil, je bila v prvi polovici bataljona. Cesta je zavila desno med drevje. Ko je kolona prišla do ovinka, smo dobili

Knjiga Lada Ambrožiča »Cankarjeva brigada«, oddaja RTV dne 15. marca letos o Jelenovem žlebu in srečanje s tovarišem Božičem, s katerim sva se 1. maja lani po triindvajsetih letih spet srečala, me je spodbudilo, da napišem nekaj spominov na bitko 26. marca leta 1943. Želel bi povedati nekaj podrobnosti v dopolnilo dosedanjim opisom in pripovedim udeležencev te velike zmage.

SPOMINI NA JELENOV ŽLEB

dolgo pričakovani odmor. V trenutku smo bili vsi na tleh, ne da bi odložili opremo, ki smo jo nosili. Kako dolgo bomo počivali, nam v tem trenutku ni bilo mar, le da smo razbremenili noge in ramena.

Ne vem, kako dolgo smo tako počivali, ko so za ovinkom počili trije strelji in pritegnili našo pozornost. Prvo pojasnilo, ki smo ga dobili, je bilo, da naši preizkušajo mitraljez. Kmalu za tem je sledilo povelje: »Prva desetina s puškomitraljezom naprej!« Ko smo prišli do čela kolone, so se izza ovinka vračali trije borci prvega bataljona, ki so bili v izvidnici. Dva sta bila laže ranjena, od tega eden v nogo. Ko smo jih vprašali, kaj se je zgodilo, so odgovorili, da je nekdo streljal nanje. Intendanta je najbolj skrbelo, kje so pustili pločevinko masti, ki so jo nosili. Odvrgli so jo pri umiku. V štabu so menili, da je nekje pred nami brigada Toneta Tomšiča. Ni bilo časa za razmišljanje. Desetina je dobila nalogo, da ugotovi, kdo je streljal na izvidnico in da najde odvrženo brigadno opremo.

● Odvržena kanta masti izdala sovražnika

Pod vodstvom desetarja Božiča smo odšli za ovinek. Razdelili smo se v dve skupini. Puškomitraljezec in njegov pomočnik sta šla ob desnem robu ceste, ostali trije pa z desetarjem po levi strani pod robom nekoliko pred njima. Puškomitraljezec in pomočnik je zaprla pot skalo. Na cesti pred nami smo zagledali svetleč predmet, ki naj bi bil po naših predvidevanjih izgubljena oprema. S tem smo ugotovili tudi kraj, kjer je nekdo streljal na izvidnico. Desetar je naročil puškomitraljezcu in njegovega pomočnika, naj splezata na skalo, drugi pa se bomo poskušali približati pločevinki. Če bi grozila kakšna nevarnost, nas naj bi onadva varovala.

Ko smo se pod cesto približevali pločevinki z mastjo, so se na drugem koncu ceste premaknile tri postave. Leva in desna v rjavih oblekah, srednja

pa v zeleni. Desetar je z roko kazal puškomitraljezcu in ga opozarjal na nevarnost, vendar je ta odmahoval, da ne vidi ničesar. V srednji postavi smo prepoznali italijanskega oficirja. Desetar je zavpil, skočil na cesto in nekajkrat ustrelil proti približajočemu se sovražniku. Že v naslednjem trenutku nas je zasula toča krogel. Stisnili smo se pod robe ceste, ker je sovražnik streljal z desnega zgornjega roba ceste pred nami. Kakor se je streljanje nenadoma začelo, se je tudi končalo. Ko smo spet pogledali na cesto, ni bilo razen naše »kante« na njej ničesar. Desetar je ukazal, naj počasi napredujemo, on pa se je vrnil poročat štabu. Dohitela sta nas še puškomitraljezec in pomočnik. Pri takšnem premikanju in budnem opazovanju smo opazili skupino italijanskih vojakov, ki so se zbrali pri kupu na cesto nanese kamenja. Ker smo bili pod cesto precej varni, smo se odločili, da se bomo Italijanom čimbolj približali za hrbet. Prišli smo do njih že na nekaj deset metrov, ko so nam prepadne stene zaprle pot. Ne spominjam se točno, kdaj smo udarili ali prej ali tedaj, ko je začelo pokati že drugje. Skupina sovražnikovih vojakov je obležala in najbrž se ni nihče rešil. Bitka se je razplamtela. Grmelo je v pobočju nad nami in tudi za nami, le pri nas je bilo zatišje. Ni bilo nobenega razloga, da bi se umaknili. Italijani so izstrelili nekaj min eno za drugo, a so eksplodirale daleč pod nami. Boj je iz trenutka v trenutek naraščal, kar nas je bodrilo in prepričevalo, da na tem izpostavljenem mestu nismo sami. Spomnil sem se na slanino, ki sem jo imel v nahrbtniku. V šali sem predlagal, da jo pojemo, ker, če se nam bi zgodilo isto kot Italijanom na cesti, ne bi bilo lepo, da bi lačni umrli.

Sovražnik je ugotovil, da smo uničili njegovo skupino na cesti. Vse njegove poskuse smo odbili, nato pa je njihovega oficirja le uspelo skočiti za kup kamenja, od koder je neprekinjeno streljal na naše položaje. Naš položaj je bil sicer varen, vendar se zaradi

strmega pobočja skoraj nismo mogli premikati. Tudi zgornjega roba ceste nismo več videli. Umaknili smo se nekoliko nazaj in našli dobro mesto, kjer smo se lahko boljše gibali, imeli pa smo tudi dober pregled po vsej cesti. Za nas je bilo še pomembnejše to, da smo dobili stik z bataljonom, ki je naskakoval desno od nas nad cesto.

● Zmanjkovalo je nabojev

Živo se spominjam borca Pera, ki se je brez kritja gibal po črti napada bataljona, in sovražnikovega vojaka, ki je stopil iz zaklonišča, da bi lahko pomeril na Pera. Pomeril je zadnjič!

Začelo nam je zmanjkovati nabojev. Kaj bi bilo, če bi Italijani pridrli na cesto? To se je tudi zgodilo, vendar nekoliko drugače, kot sem mislil jaz. In spet smo imeli srečo. Po desnem robu ceste se nam je približal komandant zone Šaranovič. Hitro smo mu pojasnili položaj. Eden izmed borcev je odšel z njim. Kmalu se je vrnil z minometalcem in zabojočkom streliva. Strelec z minometom, bil je to italijanski minomet in ne nemški, kakor navajajo nekateri avtorji, si je ogledal položaj in ugotovil, da zaradi prevelike bližine ne more mino »direktno« izstreliti. Mine za ta minomet so imele spredaj elisi podobno napravo, ki se je po letu skozi zrak zavrtela in pripravila vžigalnik mine. Strelec je poskušal z indirektnim strelom. Ker so bile nad nami veje, ki bi lahko mino predčasno aktivirale, je cev minometa nekoliko nagnil. Mina je eksplodirala v bregu nad bunkerjem. Ker so bile mine za nas preveč dragocene, nismo hoteli več poskušati. Poslali smo minometalca nazaj, deloma tudi zato, ker je pritisk Italijanov naraščal in bi se z minometom po tako težkem terenu morali le počasi umikati. Na stezi je bilo prostora le za eno — za minomet ali puškomitraljez. S puškami smo prenehali streljati. Jaz sem imel le še štiri najboje. Tudi pravega uspeha našega streljanja nismo več videli. Streljali smo le na posamezne sovražnikove vojake, in to na »sigurno«. Prihajale so vedno večje skupine Italijanov. S strahom smo opazovali, kako kopni naša municija, zato so naši rafali postajali vse krajši. Boj nad nami je pojenjal in prvi borci, ki so prodirali z desne, so bili že blizu nas. Kmalu je zavladala tišina. Bilo je končano. Ko smo prišli do bunkerja, smo videli posledice našega močnega ognja. Pod cesto je ležala razmetana grmada sovražnikovih trupel.

Naša četa ni utrpela nobenih izgub, lažje je bil ranjen skozi mehke dele roke le komandir Jur.

Vso zimo me je zeblo, tudi tisto minulo noč, ko smo se vzpenjali proti Jelenovemu žlebu, zato sem si pri padlem italijanskem oficirju »posodil« plašč. On ga ni več potreboval, mene pa naslednjo noč ni več zeblo.

★

Tovarišu Ladu Ambrožiču naj bo s tem sestavkom odgovorjeno na vprašanje, ki ga je postavil na strani 144 svoje knjige o Cankarjevi brigadi. »Kdo so bili partizani, ki so naleteli na predhodnico italijanskega bataljona »Macerata«, katerim enotam so pripadali?«

MAKS PAVLIN

fotografija z vprašanjem

Bralce prosimo, da nam pošljejo podatke o zgornji sliki. Kje in kdaj je nastala, kdo so borci na njej, kdo je fotografiral? Želeli bi, da bi o sliki napisali še kaj več.

O fotografiji z vprašanjem, ki je bila objavljena v našem časopisu štev. 43 dne 28. oktobra 1976, nam

je tovariš Ludvik Hartman iz Škofje Loke poslal naslednje pojasnilo.

Fotografija je nastala v Sovodnju nad Škofjo Loko v zimi 1944/45. Posneta je nasproti nekdanje mlekarne in predstavlja sanitetni vod 31. divizije. Od leve proti desni stojijo: politični komisar Jože Fon iz Trnovega pri Kobaridu, ob njem je Jože iz okolice Postojne. Peti je Janez Nadižovec iz Gornjih Novakov, šesti je Ludvik Hartman iz Škofje Loke.

Klečijo od leve proti desni: Viktor Gostiša iz Logatca, drugi je Nagode ali Jagode iz Planine pri Račeku, tretji je Markič iz Kranja, imena četrtega pa se ne spominjam.

Fotografijo ima doma tudi avtor pojasnila.

Zadnje letošnje marčevsko nedeljo se je izteklo natančno 35 let, ko je celotna Selška četa Cankarjevega bataljona v neenakem boju z Nemci pokazala, kako srčno in hrabro se je treba boriti za pravico, za svobodo.

LE SEDMERICA IZ OBROČA BREZ RAN

V spomin na to bitko, v trajen spomin na 15 padlih tovarišev, praznujejo vsako leto občani krajevnih skupnosti Bitnje, Jošt, Sv. Duh in Zabnica krajevni praznik, ki je letos posvečen 35-letnici bitke in hkrati tudi smrti narodnega heroja Staneta Žagarja in njegovih soborcev, 40-letnici ustanovnega kongresa KP Slovenije, 40-letnici prihoda maršala Tita na čelo KP Jugoslavije in njegovi 85-letnici rojstva.

Letošnje praznovanje krajevnega praznika krajevnih skupnosti Bitnje, Jošt, Sv. Duh in Zabnica je že 25. po vrsti. Jubilejno in temu primerno so kraji Zabnice pripravili v spomin na te dni pred petintridesetimi leti vrsto slovesnosti ter športnih in kulturnih prireditev, ki jih bodo zaključili šele tretjega aprila s »kvizom« mlađine v gasilskem domu Bitnje.

Osrednje spominske slovesnosti, ki je bila v soboto, dan pred praznikom, so se udeležili številni nekdanji borci in aktivisti, mlađina osnovnih, poklicnih in srednjih šol, ter številni kraјani. Zbranim je pri spominskem obeležju narodnemu heroju Stanetu Žagarju in padlim borcem Selške čete govoril Vinko Hafner.

»Za praznovanje letošnjega krajevnega praznika štirih krajevnih skupnosti, moram reči, smo se še posebej potrudili. Čeprav je organizator letošnjega že 25. praznovanja po vrsti, krajevna skupnost iz Zabnice, so se vseh del, ki so dajo v celotredensko praznovanje krajevnega praznika, vključili tudi ostali kraјani iz krajevnih skupnosti Bitnje, Sv. Duh in Jošt«, je še posebej poudaril tajnik pripravljalnega odpora za proslavo krajevnega praznika PAVLE LUŽAN.

Petnajst imen, petnajst življenj borcev Selške čete, je tamkaj za vedno končalo svoj boj, boj na pobočju Malega Rovta pod Planico, kamor je prišla Selška četa zaradi sovražnikove premoči in stalnih hajk iz Selške doline. Dvaintrideset borcev je štela ta četa, ko si je uredila začasno taborišče. Dvaintrideset borcev, skupaj s Stanetom Žagarjem in Jožetom Gregoričem, znanimi gorenjskima revolucionarjema, ki sta se prav ta dan zadrževala v Selški četi.

Prišlo je do izdaje. Nemci so obkolili taborišče, vnel se je neenak boj. Boj za življenje in smrt! Boj za prehod skozi obroč, ki je zahteval življenja 15 borcev! STANKO ŽAGAR, FRANCKA BASAJ, ALOJZIJ GOLOB, JOŽE JERUC, STANKO KOVAČIČ, NIKO PODLESNIK, BOGOMIL ROTAR, JOŽE RAVNI-

KAR, MIRKO STULAR, JANEZ TOMAZIN, MATIJA UDVANC, TONE VIDIC, MIRKO VADNOV, RUDOLF ZORMAN in FRANC PAVSIČ, so za vedno ostali skupaj s svojim komandirjem čete Matijem Udvancem-Vajsom in narodnim herojem Stanetom Žagarjem (ki je bil takrat član Glavnega štaba Slovenije) na pobočju Malega Rovta pod Planico.

Sicer pa se je te borbe spominjal eden izmed treh preživelih borcev Selške čete Ivan Bertonec-Johan takole:

● Reorganizacija Cankarjevega bataljona

»Po dražgoški bitki je štab Cankarjevega bataljona sklenil preurediti svoje borbene enote. Iz prejšnjih dveh čet so bile organizirane tri čete. Ena četa je odšla na jeseniško stran, druga je ostala na območju Selške doline, kjer je bil tudi štab bataljona, tretja četa pa je odšla v Poljansko dolino.

● Sneg je bil velika ovira

V četo so prihajali vedno novi borci, vendar so huda zima in boji zahtevali, da je v marcu štela Selška četa le še polovico mož od tistih 56 borcev, ki jih je imela ob ustanovitvi.

Sredi februarja 1942. leta se je Selška četa zaradi stalnih napadov Nemcev z desne strani Sore preselila naskrivaj v Hrastnik in se tam v neki lovski koči zadržala skoraj cel mesec. Da ne bi borce izdale sledi v snegu, smo v drugi polovici marca začeli iskati prisojne lege, torej tista območja, kjer je sneg že skopnel. Četa se je nameravala umakniti tja proti sv. Mohorju. To smo tudi storili, skupaj s člani štaba bataljona, na čelu s Stanetom Žagarjem. Krenili smo 26. marca zjutraj čez Lavtarski vrh proti Planici. Hitro smo si uredili zasilno taborišče, saj smo imeli namen tu samo nekoliko počiti in naslednji dan kreniti naprej.

● Nepazljivost, ki se je maščevala

Okoli taborišča smo imeli straže pa tudi patrulje so stalno krožile okoli. Popoldne okoli treh pa je straža zadržala nekega moškega v železničarski uniformi, ki je trdil, da išče trte za butare. Navada je bila, da so borci

slehernega, ki ga niso dobro poznali in našli v bližini taborišča, zadržali za kakšen dan ali dva in ga šele nato spustili. Domačin Jože Jeruc, študent, doma iz Zabnice pa se je ravno takrat vrnil s patrolo v taborišče. Domačina je seveda takoj prepoznal, vendar o njem ni vedel veliko povedati. Domačin pa nam je začel »tveziti«, da tudi on sodeluje z OF in da mu s tem, ko ga zadržujemo, delamo krivico; da on dobro pozna Jeruca itd. Uspel nas je prepričati in smo ga izpustili.

● Izdaja

Toda takoj, ko je prišel v dolino, je ves ta dogodek opisal žandarjem, ki so se že naslednji dan temeljito pripravili za napad na taborišče.

● Zdesetkana četa

Takrat je Selška četa štela le 32 borcev, skupaj z novinci. Od tistih 56 borcev, kolikor jih je četa štela ob ustanovitvi, jih je bilo 27. marca zjutraj le še 25. Jutranje patrulje in straže niso tega dne opazile nikakršnih posebnosti. Zvečer pa smo tako imeli namen kreniti naprej in nismo bili na dogodke okoli taborišča tako pozorni. Okoli devete ure pa nas je iznenadil strel iz smeri Zabnice in še drugi iz smeri sv. Jošta, Čepulj in Križne gore, Bukovice in Knapov. Vedeli smo, da smo obkoljeni.

● Borci so bili pripravljeni na vse

Borbena razporeditev v četi je bilo dobro. Tudi primerno oboroženi smo bili; na vsakih deset mož en mitraljez. V trenutku smo zasedli položaje. Načrt za preboj skozi nemški obroč je pripravil naš komandir čete Matija Udvanc, skupaj s Stanetom Žagarjem in Jožetom Gregoričem, komandantom Cankarjevega bataljona.

● Obroč se oži

Nemci so se približali našim položajem že na 400 do 500 metrov. Mi smo še vedno čakali. Okoli desete ure je po daljšem premoru odjeknil strel. Naš borec je ustrelil nemškega vojaka. Takrat pa so od vsepovsod zaregljale strojnice. Videli smo, da smo v veliki

Ob praznovanju krajevnega praznika je prav, da se spomnimo tudi na uspehe, prizadevanja, žele in načrte kraјanov.

»O teh je pa veliko! Veliko pa smo tudi že storili za gospodarski, kulturni in športni razvoj vasi«, je že na začetku pogovora dejal predsednik krajevne konference SZDL v Zabnici JANEZ SIFRER in nadaljeval:

»Nekaj kilometrov vaških cest smo že uspeli asfaltirati z denarjem zbranim s samoprispevkom občanov, nekaj kilometrov pa jih bomo še v prihodnjih letih. Čaka jo nas dela pri ureditvi sanitarnih in skladiščnih prostorov na vaškem pokopališču. Tudi trgovina postaja premajhna. Mislimo na novo trgovsko hišo, pa regulacijo potoka Zabnice, na ureditev kanalizacije in še kaj. Če se bomo lotili del s tako voljo kot doslej, uspeh zagotovo ne bo izostal, posebno še ne, če ga bomo reševali skupaj s kraјani sosednjih krajevnih skupnosti, kot smo imeli to že do sedaj v navadi!«

kaši. Obroč pa se je vedno bolj ožil. Nemci so nas zasipali z ročnimi granatami. Imeli smo že štiri mrtve borce in več ranjenih.

● Juriš ...

Nemci so za trenutek prenehali s streljanjem. Pripravljali so se na juriš. Prav tedaj pa sta dala Žagar in Gregorič povelje za juriš tudi nam. Nemci so bili sprva nekoliko presenečeni, ko smo z vso močjo jurišali v smeri proti Zabnici.

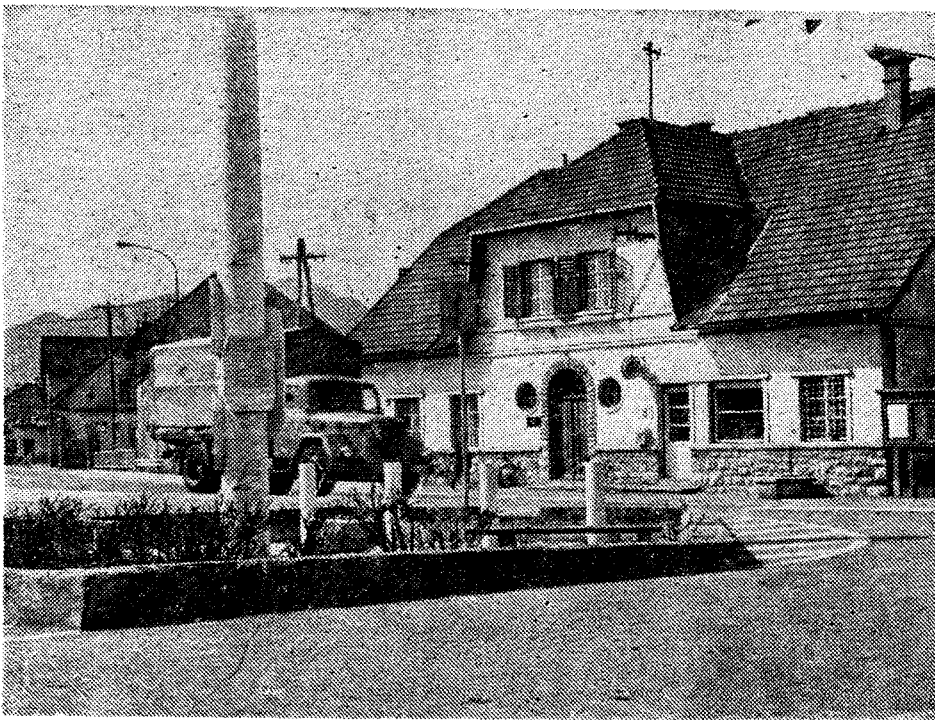
● Obroč je bil prebit

Enajst borcev je takrat zadnjič jurišalo skozi obroč. Štirje so padli že na položajih. Petnajst življenj je zahtevala izdaja domačina. Sedemnajst borcev se je sicer pretolklo skozi obroč živih, vendar so bili po večini laže in tudi teže ranjeni. Le sedem borcev Selške čete se je po srečnem naključju izvleklo iz te borbe brez večjih ran.

● Vrste se redčijo

Od vseh sedemnajst preživelih borcev Selške čete, so konec vojne dočkali le trije: Franc Drobnič, Ivan Bertonec-Johan in Stane Kersnik-Jelovčan, ki je edina živa priča hrabre in legendarne Selške čete.

TONE URBAS

Središče Zabnice s spomenikom 89 padlih borcev in talcev ter žrtev fašističnega terorja iz območja sedanjih štirih krajevnih skupnosti. Spomenik so postavili kraјani sredi vasi natanko pred dvajsetimi leti.

Pogovor s tajnikom Združenja gledaliških skupin Slovenije, Marjanom Belino

DRUG DRUGEMU OGENJ DAJMO

To Linhartovo misel so si izbrale gledališke amaterske skupine v Sloveniji za svoj moto in za svoje vodilo pri delu in še bolj medsebojnem povezovanju. Tako se je vsebina enkratnega srečanja vsako leto raztegnila na delo skozi vse leto in uspeva še posebno dobro tam, kjer je tudi siceršnja atmosfera v občini ali krajevni skupnosti naklonjena kulturnemu vetru.

Amaterji so ustanovili svoje Združenje leta 1970, prej je obstajal Odbor za gledališko dejavnost, ki je v svoje delo vključeval tudi lutkarske skupine, kot neke vrste samoupravno interesno skupnost. Njihova želja, ki se je predvsem izražala s tem dejanjem, je bila, dobivati organizirano strokovno pomoč, tako, da amaterska dejavnost ne bi bila več kvaliteto manjvredna, ampak bi tudi po končnih rezultatih dela kvaliteta stala enakovredno ob strani pomembnosti amaterske dejavnosti.

Čeprav prav vse skupine v Sloveniji tudi niso vključene v Združenje in čeprav število stalnih članic vsako leto niha, pa so skupen trud, povezanost in skrb za strokovne kadre, osvetlili amatersko dejavnost s tisto vsebino in jo postavili na tisto mesto, ki ji prav v času uveljavljanja kulture v bazi, iz baze in za bazo, po pravici gre.

Čeprav se tudi število amaterskih dejavnosti iz leta v leto spreminja, pa imajo vendar najdaljšo tradicijo gledališča in za njimi lutke, v zadnjem času pa se uveljavljajo tudi krožki z avdiovizuelnimi mediji in likovni krožki.

V Sloveniji obstaja 600 gledaliških amaterskih skupin, ki se skozi vse leto ali občasno ukvarjajo s pripravo gledaliških del ali priložnostnih recitalov, v kolikor gre za sodelovanje na raznovrstnih proslavah in prireditvah, vezanih na narodnoosvobodilno borbo. Od teh šeststo skupin jili je 305 včlanjenih v Združenje gledaliških skupin Slovenije po lastni želji. Največkrat so to skupine, ki v krajih, ki si ne morejo, kot na primer centri, omisliti profesionalne skupine, prevzemajo njihovo vlogo. To so stalne odrasle gledališke skupine, ki dajejo po več predstav letno in tako vsaj do neke mere zapolnjujejo vrzel oziroma željo po tovrstni kulturni porabi prebivalstva.

Poleg odraslih skupin pa spadajo in so v vrstah amaterjev še mladinske in tudi pionirske skupine, zlasti tam, kjer je delo še posebej obravnavano z gledališko ali drugačno kulturno vzgojo. Nema lokrat so take skupine vključene v različne šolske krožke in društva v kraju samem.

Čeprav je govoriti o nalogah amaterskih skupin nevhvaležna naloga, ker znajo besede izveneti preveč pedagoško ali kot nekakšna usmeritev, pa ne moremo mimo tudi te razsežnosti amaterske dejavnosti. Seveda gre tu najprej in predvsem za aktivno udeležbo v kulturnem ustvarjanju in poustvarjanju, hkrati pa to delo nehoti tudi vzgaja amaterje same in ne nazadnje občinstvo. Pozitivno je še to, da se ljudje spoznavajo med seboj, spoznavajo se z gledališčem, s kulturno dediščino, pri amaterjih je ta največkrat iz

domačih, slovenskih logov, sprejemajo in vzgajajo lasten odnos do besede, do gledališča, vzgajajo presojo, estetski čut in nasploh zaposlujejo svojo misel v ustvarjanju. Nema lokrat se zgodi, da področja, kjer je amaterska dejavnost primerno razvita, oblikujejo svoj okus, in marsikatera skupina se je že opekla, ko je premalo spoštovala okus in odnos občinstva do umetniške predstave in kvalitete sploh.

Kljub temu, da so potrebni za uspešno delo neke skupine najprej primerno okolje iz katerega se skupina hrani, nato še volja in zagnanost vsakega posameznika, pa vendarle uspeh izostane takoj, ko v skupini ni pravega animatorja, ni pravega vodje. Največkrat ima to vlogo, odgovorno in radostno hkrati, režiser. Od nivoja in kvalitete tega človeka sta potem odvisna kvaliteta in časovno trajanje neke skupine. Prav za te kadre, poleg seveda vsebinske usmeritve s pomočjo objavljenih tekstov, pa skrbi Združenje. Pa ne samo za kadre, ki v nekem kraju ostanejo več ali manj časa, ampak tudi za enkratno pomoč, kot tudi za pisarno pomoč in nasvete pri tehničnem oblikovanju predstav, se pravi pri kostumih, sceni ali osvetljavi.

Priprava kadrov zahteva seveda večletno načrtovalno delo. Združenje zato pripravlja seminarje, ki so razdeljeni v več stopenj in na katerih zainteresirani dobe najprej splošen vpogled v delo, nato pa se seznanijo s posameznostmi svojega dela in preverjajo pridobljeno znanje tudi v praksi. Kdor gre skozi vse seminarje dobi potrebno kvalifikacijo za vodenje amaterske skupine pa tudi obvezno znanje, saj samo od volje in navdušenja, morda tudi talenta, ki pa ni podkovan z znanjem, delo tudi v amaterski dejavnosti ne more biti uspešno.

Združenju pri tem delu pomagajo področni odbori s strokovnimi kolegi. Kljub orga-

niziranemu delu pri vzgoji primernih kadrov, pa so potrebe še velike in jih ni mogoče sproti pokrivati. Morda največje priznanje amaterskemu delu pri katerisibodi dejavnosti pa je ocena, da pomeni amaterizem nekakšnega programskega pomočnika profesionalni kulturi, saj osvеща in pripravlja občane za zahtevnejše želje in potrebe. Seveda pa je pomembno, da je dejavnost kontinuirana in dobro organizirana.

Letos bo amaterizem proslavil že visok jubilej, 20-letnico. Ob tej priložnosti bo izšla knjižica, ki bo bralou predstavila to dejavnost v vsej razsežnosti, umetniški, družbeni, vzgojni, ne nazadnje tudi politični. Ze danes pa lahko zapišemo, da se prav zaradi delovanja amaterskih skupin in mentorskega dela Združenja močno dviga odnos do besedil, do igre in vizualizacije predstav. Te so vedno na nek način vezane na aktualnost, ki jo nosi v sebi vsako kvalitetnejše umetniško delo, recitali kot posebna oblika predstavitve poetične besede, pa se seveda s svojo vsebino dotikajo še naše polpretekle zgodovine, ki je prav mladim v zadnjem času zelo prirasla k srcu. Amaterizem je vse manj zaprt v lastne meje, odpira se družbi, odpira se kvaliteti in novi, vidnejši in pomembnejši vlogi pri oblikovanju človeka. Letošnje jubilejno srečanje amaterskih skupin bo v Trbovljah. Do takrat pa bomo obiskali še kakšne posamične skupine in se konkretno in neposredno seznanili z njihovim načinom dela, z njihovim ljubitelstvom in ustvarjanjem kulturnih dobrin.

NEVA MUŽIČ

beležke

V prostorih Muzeja ljudske revolucije v Ljubljani je vsak dan na ogled gostujoča razstava »Bosansko-hercegovski slikarji partizani«. Razstavo je pripravil Muzej revolucije BiH iz Sarajeva, v Ljubljani pa organiziral Muzej ljudske revolucije Slovenije.

Na nekaterih poštah v Sloveniji, v nekaterih trgovinah in predvsem v trgovini »Borec« v Ljubljani in Mariboru, je možno kupiti razglednice s partizansko tematiko, dveh priznanih slovenskih likovnih umetnikov, Božidarja Jakca in Iva Subica. Šest različnih tem, ki so na voljo, je izdala založba »Borec« v Ljubljani. Danes objavljamo delo Božidarja Jakca, »Slovo od komandanta«.

Dovolite, da se obrnemo na vas

Televizija je že več kot deset let prikazovala serijo »Od jutra do večera«, ki je širši javnosti posredovala zanimivosti iz življenja naše ljudske armade. V marcu mesecu pa se je pričela nova serija, ki bo na programu enkrat mesečno, in bo govorila predvsem o pripadnikih naših oboroženih sil, pod naslovom »Dovolite, da se obrnemo na vas«.

Serija in s tem vsaka posamezna oddaja naj bi bila po obliki in vsebini mozaična, se pravi raznolika in bi posredovala čim več dogodkov, iz čim več krajev. Vsebinska delitev nove serije naj bi bila: informativnost, izobraževanje in zabavno-rekreacijski del. Na programu bi bila v nedeljo dopoldne, od 9. do 12. ure. Urednik serije je Momčilo Marić, režiserja pa sta Dragomir Smiljanić in Milorad Stojanović.

V vsaki oddaji bo na sporedu najprej en igrani film s komentarjem, v katerem bodo sodelovali kulturni delavci in umetniki. Stalne rubrike oddaje pa bodo: Vojaške TV novice, Koledar, Iz vojaške enciklopedije, Dovolite, da se obrnemo na vas, Pesmi o Titu in drugo. V dogovoru z vsemi jugoslovanskimi studiji bo tekla oddaja v sklopu dokumentarnega programa televizije Beograd.

N. M.

partizanska ljudska pesem

SPOMIN NA BANJICO

*Hodim po cesti
in pojem pesem,
ki jo je pelo dekle
pred petindvajsetimi leti.
Dekle z vprašujočimi očmi,
dekle s črnimi lasmi,
ki ji je bil pramen las
izruvan iz lasišča.*

*Ta hip me je stresla
v njenih očeh bolest
in trpek smehljaj.
Čutim njeno mladost.
Med stoterimi ženami,
obkroženi z zidovjem taborišča,
je zvenela v dušah pesem pomladi,
pesem mladosti.*

*Bila je jesen kot danes.
Odpadalo je listje.
Čujem... kot bi v listju zvenela
tista pesem o mladem javoru,
ki je brstel.*

*»O, dekle —
tvoji izruvani lasje trepečejo —
kot izruvano mlado drevesce
v jeseni.
Tvoje nežno telo še ihti
v zboru stoterih mladih src,
ki so nekoč v pesmi umirala.«*

*Njeno prestreljeno srce
mi danes prinaša pozdrav.*

*Hodim po cesti
in pojem pesem,
ki jo je pelo dekle
pred petindvajsetimi leti...*

VUKA HITI — KUMAR

Amaterske dejavnosti so najbolj razvite na severovzhodnem področju naše republike. Na sliki je prizor iz Cankarjevega »Pohujšanja« v izvedbi ptujskega amaterskega gledališča.

v nekaj
vrsticah

GABERJE-HUDINJA

Osnovna organizacija Zveza komunistov, v kateri je precej članov Zveze borcev, je posvetila eno izmed zadnjih sej perečim družbenim in borčevskim problemom. Tako so člani razpravljali o narodni zaščiti in o nalogah ZK in Zveze borcev v zvezi s tem. Nadalje so se dogovorili tudi, kako pripraviti letošnje proslave o prazniku OF in 1. maja ter vse ostale jubileje posvečene Titu in partiji. Člani so sklenili, da se bodo udeležili vseh proslav, posebno pa tiste, ki bo na Ostrožnem, v počastitev Titovega prihoda v ta kraj. Za novega sekretarja so predlagali člani tovariša Mirka Kolnika, ki ga bodo volili na prihodnjem sestanku.

VIKTOR DOBRIŠEK

MARIBOR

23. aprila bo v Mariboru šesto republiško srečanje »ukradenih otrok«. Ob tej priložnosti je predsednik občinskega odbora ZZB NOV Maribor Janez Hribar, ki je hkrati tudi predsednik pripravljalnega odbora, seznanil navzoče, kako bodo to srečanje proslavili. V petek 22. aprila, na uvodnem delu proslave, bodo v gimnaziji Miloša Zidaniška v Mariboru »ukradeni otroci« položili v popoldanskih urah venec pred spomenikom »Pohorska legenda«. Naslednji dan bo na vrtu doma JLA od 8. do 9. ure srečanje in ob 10. uri manifestacija v unionski dvorani, kjer bo govoril Franc Šetinc, sekretar Predsedstva CK ZKS. Po zborovanju si bodo prisotni ogledali v mariborskih sodnih zaporih prostor, kjer so nacisti streljali talce. Odšli bodo tudi k spomeniku talcev. V kulturnem programu bodo sodelovali »Gledališčniki ljudske revolucije — Borštnikovo srečanje«, popoldne pa bodo udeleženci obiskali še razstavo v Muzeju NOB Maribor. Pokrovitelj tokratnega srečanja so skupščina občine Maribor, EM Hidromontaža Maribor, Kreditna banka Maribor, Splošno gradbeno podjetje Konstruktor Maribor in tovarna Zlatorog. Izdali bodo tudi publikacijo o srečanju.

MIKLAVEC

ŽALEC

Pred kratkim so tod ustanovili aktiv komunistov samoupravne stanovanjske skupnosti. Gradivo Izvršnega komiteja predsedstva CK ZKJ o uresničevanju stanovanjske politike in službi kot osnova za določevanje nalog komunistov v zvezi z izpolnjevanjem nalog o srednjeposrednem planu izgradnje stanovanj v žalski občini. Delegati komunisti se tega zavedajo in bodo zato svoje delo čim bolj približali tem stališčem.

DARKO NARAGLAV

PREBOLD

V letu 1977 naj bi bil tod pester program proslav in prireditev, s katerimi bi počastili pomembne jubileje naše partije in tovariša Tita. Proslave so se začele v žalski občini že s kulturnim praznikom in dnevom žena. Kot že lani, pa bodo tudi letos pripravili v oktobru »Teden komunista«. Proslave dobivajo tako politično opredelitev in s tem posebno vrednost. Splošni program proslav pa bo seveda še dopolnjen s posameznimi krajevnimi praznovanji. Poskrbljeno je tudi za časovno koordinacijo.

DARKO NARAGLAV

LITJA

Letošnje priprave za idejnopolitično in splošno vojaško usposabljanje rezervnih vojaških starešin, ki so potrebne za opravljanje izpitov, potekajo v občini Litija nekoliko drugače kot prejšnja leta. V vseh osnovnih organizacijah občine Litija so bila predavanja ognjenega sistema. Hkrati je potekalo tudi predavanje o gospodarski in politični situaciji v občini. Vsi starešine so se tako seznanili s problematiko in načrti družbenopolitične skupnosti. Predavanje, ki so ga občani skrbno spremljali je pripravil občinski odbor ZRVS v Litiji za osnovno organizacijo Litija levi in desni breg, Šmartno ter v Kresnicah in Gabrovki.

KRAMŽAR-GABERSEK

Več kot 3000 ljudi na Poreznu

Drugega spominskega spomladansko-zimskega pohoda na 1622 metrov visoki Porezen se je v nedeljo 27. marca udeležilo več kot tri tisoč ljubiteljev gora. Spomin na boj in žrtve v zadnji nemški ofenzivi 24. marca 1945 je v priložnostnem nagovoru obudil predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Andrej Verbič. V imenu preživelih borcev Kosovelove brigade, Gorenjskega vojnega

področja ter številnih zalednih enot osvobojenega ozemlja na Cerkljanskem, ki so se morali pred ofenzivo umakniti v gore, je čestital k tako množični udeležbi. Poudaril je, da je le-ta zagotovilo, da bo spomin na padle v boju na Poreznu večno živel.

Med množico, ki se je v nedeljo popoldne poklonila spomenu 32 padlim (med temi 21 neznanim borcem), so bili predsed-

nik Planinske zveze Slovenije dr. Miha Potočnik in Tone Bole, član predsedstva SR Slovenije. Častno salvo je izstrelila enota miličnikov-kadetov.

V petek popoldne so se na Jesenici pri Cerknem, vasi pod Poreznom, poklonili spomenu 97 ustreljenim borcem, ki so bili ujeti na Poreznu. Dogodke s tem v zvezi je obudil nekdanji komisar Kosovelove brigade Janez Slovec-Popaj. Domačin so še posebno srčno pozdravili Rudija Vidmarja z Dolenje vasi pri Senožečah. Petindvajsetega marca leta 1945 se je (zakopan v gnoju v hlevu Feltrinove oziroma Sorčane domačije) rešil smrti. Tokrat je po 32 letih prvič prišel (z ženo in sinom) v svoj drugi rojstni kraj.

Planinsko društvo Cerkno je tokrat domiselno organiziralo izdajanje in potrjevanje spominskih izkaznic, ki jih je celo zmanjkalo. Za dvakratno udeležbo je dobilo 1200 planincev prve bronaste značke. Prav bi bilo, ko bi prihodnje leto pripravili organiziran sestop cerkljanske kolone s Porezna prek Otavnika do Jesenic, da bi se tudi del udeležencev spominskega pohoda poklonil spomenu ustreljenih borcev.

TEKST IN SLIKA: STAS

Krajevna skupnost v SLO

Občinska konferenca SZDL Nova Gorica in oddelek za ljudsko obrambo pri skupščini občine Nova Gorica, sta z namenom, da bi se določila novega zakona o ljudski obrambi naše republike enotno, predvsem pa dosledno izvajala v celotni občini, organizirala enodnevne seminarje, katerih se je udeležilo več kot 750 udeležencev.

Namen enodnevnih seminarjev je nedvomno bil v tem, da bi se predstavniki družbenopolitičnega življenja v občini, krajevnih skupnosti, organizacij združenega dela, predstavniki odborov za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito ter predstavniki štabov za civilno zaščito novogoriške občine kar najbolj seznanili z mestom in vlogo ter nalogami, ki jih čakajo v prihodnje v pripravah za splošno ljudsko obrambo. S posebno zavzetostjo so na seminarjih obravnavali naloge in vlogo krajevnih skupnosti, tako v pripravah in organiziranju splošnega ljudskega odpora, kot tudi v morebitnem oboroženem na-

padu. Zato mora biti krajevna skupnost kadrovskega tako izpopolnjena, da bo zares zagotovljeno učinkovito izvajanje obrambnih priprav v miru in omogočeno ter organizirano delovanje v vojnih razmerah. Na teh seminarjih so sprejeli med drugim tudi pomemben sklep, da bodo zato, da bi KS mogle kar najbolje opravljati svoje naloge, samoupravno združili vse moči in dejavnike, ki živijo in delujejo na območju KS.

Obrambni načrt KS, organizacij združenega dela in drugih skupnosti, so temeljni dokumenti za pripravo organiziranosti in delovanja KS in organizacij združenega dela v morebitni vojni. Zato je treba prav tem načrtom posvetiti kar največje mero pozornosti in natančnosti, da bi lahko načrtovane naloge v morebitni vojni uspeli kar najbolj uspešno rešiti.

Na seminarju so bili udeleženci seznanjeni tudi z nekaterimi najpomembnejšimi nalogami s področja ljudske obrambe, organizacijo in delovanjem ci-

vilne zaščite, teritorialne obrambe ter s pravicami in dolžnostmi delovnih ljudi in občanov v enotah narodne zaščite. Ob koncu seminarja so si ogledali tudi novo zaklonišče, ki sodi med najodobnejše opremljena zaklonišča pri nas.

MILE GOJKOVIČ

Med predavanjem o pomenu in vlogi družbene samozaščite v Novi Gorici.

»Tam na Pugled gori...«

Partizanska pesem v besedi in glasbi je minulo soboto napolnila že tako polno dvorano združnega doma v Zadvoru pri Ljubljani. Združena pevska zbor Posavje in Grafika sta pod vodstvom Jerneja Habjaniča navdušila dvorano s partizanskimi pesmimi, pihalni orkester papirnice Vevče je zaigral nekaj koračnic, iz mladih ust recitacijske skupine OO ZSMS Zadvor smo slišali pesmi Cankarja, Klopčiča, Kajuha, Vipotnika...

V Zadvoru so se namreč v soboto srečali na letni konferenci pripadniki 2. grupe odredov, da bi pregledali opravljeno delo in si zastavili nove naloge, v drugem delu pa so počastili 35-letnico boja 2. štajerskega partizanskega bataljona (pozneje 2. grupa odredov) na Pugledu.

Na proslavi v počastitev boja 2. štajerskega bataljona na Pugledu, ki je bila minulo soboto v združnem domu v Zadvoru, je imel uvodni govor tovariš Franc Sever-Franta. Proslava je bila nadaljevanje letne skupščine vseh pripadnikov 2. grupe odredov. Na konferenci so poslušali in razpravljali o poročilu o delu odbora 2. grupe odredov od lanskoletne skupščine do 26. marca letos, iz katerega se vidi, da so skoraj v celoti uresnili program, ki so ga sprejeli na lanskem skupščini. Največ svoje dejavnosti so posvetili urejanju in odkrivanju spominskih obeležij, kjer se je bojevala 2. grupa odredov, prenašanju revolucionarnih tradicij na mlade, ki so »lačni pripovedovanj o narodnoosvobodilnem boju in smo jim borci to dolžni dati«, čeprav nekateri vidijo pri mladih le »dolge lase«. Borci bi morali večkrat priti med mlade na mladinskih delovnih akcijah, ki jih tudi na tem območju ni malo in mladim čimveč pripovedovati o svojih izkušnjah iz narodnoosvobodilnega boja, kajti »mi odhajamo, naša revolucija pa mora ostati«. Mladi so svojo zavzetost pokazali tudi pri ustanavlja-

Praporščak 2. grupe odredov

nju mladinskih pohodnih enot, saj obstoji samo v občinah Ljubljana-Moste, Litija in Grosuplje enajst mladinskih pohodnih čet, kar je preseglo vsako pričakovanje. Odbor 2. grupe odredov je tesno sodeloval tudi z vojašnico »Bratstvo in enotnost« v Polju, enote te vojašnice pa naj bi nadaljevale tradicije borcev 2. grupe odredov.

Tudi program za letošnje leto je obširen. Odkrili bodo spomenik na Jančah, uredili Kremenjak in spominsko obeležje v Borjanskem borštu na dan proslave 35-letnice muljavske bitke. V načrtu je tudi odkritje spominskega obeležja v Muljavskem smrečju, kjer je Šiškov bataljon začel muljavsko bitko, odkritje spomenika ob prehodu čez železniško progo pri Verdu in na Gaberski gori v Poljanski dolini.

Sklenili so, da bodo pripadniki 2. grupe odredov sodelovali tudi na vseh pomembnejših proslavah v letošnjem jubilejnem letu. Odbor si je zastavil še veliko nalog, žal pa zaradi omejenega prostora ne moremo o vseh poročati.

M. K.

PODOBA BENEŠKEGA BORCA

Po kapitulaciji Italije se je partizanska mreža bliskovito razširila na beneška tla. Na mah sta bili ustanovljeni Šentlenarska in Klodiška četa, katerih jedro so bili domačini. Za ustanovitev Klodiške čete ima še posebne zasluge domačin Marjan Zdravljich, ki je postal tudi njen komandir. Ob ustanovitvi 2. Soške brigade je četa že prerasla v peti Beneški bataljon. Marjan je bil eden izmed redkih beneških Slovencev, ki so bili že v poletju 1943 povezani z znanim aktivistom Francem Blažičem-Tomom, ki je tedaj deloval na področju Goriških Brd in tudi zahodno od Idrije, na tleh Beneške Slovenije.

Marjan Zdravljich je skupaj z bratom Ernestom in nekaterimi drugimi rojaki postal na Beneškem glavna osebnost, pobudnik in duhovni vodja partizanskega gibanja. Ugleden domačin iz spoštovane in narodno zavedne družine je veliko pripomogel k nastanku in razvoju narodnoosvobodilnega boja v Beneški Sloveniji.

● Fašisti ga preženejo iz Benečije

Rodil se je v Klodiču v vzhodni Benečiji. Lepa dolina, obkrožena s prijaznimi in značilnimi beneškimi holmi, pa ni prijazna ljudem, ki živijo v njej. Toda usoda nenehno »mendra« revne ljudi in jih priganja k trdemu delu doma, zadnja desetletja pa jih množično peha od domače hiše. V belgijskih, francoskih, švicarskih... rudnikih so ostali žulji marsikateri beneške družine. Nekateri se vrnejo, drugi nikoli več. Stalna emigracija proti izničanju, a uporni beneški človek vztraja in kljubuje.

★

Marjan Zdravljich mladosti ni preizkušal ob tako trdem delu, čeprav je bilo pri hiši deset otrok. Oče in mati sta si v mladosti prigarala trgovino in gostilno. Potem je šlo vse bolje. Bila sta poštena in daleč naokrog so ljudje pri njima dobivali blago na kredit, zelo revni pa celo zastoj. Prenekateri kilogram koruzne moke je šel v lonec revežev. Ta socialna uvidevnost pa je dvigala ugled Zdravličeve družine. Marjan je tako ob starših spoznaval revno socialno sredino, še posebno pozneje, ko je študiral na univerzi. Po zaslugi svojega strica Ivana Zdravliča, sodobnika in prijatelja pesnika in buditelja Ivana Trinka-Zamejskega, ki je bil tudi duhovnik, je bila vsa njihova družina narodno zavedna. Stric Ivan je z veliko vnamo hrabil beneške duhovnike, da bi ohranili slovensko besedo vsaj v cerkvi; tudi tedaj, ko je najbolj kruto nastopal fašizem. Fašisti so ga zaprili in pregnali v Avstrijo, od tam je pred nacisti pribežal v Celje, iz Celja pa med okupacijo v Ljubljano. Po vojni je od naše oblasti dobil priznanje.

Najprej je Marjan Zdravljich študiral medicino v Padovi, ko pa so v njem odkrili dobrega športnika — nogometaša, so mu po-

nudili študij pod boljšimi pogoji v Bologni. Med športniki in med študenti je spoznal vrsto naprednih antifašistov in tudi težnje delavcev. Nekateri komunistično usmerjeni so ga seznanjali s položajem v Jugoslaviji. Leta 1941 so mu nadelo vojaško suknjo, v kateri je v začetku 1942 prišel kot podoficir v Ljubljano. Bil je na šestmesečni praksi v vojaški bolnišnici, kjer je imel priložnost spoznati partizansko gibanje. Dobro se spominja italijanske poraze v Zirovnikovem grabnu pri Dobrovi maja 1942. Tedaj je narodna zaščita opravila izvrstno akcijo na italijansko kolono in ji zadala težak udarec. Posledica tega je bila nizka morala med pobeglimi vojaki, polkovnik italijanske vojske pa je zaradi poraza napravil samomor.

★

Decembra 1942 so ga demobilizirali, verjetno zato, da bi se naprej igral nogomet za Bologno. Spomladi 1943 se je vrnil domov. Priluhnil je grmenju granat in bomb na Kolovratu, kjer je Gregorčičeva brigada odbijala močne napade italijanske vojske. Pohod borcev skozi Benečijo je spremljal ves čas in zavestno je širil protifašistične ideje. Ob padcu fašizma je gnev zajel še nekaj drugih rojakov in streljali so v Mussolinijeve slike. Ostali ljudje so v sebi čutili nekaj, kar si niso znali razložiti. Razpad »svoje« države so jemali z različnimi občutki.

● V Benečijo se vrne kot partizan

Kapitulacija Italije je od Marjana Zdravliča zahtevala veliko dela. Od vsega začetka je bil aktivist in vojaški funkcionar. Najprej je bil komandir Klodiške čete, ki je postala jedro Beneškega bataljona. S četo je sodeloval v hudih bojih za ohranitev svobodnega ozemlja v vzhodni Benečiji. Potem je bil sanitetni referent v Beneškem bataljonu (5. bataljon 2. Soške brigade)

s sedežem v Zapotoku ob Idriji. V novembrski ofenzivi sta dve nemški SS diviziji napadli z vseh strani in zasedli skoraj vse kraje v Benečiji. Pobitih je bilo mnogo ljudi. Izvajali so teror nad civilnim prebivalstvom in požigali. Največ partizanov je bilo pobitih okrog Matajurja, kjer so Nemci napadali z veliko močjo. Precej beneških fantov se je predalo. To je bila velika in krvava preizkušnja, ki je razmeroma zelo kvarno vplivala na borce, ljudem po vaseh pa je vlivala strah in jih odvrčala od partizanov.

Ob formiranju Briško-beneškega odreda je Zdravljich postal sanitetni referent. Čeprav je bil tedaj le absolvent medicine, so ga okoliščine prisilile, da je opravljal težke zdravniške naloge. Vodstvo pa je v njem vse bolj videlo sposobnega aktivista. Politkomisar BBO Franc Crnugelj-Zorko ga je marca 1944 ponovno poslal v Benečijo, da bi ozivil politično delo v Srednjem, Grmeku in Dreki ter formiral partizansko enoto. Z osebnimi razgovori in z govori na mitingih je skupino sodelavcev razgalil ljudi na terenu in uspelo mu je ponovno formirati Beneški bataljon, katerega politkomisar je postal.

V novembru 1944 je postal politkomisar operativnega štaba za zapadno Primorsko, kjer je bil do konca vojne. V tem okviru so delovale močne enote: prvi bataljon, Beneški bataljon, Rezijski bataljon, Komanda kobarškega vojnega področja in druge manjše enote. V številnih borbah se je izkazal kot dober borec in razsoden politični delavec.

● Zavezniki ga zaprejo

Vojne je konec. Partizanske enote so zasedle Čedad, kjer so se borci postrojili na glavnem trgu... Navdušenje... Srečanje z angloameriški vojaki je bilo enkratno... V Vidnu so bili z zavezni-

ma ga peljejo v Kumin in ga nenehno zaslišujejo... Kaj vse ga dolžijo... Pobijal naj bi celo angleške in ameriške padalce... Najhuje je to, da ga strážijo zavezniški vojaki... Izpustijo ga, ne da bi se mu opravičili. Zaradi na-

vzočnosti zaveznikov reakcionarnim silam še ne uspe izreči sodbo. Nastani se v Ljubljani.

Velika gonja proti bivšim beneškim partizanom pa se začne nekoliko kasneje, ko so v Italiji zavladale nazadnjaške sile. Skonstruirali so množično obtožbo proti približno petdesetim beneškim borcem in jih obtoževali ubojev, prodaje Benečije in podobno. V gonji so sodelovali trikotaristi in ožopovci. Teror je bil tako velik, da je bilo ljudi strah povedati, da so bili pri partizanih, da so jih podpirali. Namesto odlikovanj so dobivali klofute. Za Zdravliča je tožilec predlagal 24 let strogega zapora in mu naprtil še »grehe«, da je streljal v italijansko zastavo. Pod težo groženj in procesa ni smel v Italijo 15 let.

★

V beli halji hiti dr. Zdravljich, primarij pediatričnega oddelka, iz nove šentpetrske bolnišnice v otroški ambulanti, v majhno nizko stavbo za njo. Po vojni je končal medicinsko fakulteto, opravil specializacijo in se nastanil v

St. Petru pri Novi Gorici. Prav tam so mu dodelili tudi stanovanje, v katerem živi umirjeno z ženo Ido, partizanko, doma iz Vidma v Furlaniji, s katero je že v partizanih delil dobro in zlo.

Doma ima več časa za razgovor. Veliko se je zgodilo teh dobrih trideset let po vojni. Ne more mimo Benečije. Partizanska revolucija je prebudila tudi tamkajšnje prebivalstvo. Precej je spremenjenega. Danes jih ni več sram govoriti svoj jezik. Izgubljajo občutek manjvrednosti... Za napredek v Jugoslaviji tudi niso slepi. Vedo, da imajo v matičnem narodu oporo, ko se bore za narodne pravice in za lasten obstoj. Solidarnost ob potresu je Slovence na obeh straneh še bolj zblížala. To so objektivna dejstva, mimo katerih ne moremo. Osimski sporazumi dajejo solidno osnovo, da bodo tudi beneški Slovenci prišli do svojih zakonskih in dejanskih pravic. Premiki v italijanski družbi so veliki, prevladujejo napredne sile, dosega pravic pa v znatni meri zavisi od naroda samega. Sedaj je skoraj docela narodno in socialno prebujen. Zdomci in napredna društva doma dajejo utrip sedanjemu življenju, seveda ob podpori matičnega naroda in italijanske napredne javnosti.

Ima stalne stike z Benečijo, s soborci iz Italije in je včlanjen v organizacijo ANPI. Iz Rima je dobil listino o pripadnosti odporniškega gibanja s posebnim priznanjem borca — partizana, kar pomeni za vse preostalo gorje v preteklosti moralno zadoščenje.

TONE KEBE

Z leve proti desni: Marjan Zdravljich, Franjo Bavec-Branko in Joško Ošnjak na Lumbaju oktobra 1944

TRŽIČ

Zbor iskrenega prijateljstva

Italijanski partizani, ki so se za svobodo borili v vrstah svojih enot v sklopu NOV, oziroma JLA, ne morejo pozabiti Jugoslavije.

V mestu Ferrara v Padski nižini je bila v nedeljo, 20. marca, skupščina še živih italijanskih borcev, ki so po kapitulaciji Italije septembra 1943 ustanovili v Jugoslaviji lastne partizanske enote v sklopu NOV, oziroma JLA, in se vse do konca vojne borili proti fašistom in nacistom na jugoslovanskih tleh. Zdaj so vsi člani ANPI, vseitalijanske zveze partizanov, imajo pa v njenem sklopu še svojo posebno sekcijo. Zbor je imel pokrajinski značaj.

Ferrara je pobratena s Koprom in ima komunistično upravo že dolga leta. ANPI je zato na svoj zbor še s posebnim zadoščenjem povabil delegacijo koprskih partizanov. V njej so bili predsednik obalno-kraškega odbora ZZB Rado Pišot-Sokol, ki je bil med vojno zaprt in mučen v fašističnih zaporih v Ferrari, potem Raccardo Giacuzzo iz Pirana, ki je bil med vojno tudi komandant garibaldinske italijanske brigade Trst in je zdaj izredno aktiven v ZZB pri vzdrževanju stikov z italijanskimi tovariši in pri reševanju mnogih medsebojnih problemov (priznanja, odlikovanja, materialna pomoč in zdravstvena oskrba, zgodovina in drugo) in Rastko Bradaškja.

Nekdanji partizani so slovensko delegacijo sprejeli izredno prisrčno,

vodjo Pišota pa so celo povabili v predsedstvo zbora. V svojih referatih so obravnavali vlogo in mesto organizacije ANPI v italijanski stvarnosti, ki danes preživlja težke trenutke, in še posebej položaj mladine v tem dogajanju. Govorili so tudi o svojem položaju in nekaterih še nerešenih vprašanjih, kot so spominski dokumenti, odlikovanja in podobno. Teh vprašanj je ostalo še precej, ker je pač ferrarska pokrajina razmeroma oddaljena od nas in stiki niso bili tako intenzivni kot je primer na mejnem območju. Skupaj so se zavzeli, da bodo v sodelovanju z obalnim odborom ZZB pospešili njihovo rešitev. Večina pa ima vendarle svoj status urejen in mnogi prejemajo tudi invalidnino iz Jugoslavije.

Zbor je pozdravil tudi predsednik Pišot in v svojem izjavljanju opisal družbenoekonomske razmere in razvoj samoupravnega socializma v naši deželi. Skupščina je potekala v delovnem in prisrčnem vzdušju in Koprčani so ob koncu povabili zborovalce, naj 28. maja obiščejo osrednjo proslavo v Gabrovici pri Oslu. Tedaj bodo praznovali kar štiri praznike v enem. Proslava bo manifestacija občinskega praznika mesta Koper, 40. obletnice ustanovitve kongresa KPS na Čebinah, 40. obletnice prihoda tovariša Tita na čelo ZKJ in njegovega 85. rojstnega dneva.

RASTKO BRADAŠKJA

Predsednik obalno-kraškega odbora ZZB NOV Rado Pišot-Sokol pozdravlja v Ferrari zbor italijanskih partizanov, ki so se borili v Jugoslaviji.
Foto: Rastko Bradaškja

FERRARA

Slovesno ob jubileju Tita in partije

Letošnje jubilejno leto bo z množico manifestacij in prireditev obeleženo tudi v trziški občini.

Praznovanje je stvar vse družbe, zato so se v ta namen v Trziču že angažirale tako družbenopolitične organizacije kot društva, družbene organizacije, skratka vse objektivne in subjektivne sile. Osnovni namen praznovanj je med drugim tudi utrjevanje samozvesti in oblikovanje samoupravnih odnosov delovnih ljudi ter poglobljanje bratstva in enotnosti narodov in narodnosti Jugoslavije.

Prireditve in manifestacije bodo potekale v vseh osnovnih organizacijah ZK v občini, po drugi strani pa pripravljajo v Trziču še vrsto prireditev na nivoju občine. Za priprave skrbi odbor, ki deluje v okviru OK ZKS. Program je zelo raznolik in zajema proslavo na šoli heroja Bračiča v Bistrici, sprejem zvezne štafete mladosti, odkritje spominske plošče članom prvega mestnega odbora OF v Trziču na dan OF, svečano akademijo istega dne, sprejem članov v ZKJ, na Čevdcah, kjer je bila ustanovljena prva trziška partizanska četa, bo maja tradicionalna spominska svečanost, mladi bodo pripravili razgovore s predvojnimi komunisti, gostovanje skupine iz pobratenega Zaječarja, zaključni knjižni večer partizanske lito-

rature in razstavo knjig, zaključno tekmovanje v kvizu »40-85-40«, otvoritev novega vrta, v Križah, ki je bil zgrajen s samopriskom občanov, in ga bodo poimenovali po prvoborki Tončki Mokorelovi, mladinska baklada, odkritje spominske plošče v Križah na hiši Janeza Zepiča, uradni zaključek pa bo predstavljala svečana seja občinske konference ZKS, kjer bodo v ZKJ svečano sprejeti novi člani.

Ta dvomesečni program pa še ni vse. Sledile bodo mnoge akcije, tudi otvoritev 100. razstave v paviljonu NOB, druge likovne razstave, tudi v šoli heroja Grajerja, tradicionalna športna tekmovanja, tekmovanja v tednu invalidov in sindikalna športna tekmovanja. Med prireditvami ne smemo pozabiti sprejema Kurirčeve pošte, pa pohoda po poti ilegalnega pohoda tovariša Tita preko Karavank v jeseni. Pohod bo republiškega značaja, pripravlja pa ga OK ZSMS Trzič, ki bo aprila začela z markiranjem poti, ki jo bodo označevale posamezne spominske plošče ter v živo skalo vklesana rdeča zvezda.

Obširen program vsebinsko bogatih prireditev bo dostojno počastil vse jubileje tako v občinskem, republiškem in zveznem merilu v občini Trzič.

MARKO VALJAVEC

TRŽIČ

Pohodništvo se med mladimi vse bolj uveljavlja

Pohodništvo je ena izmed oblik dela mladinske organizacije, s katero obuja in utrjuje našo revolucionarno preteklost. Tudi v trziški občini deluje mladinska pohodna enota »Kokrški odred«.

Komisija za splošni ljudski odpor in družbeno samozaščito pri predsedstvu OK ZSMS Trzič, ki hkrati bdi nad delom pohodne enote, je z letošnjim akcijskim načrtom sklenila pohodništvo uveljaviti ne le na občinskem nivoju, pač pa tudi v osnovnih organizacijah mladih.

Prvi uspehi akcije so že vidni. V občini delujejo mladinske pohodne enote v krajevnih skupnostih Bistrica in Podlujbelj, pred ustanovitvijo pa sta tudi pohodni enoti pri OO ZSMS Ravne in Lom.

Osnovni namen pohodov je, da mladi preko njih pridobivajo sposobnost za odgovorne naloge pri organizaciji vsakoletnih občinskih pohodov, ki so navadno večdnevni. Resno delo je potrebno že letos, saj bo trziška OO ZSMS nosilec republiškega pohoda po poti ilegalnega prehoda tovariša Tita preko Karavank in bo organizacija pohoda od mladih pohodnikov zahtevala zvrhano mero znanja in odgovornosti.

Pohodi pa niso le obujanje vrednot NOB, ampak hkrati tudi šola samoupravljanja za mlade, ki se vključujejo v pohode. Spoznavanje samoupravljanja je pri mladih namreč še vse preveč teoretično in premalo kritično. Pohodi imajo tudi izrazito obrambno-preventivni značaj. So oblika spoznavanja mladih s prvinami splošnega ljudskega odpora in njegovimi pojavnimi oblikami. V tem smislu je zelo dobrodošla vsakoletna udeležba mladih pripadnikov teritorialne obrambe na pohodih.

Letošnje akcije trziških pohodnikov, tako tistih, ki delujejo v OO ZSMS kot štaba občinske pohodne enote, so torej sila zahtevne. Tradicija iz preteklih uspešnih pohodov ter poštrevnost mladih trziške občine pa sta zagotovilo, da bo tudi letošnja odgovorna akcija uspešna.

MARKO VALJAVEC

KRANJ

Delavni v KS Vodovodni stolp

V dvorani Doma je bila 12. marca redna letna skupščina krajevnih skupnosti Vodovodni stolp. Skupščine so se borke in borci udeležili v polnem številu, prišli pa so tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij ter predstavniki garnizona Stane Zagar, s katerim ima krajevna skupnost dobre stike. Skupščino je odprl predsednik ZB tovariš Ignac Lanharnar. Podal je poročilo o delu v prvem mandatskem obdobju. V poročilu je poudaril vlogo partije revolucionarnem boju delovnega ljudstva. Hkrati je povezal poročilo s pripravi na praznovanje 40-letnice KPS, 40-letnice Titovega prihoda na čelo partije in njegovim rojstnim dnevom.

Po poročilu je sledila razprava, v kateri je predsednik OO ZSMS Vodovodni stolp Jože Hribar predlagal, da smemo pozabiti tudi mladinske organizacije in njegovega rojstnega dne. bi mladina skupaj z borci organizirala večje število družabnih večerov. Na njih ohranili tradicije NOB.

Po razpravi so volili 14-člansko delegacijo v občinsko skupščino in 4-člansko v občinski odbor ZZB NOV. Sledil je tradicionalni družabni večer, na katerem je igral orkester garnizona Stane Zagar.

D. FILPČIČ

SLOVENJ GRADEC

Občni zbor športnega društva »Invalid«

V preteklih dveh letih so razpravljali o problematiki športa na najvišjih forumih v republiškem merilu. V naši občini je bilo sprejetih nekaj konkretnih sklepov. Prav tako lahko zapišemo, da smo izpeljali tudi točke portoroških samoupravnih sporazumov. Oblikovana stališča želimo realizirati tudi v organih Zveze za rekreacijo in šport invalidov Slovenije, kakor tudi organih našega društva »Invalid« Slovenj Gradec. Program dela za leto 1977 je ta-

Slovesnost na vrhu Snežnika, 13. marca.

ILIRSKA BISTRICA

V snegu na Snežniku

Skupaj s še 600 udeleženci »Zimskega« udeležili tudi borci Istrskega odreda, z razpoloženja.

V slovesnosti na vrhu Snežnika so se spominili žrtv in naporov borcev tega odreda. Tajnik odbora Istrskega odreda tovariš čemu planinskemu društvu, ki je pohodoviteljstvu nad zimskimi vzponi. Organizatorji izročili spominsko darilo in simbolično zastavo.

Ekpa mladih smučarjev je z vrha ponepadlih na Snežniku, ki stoji na Sviščah.

Borec Istrskega odreda tovariš Jože Zprejel bronasto značko zimskega vzpona kotrikrat udeležil dosedanjih zimskih vzponov.

ko izdelan na obstoječem republiškem tekmovalnem sistemu in tudi terminsko prilagojen programu SZSRI. Program je zelo širok. Obsega športne prireditve in udeležbo v športnih panogah, smučanju, namiznem tenisu, sedeči odbojki, streljanju, kegljanju, šahu in v lahkoatletskem mnogoboju, ki zajema tele discipline: tek na 60 m, hojo, met diska, kopija ter plavanje. Pester program sloni na veliki aktivnosti in množičnosti udeležbe na tekmovanjih, saj športnih prireditvah v Slovenj Gradcu 325 invalidov — športnikov. V to številco pa ni všteta naša udeležba izven občine.

Čez dobra dva meseca bo poteklo 25 let, ko smo na eni izmed sej takratnega okrajnega odbora vojaških vojni invalidov Slovenj Gradec sklenili in se nato pričeli aktivno organizirati ter delovati na področju športne dejavnosti. V začetku so bili vključeni samo vojaški vojni invalidi, postopoma pa smo vključevali tudi delovne invalide. V teh 25 letih je bilo veliko storjenega tako v sami organizaciji kot tudi pri tekmovalnih uspehih.

Ta obletnica invalidskega športa bo dodatni element letošnjih jubilejnih praznovanj.

ADOLF ANKON

NOVA GORICA

Novo leto — nove naloge

V zvezi s sklepi predhodnih skupščin organizacije ZRVS je predsedstvo občinskega odbora ZRVS v Novi Gorici, v sodelovanju s šolami in osnovnimi organizacijami ZRVS Grgar, Dobrovo, Solkan, Šempas, Sergej Mašera, Šempeter, Kanal, Dornberk, Miren, Renče, Branik, Ivan Turšič, Maks Valentinčič in Matevž Velušček ustanovilo v času od 20. januarja do 10. marca na šolah v Čepovanu, na Dobrovem, Solkanu, Šempasu, Milojki Štrukelj v Novi Gorici, Ivanu Robu v Šempetru, Kanalu,

Aktiv na šoli M. Štrukelj v Novi Gorici.

marca. Foto: Emil Maraž

Snežnik

Zimskega vzpona na Snežnik so se pohoda redke, z nageljni v gumbnicah in veselega

ka so se skupaj s številnimi udeleženci spopela odreda med NOB v krajih pod Snežnikom. Miran Blažina je izročil doma-pohod organiziral, listino o stalnem pokro-Organizatorji pa so svojim pokroviteljem olične zastave zimskega vzpona.

vrha ponesia na smučeh venec k spomeniku iščalkih.

riš Jože Zmudaršič pa je ob tej priložnosti vzpona kot prvi borec tega odreda, ki se je h vzponov.

VOJKO ČELIGOJ

log za prihodnje obdobje. Na seji so izvolili 17 članski upravni odbor, izrekli priznanje staremu odboru in ponovno izvolili predsednika organizacije ZB Sempeter, Leopolda Kotarja. LEOPOLD KOTAR

KRANJ

Tradicije NOB

Pred dnevi je bila v Kranju druga seja Sveta za razvijanje in negovanje tradicij NOB in spomeniško varstvo. Na njej so obravnavali naslednje probleme: film za šole o mladih junakih Okrogelske jame, pregled, ocena in predlogi za realnejšo kategorizacijo spomenikov NOB I kategorije na območju Kranja, izdelava družbenega sporazuma o spomeniškem varstvu, lastniško-pravna ureditev zemljišč okrog zgodovinskih objektov, okrepitev ustrezne službe pri Zavodu za spomeniško varstvo, vključitev vseh prizadetih faktorjev za načrtno, enotnejšo skrb urejevanja in vzdrževanja objektov iz naše revolucionarne preteklosti.

Prevelika nenačrtovitost je prav pri teh problemih do sedaj napravila že precej škode. Zlasti pri ohranitvi originalnih stanj obeležij in spomenikov. Na območju Kranjske občine je evidentiranih skupno 148 spomenikov, obeležij in grobišč. Kot spomenik I. reda pa je priznan le spomenik na Davovcu pod Krvavcem, kjer je avgusta leta 1942 padlo 31 borcev Druge grupe odredov.

Program dela za letošnje leto obsega 113 najrazličnejših nalog in akcij, s konkretno določenimi nosilci izvedbe. To so v glavnem mladinske organizacije, šole, SZDL, ZZB, sindikati, taborniki, krajevna skupnost itd. Pravzaprav gre po tridesetih letih za prvo koordinacijo dela, načrtno usmeritev in sodelovanje vseh zainteresiranih faktorjev.

Posebno poglavje je v tem sklopu Okrogelska jama, kjer je padlo leta 1942 13 skojevcev, ki so Nemce zadrževali dva dni. Vedeli so za svoj konec in celo prepevali internacionalo, imeli sestanek in se obvezali, da se nihče ne preda živ. To je bil takrat velik moralni poraz nemške vojske. Ta vrlina naše revolucije pa mora prejeti zaslužen oboje. Zanimostno se bode obrnil na Sava film, za morebitno izdelavo filma s to temo, za naše šole.

Svet je globoko zaoral v ledino dose-danega stihjskega načrtovanja in skrbi za vse, kar smo dolžni ohraniti v spomin bodočim generacijam.

KAREL MAKUC

PLANINA POD GOLICO

Letna skupščina

Tri četrtine članstva se je zbralo v dvoran pod Golico in ocenilo preteklo delo, ki v celoti ni potekalo, kot bi moralo. Predvsem je pešalo delo v KS in SZDL. Osrednja akcija v preteklem obdobju je bilo srečanje koroških partizanov in odkritje spominke plošče Ivanu Čeru, rojaku iz Koroške, na Suhem sedlu pod Golico. Borci so letos dobili novi prapor in zanj prispevali 4.500 dinarjev. Za spomenik v Dražgošah pa so vsi darovali po 20 novih din. Udeležili so se proslav v Dražgošah, Bohinju, v železarni n drugie, obiskovali so tudi graničarje ob dnevu JLA, s SZDL organizirajo množični pohod na rPistavo, kjer bo osrednja občinska proslava letošnjih jubilejev. Pohod bo potekal po znani partizanski poti. Svojo proslavo pa bodo imeli borci tudi ob praznovanju krajevnega praznika v Planini. Nadalje bodo imeli sestanek z mladinskim aktivom in se pogovorili o pomenu SLO ter DS in civilne zaštite. V SLO bodo vključili tudi več žena in mladink in opozorili na pomen sodelovanja le-teh v NOB.

Za odlikovanje bodo predlagali še tiste zaslužne člane, ki do sedaj še niso bili odlikovani ter pomagali pri prošnjah in vlogah za priznanje posebne delovne dobe v dvojnem številu. Še naprej bodo borci tesno sodelovali s svetom KS in konferenco SZDL, mladino ter graničarsko enoto na njihovem obmejnem področju.

Tovariš Jože Klinar-Budnar je na sestanku ostro obsodil ravnanje gestapovca Druschkeja in pojasnil, kako ga je pretepal kot osumljenega sodelavca OF na Gestapu, oktobra leta 1944. Skupščina se je pridružila zahtevi drugih organizacij ZZB NOV, da pride ta zločinec pred sodišče in da ga kaznujejo.

Pismo so borci poslali občinskemu odboru ZZB NOV na Jesenice. Organizacijo bo sedaj vodil na čelu odbora tovariš Oto Smolej, ki je že sedaj v njej prizadevno sodeloval. LUDVIK AMBROŽIČ

Metod Jurčič

Ognjeni ples pri Jančah in Muljavi

V jeseni in pozimi 1941/42 so se začele ustanovljati na širšem področju grosupelskega in stiškega področja in Dolenjske prve partizanske enote, vzporedno s hitrim razvojem in utrjevanjem organizacij OF.

● Spopad na Blatnem klancu

Izdajalca Bana nismo mogli najti, ker je bil pod zaščito v Trebnjem. Komandir je izvedel od prebivalstva, da se na Stari gori nahajajo nekakšni partizani. Komandir o tej enoti ni nič vedel in je zato sklenil, da se sam pozanima, kdo so. Tako je popeljal svojo četo globoko čez komunikacijo, ki naj bi jo po prvotni nalogi nadzoroval. Res je našel v okolici Stare gore partizansko taborišče. Bila je četa iz Dolenjskega odreda. Ob prisrčnem srečanju so se partizani tudi malo opili.

Zvečer je pričelo deževati in komandir je odločil, da popelje četo prenočevati na skedenj. Takrat pa je bilo kaj takega strogo prepovedano. Partizani so odšli na skedenj osamljene kmetije na Blatnem klancu. Edino varstvo je bil pred skednjem stražar, pa še to vodnik, ki ga je postavil na stražo komandir kot kazen, ker se je preveč opil. Jasno, da je stražar z borci vred kmalu lepo zaspal.

V prvem jutranjem svitu je prišla mimo skednja močna italijanska kolona. Opazila je spečega stražarja pred skednjem in ga zaklala. Potem pa so na srečo ostalih partizanov Italijani napravili usodno napako. Ko bi tesno obkolili gospodarsko poslopje, blokirali vse izhode in napadli partizane v trdnem spanju, bi imeli verjetno veliko zmagov v rokah. Tako pa so se od skednja odmaknili in ga začeli divje obstreljevati.

Med partizani je seveda v prvem trenutku nastala velikanska zmeda. Komandir je kar pobegnil, brez popolne opreme, brez obleke in orožja. Med prvimi sta se zbrala politkomisar Bogo in mitraljezec Zmago. Bogo je uredil četo za odpor, Zmago pa je s pomočnikom zavzel položaj za velikim kupom gnoja v bližini skednja. Z mitraljezom je neusmiljeno kosil po Italijanih. Tako je omogočil umik ostalim. Partizani so se v razmerju moči 1:20 umikali na rob gozda. Od tam so potem krili umik zaščitnice. Zmago in pomočnik sta pobrala še komandirjevo opremo ter orožje in opremo padlih tovarišev in se šele nato umaknili. Vse kar sta pobrala, sta sama prinesla v taborišče, precej oddaljeno od kraja spopada. Zmago je bil za svoje dejanje nagrajen, postal je komandir čete.

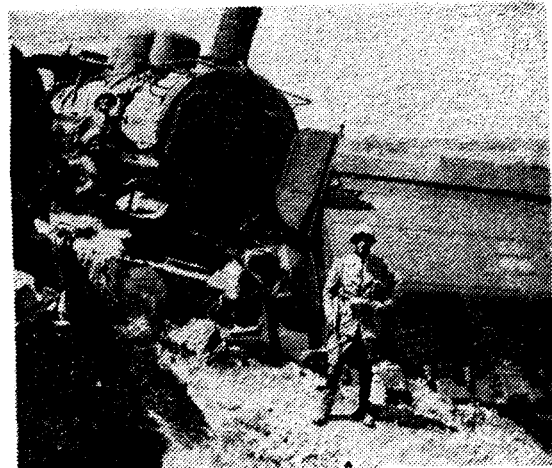
Komandir Oskar je zjutraj pribežal v taborišče in poročal, da se je rešil le on, vsa ostala četa pa da je padla. Vendar pa so se vse dopolne vračali v taborišče preživeli partizani. Zaradi lahkotnosti komandirja je imela četa velike izgube. Deset mrtvih, tretjina borcev je bila to, in trije ranjeni partizani. Oskar je za svoje dejanje odgovarjal pred vojaškim sodiščem.

Konfident Fatur je pobegnil iz taborišča v Bojanskem borštu in odšel naravnost na italijansko komando, da nas izda. O tem smo bili že naslednji dan obveščeni.

Poveljstvo je ocenilo, da smo dovolj močni, da ostanemo v taborišču in počakamo sovražnika. Povečali smo straže in patrulje. Bobekova mitralješka četa je zavzela položaj na robu gozda, nad vasjo Škerjanče, v neposredni bližini Ivančne Gorice. Položaj je bil 300 metrov od ceste Ivančna gorica—Muljava—Krka, od koder se je dalo nadzorovati postojanko in cesto.

Ostale patrulje so varovale druge smeri. V smer Trebnje, od Sentvida in Radohove vasi so poslali Jožetovo četo. (Jože Kovačič je bil domačin iz Stične in narodni heroj). Njena naloga je bila postaviti zasedo na cesti Ljubljana—Novo mesto in tako onemogočiti pošiljanje pomoči Italijanom iz smeri Novo mesto—Trebnje v Ivančno gorico.

(se nadaljuje)

Porušena proga pri Vrhpolju v začetku junija 1942.

Zadnji odstavek prejšnjega nadaljevanja bi se moral pravilno glasiti:

Spomnil sem se, da je bil to tisti komandir (Oskar in ne Ban), ki sem ga videl vsega prepasanega ob mojem prihodu v partizane. Izdajalca Bana pa se Oskarjevi četi ni posrečilo najti, zato ga tudi kaznovati nismo mogli. Nekaj se je zapletlo na komunikacijah Trebnje—Ivančna gorica. Kako pa je vsa stvar v resnici potekala, sem izvedel iz pripovedovanja razbite čete šele kasneje, 12. aprila.

Franc Mljač

Konec februarja letos smo nenadoma izgubili skromnega in zvestega člana naše organizacije, Franca Mljača. Doma je bil iz Trsta in je umrl 66 let star. V NOV je stopil marca 1944; bil je borec Gubčeve brigade. Prejel je tri odlikovanja. Po osvoboditvi se je zaposlil pri zagorskem rudniku kot motorovodja.

Danilo Petarostješivoja

Komaj 54 let je bil star Danilo Petarostješivoja, ko smo ga za vedno izgubili. Rodil se je leta 1922 v Borštu pri Trstu. Ze v marcu leta 1943 se je posvetil organizacijskemu in političnemu delu za cilje OF. Dne 27. aprila istega leta je bil aretiran in zaprt. Po kapitulaciji Italije je opravljal politično dolžnost v rajonskem komiteju KPS za dolinski okraj. Bil je v partijski šoli v Cerknem. Pokopali smo ga letos v Piranu.

Alojz Kovšca

Proti koncu februarja letos smo pokopali Alojza Kovšca, ki se je rodil leta 1921. Po kapitulaciji Italije je stopil v partizanske vrste. Najdlje je bil v Gradnikovi brigadi.

Po osvoboditvi je bil 27 let zaposlen kot cestar. Vsa leta je bil aktiven član borčevske organizacije.

Janez Butara

Jožetovega Janeza iz Cerkelj ob Krki ni več. Tragično je preminil februarja letos, star le 52 let. Ze 16-letni mladenič je delal za OF. Po prihodu v Ljubljano se je aktivno in organizirano vključil v NOB. Kot borec Cankarjeve brigade je bil ranjen. Njegova hrabrost in sposobnost je bila vpisana v brošuri »Bataljona«, posvečeni Kljuosvemu Jožetu. Spomladi 1944 je bil premeščen v tehniko GS NOV in POS, kjer je ostal do osvoboditve. Prejel je več odlikovanj — tudi dva reda za hrabrost.

Cilka Rak

V 75. letu starosti je januarja letos umrla dobra partizanska mati Cilka Rak iz Stolnika. Pri njej so našli zavetišče organizatorji vstaje na kamniškem območju. Sina Milana, ki je bil borec Tomšičeve brigade, so raztrganci leta 1944 zverinsko ubili. Dom so požgali, družino pa izselili v taborišče. Cilka je med vojno aktivno sodelovala z NOB. Za svoje delo je bila odlikovana.

Lado Berdajs

Za vedno smo izgubili Lada Berdajsa, od katerega smo se poslovili člani združenja borcev iz Sentlamberta in Tirne, borci prvega štajerskega bataljona in nekdani aktivisti litijskega okrožnega odbora. Ze v decembru leta 1941 je imel v njihovi hiši zavetišče poznejši narodni heroj Hohlkraut. Lado je postal leta 1942 član okrožnega odbora OF za litijsko okrožje. Oktobra istega leta je bil aretiran in skupaj z ženo odpeljan v Begunje. Po srečni vrnitvi je nadaljeval s delom za NOB.

Karlo Mrvar

Februarja letos smo se za vedno poslovili od Karla Mrvarja, ki se je rodil leta 1905. Po kapitulaciji Italije se je povezal z OF in kot mlinar pomagal partizanskim enotam in bolnišnicam.

Združenje borcev NOV Trebnje in vsi, ki so ga poznali, ga bodo ohranili v trajnem spominu.

Frančiška Ermenc

Sredi februarja letos smo v Ljubnem ob Savinji spremlili na zadnji poti Frančiško Ermenc, ki se je rodila leta 1903. Njena družina je od vsega začetka aktivno sodelovala v NOB. Njen mož Karel je tudi padel kot partizan. Tako je ostala sama z majhnim sinom. Po vojni je živela na Rosuljah.

Ida Jelovšek

Pred nedavnim smo v Dravljah pokopali Ido Jelovšek, ki se je rodila leta 1907 v Ljubljani. Leta 1936, ko je bila izvoljena v centralni akcijski odbor združenja poštinih uslužbencev za Slovenijo, je ustanovila ženski odsek za Slovenijo (kasneje AFŽ) in bila njen prvi predsednik. Med okupacijo je bila obveščevalka pod ilegalnim imenom Hrast in član odbora OF za telegraf in pošto v Ljubljani. Bila je večkrat odlikovana.

Telesfor Rosenstein

Na ljubljanskih Zalah smo novembra lani pokopali Telesforja Rosensteina, ki se je rodil leta 1927 v Smartnem ob Dreti. S 17 leti je odšel v partizane. Bil je v Zidanškovi, Slandrovi brigadi in v 2. diviziji KNOJ.

Rudolf Murn

Februarja letos so se člani združenja borcev »Oskar Kovačič« na ljubljanskih Zalah poslovili od prvoborca Rudolfa Murna, upokojenega poštarja. Rodil se je leta 1910 v Podgradu pri Novem mestu. V poletju leta 1942 je bil aretiran in interniran v Treviso in Padovo. Po vrnitvi se je ponovno vključil v delo OF.

Franc Potočnik

Februarja letos smo spremlili na zadnji poti na pokopališče v Stranjah Franca Potočnika iz Godiča. Rodil se je leta 1897. Bil je vojaški vojni invalid iz prve svetovne vojne. Po okupaciji se je aktivno vključil v NOB. Spominjajo se ga številni preživeli borci. Za svoje delo je bil odlikovan.

Anton Družina

V Slivju na Primorskem smo februarja letos pokopali Antona Družina iz Markovščine, ki je bil rojen leta 1908 v Prelozah v Brkinih. Konec leta 1942 so ga italijanski karabinjerji odpeljali na Sicilijo in od tam v Afriko. V Jugoslavijo se je vrnil s prekomorsko brigado.

Njegovo življenje se je končalo v cestno-prometni nesreči.

Zinka Pagon

Pred nedavnim so se na mariborskem pobreškem pokopališču poslovili od Zinke Pagon, delavke UJV Maribo. Ze v rani mladosti se je priključila NOV. Leta 1943 je postala članica SKOJ. Obiskovala je tudi oficirski tečaj pri glavnem štabu NOV in POS.

Z njeno smrtjo smo izgubili marljivo družbenopolitično delavko, ki je bila tudi nosilka plakete varnosti.

Marijan Premrl

Februarja letos nas je za vedno zapustila partizanska mama Marija Premrl, rojena leta 1903 v Glini na Blokah. Z NOV je sodelovala skupaj s svojimi tremi brati in sestro Jožefo že od začetka leta 1942. Bratje so padli. Njo in vso družino bomo ohranili v trajnem spominu.

Roza Bandelj

Sredi februarja letos smo spremili na zadnjo pot Rozo Bandelj iz Tomačevice pri Komnu. Umrla je stara 81 let. Oba njena sinova sta bila med partizani, hčerka pa je bila aktivistka od leta 1942. Tudi sama je delala za NOV. Italijanski fašisti so jo leta 1943 zaprli. Leta 1944 so Nemci požgali njen dom (in celo vas) ter jo, skupaj z njeno taščo in ostalimi vaščani, odpeljali v Nemčijo.

Stane Gabrijel

V začetku februarja letos smo se na trebanjskem pokopališču za vedno poslovili od Staneta Gabrijela, ki je bil rojen leta 1942 v Pristavi. Ze leta 1942 je začel sodelovati z OF, naslednje leto pa je stopil med partizane. Bil je na Dolenjskem vojnem področju, šofer in oficir za zveze. Po osvoboditvi je bil nazadnje zaposlen kot šofer pri Avto-prevozniskem podjetju Kočevje.

Viktor Kovačič

V Podmelcu na Tolminskem smo se za vedno poslovili od aktivista NOV Viktorja Kovačiča-Krajnika iz Logaršč. Pokopali smo ga februarja letos. Viktor se je rodil leta 1894 in je preživel dve svetovni vojni. Leta 1942 je začel delati za NOV, dve leti kasneje pa je bil sprejet v ZK. Tudi njegovi otroci so bili med partizani. Viktor je bil za svoje požrtvovalno delo odlikovan.

Janez Kenda

V Srednji Kanomlji smo se proti koncu februarja letos poslovili od Janeza Kende, ki se je rodil leta 1901. V NOB se je vključil decembra leta 1942. Februarja naslednje leto so ga aretirali in odpeljali v Italijo ter vključili v delavski bataljon. Po razpadu Italije je nekaj časa delal na terenu, potem pa je postal borec Vojkove brigade. Med partizani sta bila tudi njegova starejša sinova.

Marija Krapež

Na pokopališču na Otlici pri Ajdovščini smo februarja letos pokopali Marijo Krapež. Za NOB je delala aktivno že marca leta 1943. Med vojno je ostala sama s številno družino. Njeno hišo je poznal sleherni partizan, saj je imela zanje vedno odprta vrata. Po razpadu Italije se je vrnil domov njen mož in se vključil v delo za NOB. Toda spet so ga Nemci aretirali in odpeljali v taborišče. Marija pa je ostala vse življenje trdna in ponosna.

Francka Zakotnik

Na škofjeloškem pokopališču smo se oktobra lani za vedno poslovili od partizanske mame Francke Zakotnik, ki se je rodila pred 86 leti v vasi Ožbolt. Med NOB je pomagala po svojih močeh v osvobodilnem gibanju. Njena hči in sin sta bila med partizani. Sina Gropa so 16 let starega ustrelili kot talca. Zvesta svojemu ljudstvu je ostala do smrti.

Marijan Bunc

Pred nedavnim smo se v Ljubljani za vedno poslovili od partizanske matere Marije Bunc. Njena sinova sta bila partizana in tudi sama je med vojno pokazala vso plemenitost in širino svojega srca. Zapustila nas je tiho in skromno, številne prijatelje in znance. Naj ji še enkrat rečemo: hvala za vse!

NAGRADNA KRIŽANKA št. 142

IMV
NOVO MESTO

RAZPIS NAGRADNE KRIŽANKE

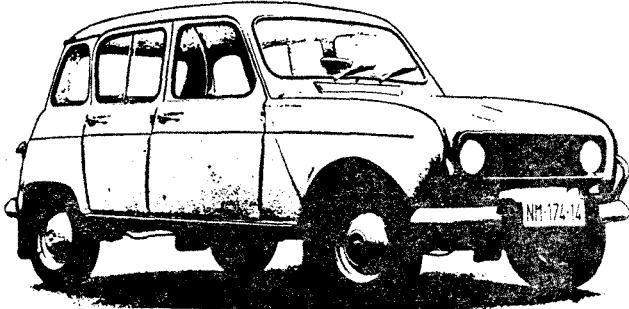
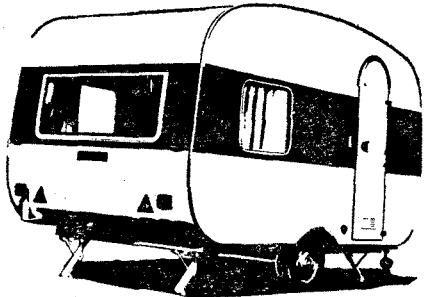
To pot vam predstavljamo Industrijo motornih vozil »IMV« iz Novega mesta, ki se je odločila za objavo celostranske nagradne križanke.

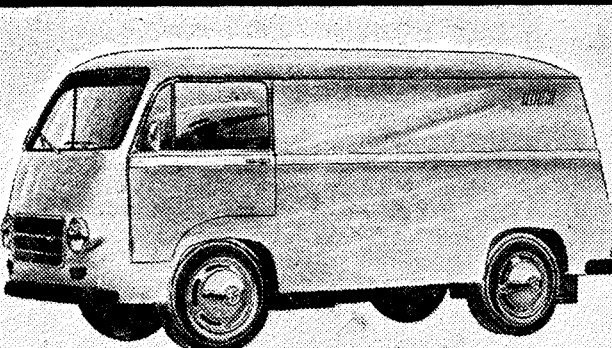
Kdor se je bo lotil, naj ne pozabi na 11. april 1977, ko mora rešitev nagradne križanke prispeti na našo upravo. Ta dan bomo namreč izžrebali dve poslani rešitvi in kdor bo imel pravilno rešeno in bil izžreban, temu smo namenili unikat-keramično vazo.

Torej, pohitite! Nekateri vse preveč radi zamujajo — le teh po opravljenem žrebu ne moremo več upoštevati.

Lep pozdrav in obilo zabave.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

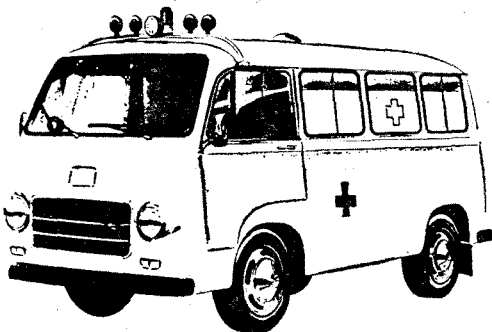

						PAJKOVO DELO	SERVIS IMV	CE TUNG	PETER KLEPEC			BREZREPA PTICA	JUŽNI SADEŽ	GOZDNA ŽIVAL	REKA NA PELOPONEZU	OTROŠKO M.IME	POGORJE V INDIJI	142
SESTAVIL: KOPRIVŠEK	TIP R-4	FRANCOSKI AVTO	KORALNI OTOK	SKLOP GORA	MUSLIMAN, VERSKI POGlavAR				RAKASTO TKIVO									
NEPRIJETEN OBČUTEK					POSUŠENA TRAVA				MAČRT POTOVANJA									
DEL NOGE					PRAVICA UGOVORA				KL OBASA BLAGAJNE								PISEC „ARIANE“	
MESTO V USTJU MARICE					RISAL: JAK	ŽUPANČIČ OTON VOJVODINEC			DLAKE						Ž.IME NAPADI NA POLITIČNE OSEBNOSTI			
MESTO V KOLUMBIJI					SLOVENSKI POLITIK NAGLASNI ZNAK				KRILLO ST. RIM.VOJSKE ANTON ČERNE			POGORJE V BURMI						
RAZLIČNA VOKALA			SKOZI, PREKO TONE HRIBAR			MESTO V ROMUNIJI ORANJE					„IMV“	NELAČEN				LESKOVAC ANG.FILM. REŽISER		
Ž. PEVSKI GLAS				KLÔP							TANČINA, ODLIKA	ŽERJAL LABO	TRDA ZLITINA					
TOVARNA V SKOFJI LOKI				SOTOČNICA PIVE				ITALIJANS. M.IME	ANTIFAŠIST. FRONTA ŽENA SUBJEKT				DALMATIN. Ž.IME OSKAR LAVRENCIČ				KANON GARDNER	
						„IMV“	REKA PAD ZOBNA PASTA		GLINA OSOVINE				BOTRA JOVAN ZMAJ					
						ANGLEŠKO M.IME						RUSKI KOMPONIST MESTO V FRANCIJI						
						VRSTA MOTORJA KARLOVAC						OLIVER TELBAN GORA PRI TRIGLAVU			PANČEVO DEL TENIŠKE IGRE			
																MERE	KONKURZ	
						ALOJA				RUSKO Ž.IME				REKA V NEMČIJI M.IME				

Nagradni kupon št. 142

Priimek in ime _____

Točen naslov stanovanja _____

KMEČKO VOZILO

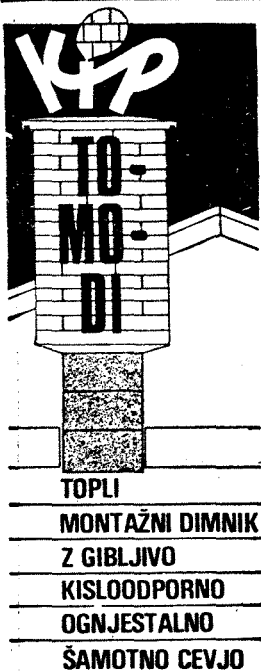
NAŠ KULINARIČ. STROKOVNJ.

TESLA

ARSA ČULIČ

RENIJ
HLOD, STOR

VPRAŠAL-NICA

Uporablja se za peči in kotle od 4.000 do 100.000 Kcal/h

Informacije in strokovni nasveti:

Montažno industrijsko podjetje

61000 Ljubljana, Opekarska 13
Tel. 22-113 in 20-641, Telex: 31 420 YU KIP

Borci, invalidi, rezervni vojaški starešine!

Pri gradnji svojega doma se posvetujte s strokovnjaki Montažno industrijskega podjetja!

Gradbeno podjetje »TEHNIKA«

LJUBLJANSKE OPEKARNE

Vošnjakova 8 — Ljubljana

TOZD LJUBLJANSKE OPEKARNE
61000 Ljubljana, Cesta na Vrhovce 2
Telefoni: direkto: 61-804, centrala 61-025, Industrijska prodajalna 61-965 in 61-805,
Obrati: BRDO 61-802, INDOF 58-546
Tekoči račun: 50100 601-10077

VAM NUDIJO

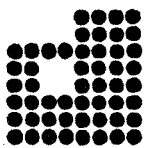
Vse vrste opečnih izdelkov za nosilce, predelne stene in stropne, ter ostali gradbeni material — apno, cement, betonsko železo, dimne tuljave, Schiedel dimnike, betonske strešnike.
Iz nove tovarne Keramičnih ploščic v Račjem selu pa kvalitetne sinter glazirane in neglazirane keramične ploščice.
Informacije 6* 965

TOSAMA
Domžale

Izdeluje in nudi vse izdelke za potrebe Civilne zaštite za nudenje prve pomoči:

- Priročne apoteke CZ
- Komplete za apoteke CZ
- Sanitetne torbice
- Sanitetne omarice
- Vse vrste ovojev za prvo pomoč
- Avtomobilske apoteke
- Apoteke za motoriste

DELO

CASOPISNO
IN GRAFIČNO
PODJETJE LJUBLJANA

Tiska časopise, revije, knjige, publikacije, razglednice, prospekte in reklamne tiskovine.

Izdeluje enobarvne in večbarvne klišee v najmodernejši tehniki.

V sklopu podjetja je specializirani obrat za večbarvni tisk, lakirnica in plastičnica.

Izdaja osrednji slovenski dnevnik »DELO«.

Tednik ITD, štirinajstdnevnik NASI RAZGLEDI, revijo AVTO, revijo STOP, revijo JANA, ZABAVNIK.

ENERGOINVEST Sarajevo
TOZD Tovarna transformatorjev
LJUBLJANA — ČRNUČE

PROIZVAJA MOČNOSTNE TRANSFORMATORJE
DO 30 MVA MOČI IN DO 132 kV NAPETOSTI Z REGULACIJO IN
BREZ NJE POD BREMENOM TER SPECIALNE TRANSFORMATORJE

CESTA 24. JUNIJA ŠTEV. 3
61231 ČRNUČE — P. P. 2
TELEFON: 061/343-071
TELEGR.: ENERGOINVEST ČRNUČE
ZIRO RAČUN: 50102-601-21121

SPECIAL
PERBORAT

BELI je odličen dodatek pralnemu sredstvu pri ročnem in strojnem pranju. Razvija aktivni kisik. In bel, osvežuje obstojne barve in ne poškoduje tkanin.

Navodilo za uporabo: Pri ročnem pranju dodajte na vsakih 10 l vode, ki že vsebuje milo ali detergent, eno žlico BELI in kuhajte vsaj 15 minut.

Pri strojnem pranju dodajte vsaj merico pralnega praška 1 žlico BELI. Najboljši učinek boste dosegli pri temperaturi nad 60°C. Po pranju z BELI si sperite roke v čisti vodi. Hranite na suhem.

beli

belinka

tovarna kemičnih izdelkov
ljubljana pp. 5-1

DOGODKI V TRNIKU.
PO TV SERIJI

POTI
IN STRANPOTI

Nadaljevanje zgodbe
o inženirju Kerinu

samo v reviji

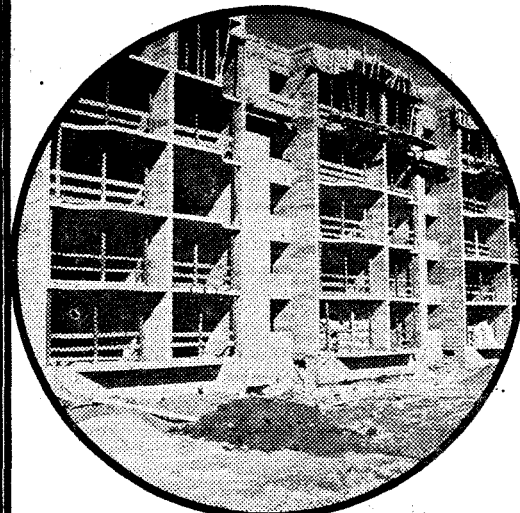
antena

iso-span
iso-span
iso-span

-hitro
-enostavno
-poceni

GRADITE Z

iso-span
ZIDAKI

lip & bled

lesna industrija 64260 Bled, ljubljanska cesta 32, telefon: 77 384

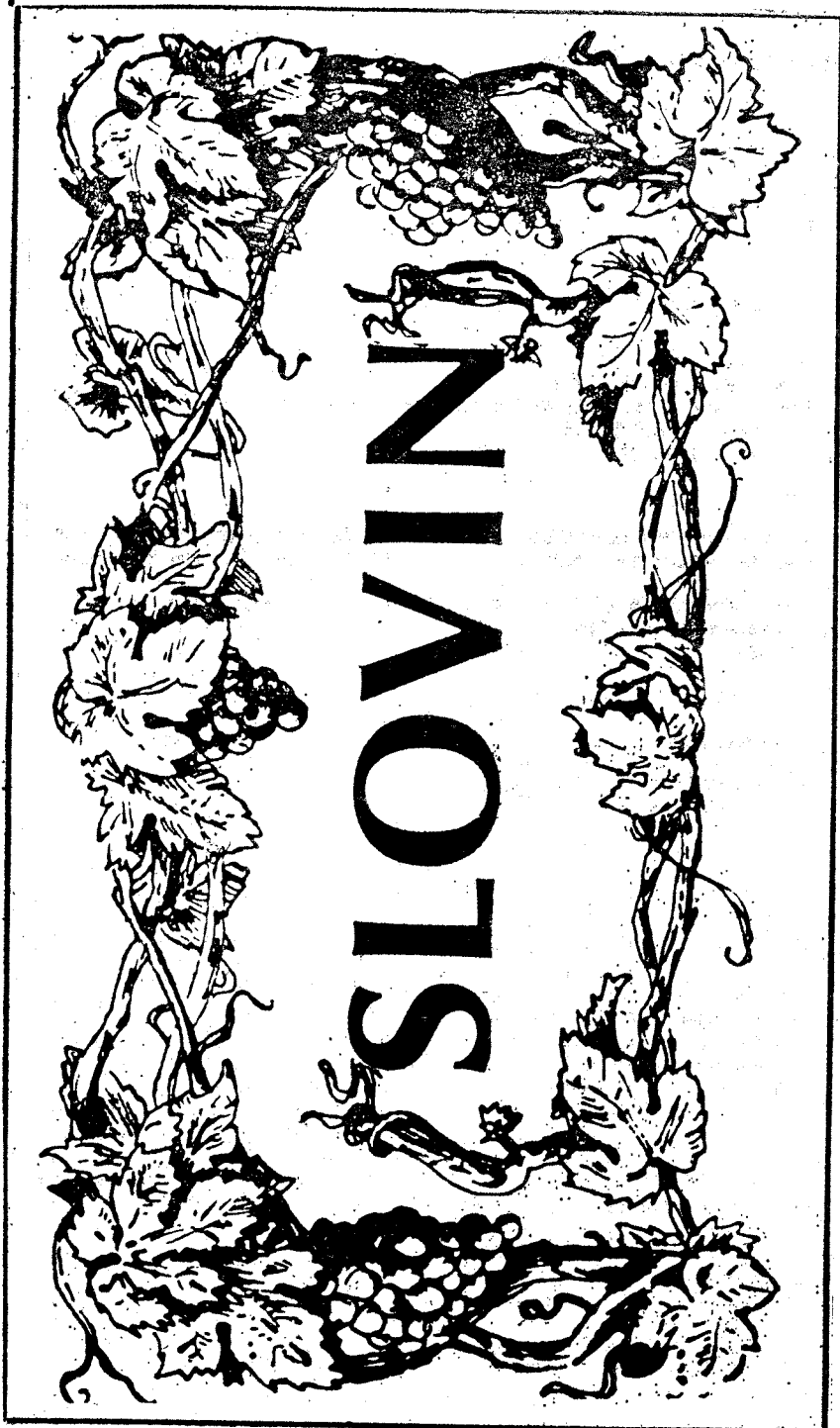

STOLARNA
DOBROPOLJE

TELEGRAM: STOLARNA Dobropolje
TEK. RAČUN: 50130-601-31140

61312 VIDEM - DOBROPOLJE

Izdelovanje vseh vrst stolov in obešalnikov

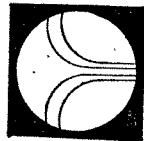

PAPIRNICA KOLIČEVO

pošta Domžale

Izdelujemo raznovrstne papirje, navadne in specialne lepenke, več vrst sestavljenih kartonov, zlasti s premazom oplemenitene kartone za grafično embalažo

Cenjenim kupcem priporočamo nakup naših izdelkov

**ŽELEZNIŠKO GOSPODARSTVO
GRADBENO PODJETJE
LJUBLJANA**

n. sol. o.

LJUBLJANA, Ob Zeleni jami 2

TOZD NIZKÓGRADNJE n. sub. o.
Ljubljana, Medvedova 2
TOZD VISOKOGRADNJE n. sub. o.
Ljubljana, Ob Zeleni jami 2
TOZD KAMNOLOM VERD n. sub. o.

ŽELEZNIŠKE TIRNE NAPRAVE IN OBJEKTI — CESTE —
OBJEKTI NIZKIH IN VISOKIH GRADENJ — OBRTRIŠKA
DELA — KAMNITI AGREGATNI MATERIAL — INJICIRNO
VZDRŽEVANJE IN SANACIJA OBJEKTOV — MEHANIZACIJA
IN TRANSPORT

partizanska knjiga

NARODNO OSVOBODILNA VOJNA NA SLOVENSKEM 1941-1945

1160 strani, 198 fotografij, 43 skic z grafičnimi prikazi bojev, platno s ščitnim ovitkom, format 17 x 24, cena 430 din.

Pravkar je izšla 2. izdaja velike monografije Narodnoosvobodilna vojna na Slovenskem 1941—1945. Prva izdaja v nakladi 6000 izvodov je pošla v dveh mesecih.

Monografija je prvi sintetični prikaz poteka narodnoosvobodilne vojne z njenimi osnovnimi problemi, predvsem vojaško političnimi, pa tudi političnimi, in podaja strnjeno podobo vojne in naporov slovenskega naroda kot celote. V prilogah so objavljeni seznam poveljniške sestave enot NOV in POS do divizije, seznam osnovne literature in drugih virov, kratice, kazalo osebnih imen, kazalo vojaških enot in ustanov, kazalo političnih organov, ustanov in organizacij ter vsebinsko kazalo.

Pri zbiranju gradiva in pisanju knjige so poleg odgovornega in glavnega avtorja Zdravka Klanjščka sodelovali vsi pomembni slovenski zgodovinarji, ki se ukvarjajo z zgodovino druge svetovne vojne: dr. Tone Ferenc, Ivan Ferlež, dr. Metod Mikuž, Alenka Nedog, Jože Novak, Miroslav Stepančič in dr. Miroslav Stiplovšek.

NAROČNIKI, KI POŠLJEJO PARTIZANSKI KNJIGI IZPOLNJENO NAROČILNICO, OBJAVLJENO V TV-15, IMAJO PRI NAKUPU 20% POPUSTA.

partizanska knjiga

Trg osvoboditve 13, 61000 Ljubljana

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam izvodov knjige NARODNOOSVOBODILNA
VOJNA NA SLOVENSKEM 1941—1945 — druga izdaja.

Ime in priimek _____

Točen naslov _____

Poklic, zaposlitev _____

Reg. štev. osebne izkaznice _____

Izdala _____

Knjigo bom plačal-a

— po povzetju

— v treh zaporednih mesečnih obrokih (144, 100, 100 din)

Datum, podpis _____

Naročilnica TV-15 — 20 % popusta = 344 din

preberite

● Poziv

Komisija za razvijanje in negovanje tradicij narodnoosvobodilnega boja pri ZZB NOV Tolmin prosi vse, ki so med narodnoosvobodilnim bojem (v letih 1941—1945) na področju današnje tolminske občine — tako po vaseh, v partizanskih šolah ali večernih tečajih po kmečkih izbah ilegalno poučevali šolsko in drugo mladino, da najkasneje do konca aprila 1977 pošljejo na zgornji naslov naslednje podatke:

1. ime in priimek (ilegalno ime) in točen naslov stalnega bivališča
2. strokovno izobrazbo
3. v katerih vaseh in od kdaj do kdaj so poučevali
4. ali so imeli reden pouk ali samo občasne večerne tečaje

Prijavijo naj se tudi vsi tisti, ki so po nalogu in pod ilegalnim vodstvom takratnih okrajnih ali krajevnih narodnoosvobodilnih odborov v takratni coni A poučevali mladino od maja 1945 do priključitve Primorske 15. 9. 1947.

Podatke potrebujemo za pisanje zgodovine partizanskega šolstva na Tolminskem.

Komisija za razvijanje tradicij NOB pri ZZB NOV Tolmin

● Vsem, ki so bili v prehodnem zaporu na Kostanjevici pri Novi Gorici

Pripravljalni odbor pri Medobčinskem odboru ZZB NOV za severno Primorsko zbira gradivo o prehodnem zaporu na Kostanjevici pri Novi Gorici.

Komisije za nekdanje politične zapornike, internirance in izgnance ne razpolagajo s točnimi podatki, koliko svojcev partizanov in aktivistov je šlo skozi ta zapor.

Zato vas prosimo, da nam do 15. aprila 1977 sporočite naslednje podatke:

1. Ime in priimek, bivališče ob aretaciji ter rojstne podatke.
2. Sedanje bivališče — točen naslov
3. Od kdaj do kdaj je bila v prehodnem zaporu

Navedene podatke pošljite tudi za tiste, ki so ob aretaciji živeli na območju vaše krajevne organizacije.

Podatke nam pošljite tudi za med vojno in po vojni umrle.

Pripravljamo tudi srečanje zapornic na Kostanjevici. Datum sicer še ni določen, vendar delamo na tem, da bi bilo ob krajevnem prazniku KS Kromberk v mesecu juniju.

Čas nam narekuje, da se dela lotimo z vso resnostjo in se tako oddolžimo tem trpečim materam, sestrām in vsem, ki so prvi okusili preganjanje in trpljenje v zaporih in internacijah.

Franc Vidič, sekretar ZZB NOV Nova Gorica

● ZVVI Krka vabi!

ZVVI Krka obvešča vse svoje člane, da bo redni letni občni zbor 3. aprila letos ob 7.30 pri Rebolju. Vsa člane ZVVI Krka prosimo, da se zbora zanesljivo udeležijo!

ZVVI Krka

Zveza rezervnih vojaških starešin Ljutomer:

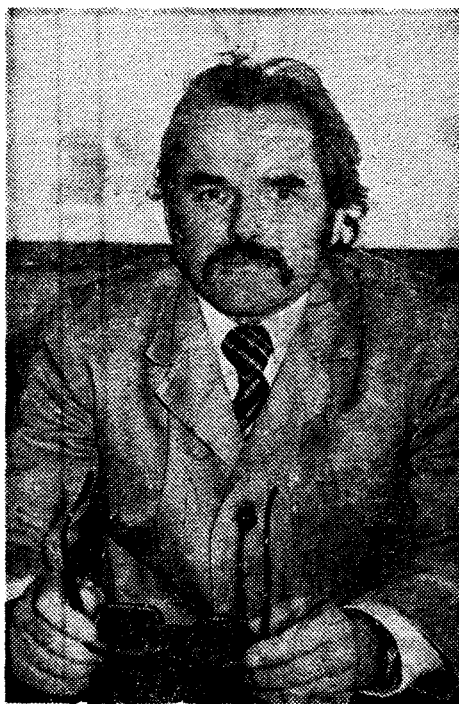
V KORAK Z MLADINO

Člani zveze rezervnih vojaških starešin iz Ljutomera, so poleg dela, ki sodi v redni program izobraževanja rezervnih vojaških starešin, namenili veliko mero pozornosti tudi delu z mladimi. V zadnjem času so namreč uspeli privabiti številne mladince iz osnovnih šol in gimnazije. Sicer pa je o tem več povedal predsednik občinskega odbora ZRVS iz Ljutomera IVO LAŠIČ.

»Skoraj ne mine pomembnejša akcija ZRVS v občini, da ne bi pri tem sodelovala tudi mladina iz osnovnih šol in gimnazije. Njihovo sodelovanje z našimi člani pa ni samo v tem, da skupaj obiskujemo v naši občini obeležja iz NOB in tako spoznavamo mladino z zgodovino NOB, temveč se mladina tvorno vključuje v samo naše delo. Mladina se namreč kaj rada vključuje v strelska tekmovanja, orientacijske pohode in še druga tekmovanja. Vsako leto imamo tudi takomenovani tehnični zbor naših članov, kamor se vključijo tudi večje število mladincev. Ob takih priložnostih obiščemo tudi večjo vojašnico, kjer nas oficirji in vojniki seznajajo s sodobnim orožjem, tehniko in taktiko. Povezanost zveze rezervnih vojaških starešin s šolami in mladino je že doslej imelo velike uspehe. Seveda se v prihodnje nadajamo še večjo povezanost in tesnejše sodelovanje.«

— Katere naloge so bile za vas v zadnjih dveh letih najpomembnejše in katerih nalog se boste v prihodnje lotili še z večjo zavzetostjo?

»Med večje in pomembne naloge nedvomno sodijo v zadnjih dveh letih ustanovljene osnovne organizacije ZRVS v osmih krajevnih organizacijah, medtem ko smo v delovnih organizacijah, osnovnih šolah in v gimnaziji ustanovili aktivne. V prihodnje na-

Predsednik občinskega odbora ZRVS Ljutomer IVO LAŠIČ

meravamo še večjo mero pozornosti nameniti izobraževanju naših članov in mladine v teh osnovnih organizacijah in aktivih.

Hkrati s tem pa si tudi prizadevamo, da bi se več članov ZRVS v Ljutomeru vključilo v članstvo ZK, posebno mladih, kajti s sedanjim številom članov ZK nismo zadovoljni. Menimo, da je med nami precejšnje število mla-

dih, ki bi jih kazalo vključiti v članstvo ZK, kar pomeni, da bomo v prihodnje namenili večjo skrb tako strokovnemu kot političnemu izobraževanju naših članov!«

TONE URBAS

● Zahvala

Praznovanje dneva žensk je bilo letos najlepše v mojem življenju. Vreme nam je bilo naklonjeno, kot bi vedelo, da bodo z nami praznovali tudi tiste ženske, ki so že zelo stare. Tako smo se zbrale na pobudo tovariša Vinka Turšiča, ki je organiziral srečanje z najstarejšimi ženskami v Loški dolini. Ob tej priložnosti smo dobile od društva upokojencev tudi skromno darilo, nagelj in značko, tovariš Jakob Mlakar pa je spregovoril nekaj slavnostnih besed v pozdrav. Ženske, ki se srečanja niso mogle udeležiti, so obiskali na domu.

Zelimo si še več takšnih srečanj! Za to bi se želela v imenu vseh udeleženk še enkrat iskreno zahvaliti predsedniku in tajniku Društva upokojencev v Loški dolini. Naj povem še to, da je večina udeleženk letošnjega praznovanja dneva žensk preživela obe svetovni vojni in med njimi so bile tudi takšne, ki so dale svoje moze in sinove za novo socialistično Jugoslavijo.

Lepo vas pozdravljam v upanju, da boste te vrstice objavili v našem TV 15!

MARIJA ZNIDARSIČ, Markovec
Stari trg pri Ložu

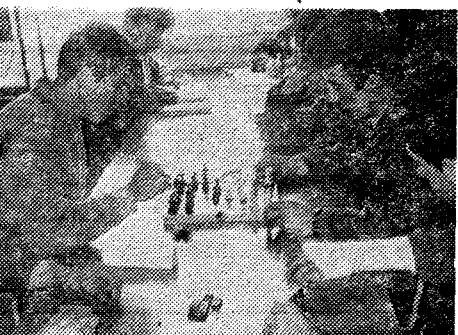
»Ponosni smo na to, da nosi naša karavla ime narodnega heroja Alfonza Šarha!«

Vedno pripravljene

Nekaj kilometrov gozdne ceste se od Remšnika proti Breznem vrhu vije tik ob jugoslovansko-avstrijski meji. Nekajkrat se ti na desni odpre pogled na doline, posamezne hiše in zaselke na naši strani. Na avstrijski strani vidiš samo gozd. In streljaj pred domačijo kmeta Maksa Vezonika z Breznega vrha stoji prislonska v majhen breg karavla »ALFONZA ŠARHA«.

Urejena okolica karavle, red na vsakem koraku, v zgradbi čisto, vse na svojih mestih, urejeni graničarji pa naj bodo tisti, ki opravljajo svojo dolžnost ali pa tisti, ki so na počitku. Vse to obiskovalec lahko zazna v trenutku, v bežnem pogledu, malokdo pa ve, koliko dela in truda je treba vložiti, da se vse to doseže.

STANKO BOROJA je že 16 let komandir te karavle, ki nosi ime narodnega heroja Alfonza Šarha. »In vsi v tej karavli smo ponosni na to! Kdo je bil Alfonz Šarh, vemo vsi, saj imamo v eni izmed učilnic celo steno namenjeno slikam in opisu življenja in dela Alfonza Šarha,« pripoveduje komandir Stanko in nadaljuje:

Domino, šah in branje knjig so najbolj priljubljena zabava graničarjev ob prostem času v karavli »Alfonz Šarha«

»Prostega časa nimamo ravno veliko, vendar ga s pridom izkoristimo. Imamo svojo knjižnico pa tudi časopise dobivamo redno. Srečanja z mladino iz Remšnika so že v navadi. Z lovci tekmujemo v streljanju, z domačini, tukajšnjimi kmeti pa imamo zares tovariške odnose. Vsi skupaj pa smo budni na vsakem koraku. Vedno smo pripravljene pomagati domačinom, vedno smo pripravljene braniti našo mejo in domovino.

Električna napeljava tod okoli še ne vodi do sleherne domačije. Lani smo pomagali pri napeljavi elektrike predvsem od tistih kmetij, kjer živijo starejši ljudje in sami niso sposobni opravljati težja dela. Tudi letos smo že sklenili, da bomo pomagali kolikor bo v naših močeh, saj želimo, da bi letos, ko bo v Remšniku praznovanje občinskega praznika, zagorela luč v vsaki, še tako oddaljeni hiši.«

Domačini graničarje — mlade, pogumne in delovne fante iz karavle Alfonza Šarha dobro poznajo, saj so s svojim delom in dejanji že velikokrat pokazali, kakšen mora biti vojak-graničar, kadar opravlja svojo dolžnost in kakšen takrat, kadar je prost.

Kdo ve kolikokrat so bližnjim kmetom priskočili na pomoč pri spravilu sena, kadar je grozila nevihta. Vendar tega graničarji sploh ne omenjajo. To bolj vedo domačini. Sploh pa so tamkajšnji kmetje skoraj z vsem navezani na to karavlo. Domačini vedo, kje lahko dobijo pomoč, pa naj jim jo zagode vreme, zbolijo živina, gospodar ali otrok. Karavla je tu, v njej pa vojniki, tovariši, ki jih niso nikoli pustili na cedilu.

Domačin in kmet Stanko Šperger ne bo verjetno nikoli pozabil komandirja karavle Stanka Boroja in vojaka, ki sta mu po nesreči z žago, ki mu je razrezala roko, nudila prvo pomoč in

Komandir karavle »Alfonz Šarha« STANKO BOROJA

preko radiopostaje v karavli hitro poklicala rešilca.

Med graničarji v karavli Alfonza Šarha so Srbi, Makedonci, Albanci, Hrvat, Bosanci, Slovenci... vse pa družijo tovarštvo, skupno delo, naloge in cilji, med katerimi so prav tako pomembne, kot budno čuvati našo mejo, tesno sodelovati in živeti z domačini, in ljubiti našo domovino, kot jo je ljubil njihov vzornik — pohorski kralj — narodni heroj Alfonz Šarh.

TONE URBAS

NAŠI BRKINI • NAŠI BRKINI • NAŠI BRKINI • NAŠI BRKINI • NAŠI BRKINI • NAŠI BRKINI • NAŠI BRKINI • NAŠI BRKINI • NAŠI BRKINI •

Umirajoče Kozjane

Cesta bo vrnila delček življenja tudi Kozjanam, o tem sem prepričan, kajti sicer bo spomenik padlim borcem sredi vasi preveč obtožujoč pomnik

V 7. številki TV 15 se je Maks Zadnik na široko razpisal o umirajoči brkinski vasi, bolj rečeno ostanku vasi Kozjane. Vzpodbuda je prišla s pismom tovarišice Klare Frank iz Ilirske Bistrice. Iz omenjenega pisma izhaja hkrati neizprosna ugotovitev, da so Kozjane najbolj umirajoča brkinska vas, je pa v njem hkrati kanček upanja, da se bo tudi za to ves povojni čas najbolj pozabljen vas odprlo okno v svet, ki ga predstavlja cestna povezava proti Tatrarn in s tem na slemensko cesto.

To pismo je toliko bolj pretresljivo, ker diha iz njega vse drugačna prizadetost, kot jo lahko izrazimo (ne)Brkinsci, hkrati pa izraža upanje, da se bo nekaj pozitivnega premaknilo tudi za to vas.

To, torej pismo, in pa namerno sprenevedanje Maksa Zadnika, ki mu sicer ne gre odrekati velikega veselja za proučevanje bližnje in daljnje zgodovine ter spretne barantanje z nekaterimi dejstvi, no, in končno dolg, ki Zadnik čaka nanj vse od leta 1971, vse to me je vzpodbudilo, da sem sklenil napisati nekaj svojih pogledov o Brkinih in še posebej o Kozjanah, ker jih vsaj tako dobro poznam kot Maks Zadnik.

Proti koncu članka je doseglo Zadnikovo pero največjo mero ostrine ali pa kar jeze, ko ugotavlja, kako »samo borci Istrskega odreda z grenkobo v srcih opazovali nezadržno propadanje vasi«. No in tedaj se Zadnik odloči, da bo čisto naravnost, brez ovinkov, kot veliki pobornik za rešitev Kozjan in Brkinov pokazal na tistega, za katerega vsi vedo, vendar nihče iz obzirnosti ne izreče njegovega imena. Ob tem se še spomni, da je vsaj nekolikantje hudi na tega razkrinkanega krivca, ki ga je leta 1971 ignoriral in ni odgovoril na njegovo v Delu zastavljeno vprašanje. Zadnik seveda vprašanje ponovi, kajti njegova vsebina je taka, da bo dokončno dotolkla nekdanjega predsednika sežanske občinske skupščine. Vprašanje se glasi takole: »Tedanjemu sežanskemu občinskemu predsedniku S. Čehovinu sem zastavil vprašanje v Delu — javno in konkretno — kaj misli občina storiti za Brkine in seveda za Kozjane. Odgovora ali ukrepa nisimo dočakali.«

Zdi se mi, kot bi bil poglavitni cilj Maksa Zadnika v tem članku, v katerem naj bi odgovoril na vprašanje tovarišice Frankove, čeprav se v uvodu članka označi za nekompetetnega »ker ne sodi v krog tovarišev, članov medobčinskega odbora za razvoj Brkinov.« »ki pa se ni kljub temu nikoli »izognil kakršnimkoli naporom v korist Brkinov, saj je predvsem zaradi njih napisal Istrski odred«. Zdi se torej, kot bi bil poglavitni cilj Maksa Zadnika, odkriti grešnega kozla, tistega, ki je kriv za sedanje stanje Brkinov, še posebej za umiranje Kozjan. Po njegovem pisanju torej nisem nič manj kot krivec za to,

da so se ljudje iz Brkinov selili v Koper, Izolo, Ilirsko Bistrico, Sežano, Postojno, čez mejo, in kam se vse niso selili za boljšim in predvsem lažje prisluženim kruhom, kriv, ker niso asfaltirane ceste, ker je bil do nedavnega tak odnos do kmetijstva, ker ni urejena vodooskrba, ker je slaba elektrika in tako dalje in končno, ker se ni urejen odcep slemenske ceste od Tater do Kozjan.

Ne vem natančno ali je to sprenevedanje ali brezmejna neodgovornost, kovanje poceni popularnosti, ali še kaj hujšega. Vsekakor spravlja omenjene trditve njihovega avtorja v čuden položaj, posebej, ker si sposoja mene, misli pa najbrž na koga drugega, ki prav tako ne reagira na njegovo pisanje, hkrati pa Zadnik namenoma pozablja na nekatera dokumentirana dejstva. Naj jih navedem le nekaj.

Zamisli o gradnji slemenske ceste se je rodila prav na Kozjanah ob nekem praznovanju. Takrat so se zhrali v tej vasi mnogi nekdanji brkinski partizani in predstavniki JLA iz Reke in Sežane, ki so pomagali urejati cesto od Bibca do Kozjan in tako veliko pomagali Kozjancem. Glede celotne cestne povezave v Brkinih je treba povedati, da je bila najslabša v sežanskem delu. Prav to spoznanje je vodilo takratno občinsko skupščino in cestno skupnost, da sta z nesebično pomočjo enot JLA iz Reke in iz Postojne začeli graditi slemensko cesto, ki naj bi povezovala Barko, Misljice, Ostrovo, Artviže, Mrše in Tatre proti Vremski dolini in dalje ter na ono drugo stran proti Pregarjem. In ta del ceste je bil zasilo makadamsko urejen jeseni 1972. Vendar ne zaradi tega, ker bi kdorkoli trepetal pred javnimi vprašanji Maksa Zadnika, pač pa zato, ker so v tistih letih občine dobile nekaj več sredstev

Bižajev nulin v Šmagurju pod Ostrožnim brdom

od prodanega bencina in so se resno lotile reševati najprej cestni problem Brkinov. Kako so zadeve teklo pozneje s solidarno pomočjo zaposlenih v južnoprimorskih občinah in republike, je dovolj znano.

Maks Zadnik je sam zapisal, da »smo v letih 1967—1975 precej napisali in javno povedali o brkinskih vaseh in ljudeh ter jih tako odkrili Slovencem.« Ta njegova trditev je zelo točna, toda prav tu se zastavi vprašanje. Kaj pa obdobje od leta 1945—1967? Mar je Zadnik na teh 22 let pozabil, mar je pozabil, kakšni procesi so se dogajali v Brkinih in se marsikje drugod po Sloveniji?

Prav tako sam ugotavlja, da »ne smemo pozabiti, da je leta 1971 skupščina SRS celo odklonila vključitev Brkinov med nerazvita območja.« Res je! Vendar je treba dodati, da je bilo to storjeno kljub prizadevanju ne le prizadetih občinskih skupščin, temveč tudi drugih primorskih občin.

Maks Zadnik ni hotel nikoli razumeti, saj pokazal ni tega, da problemov Brkinov ne morejo rešiti le občine, v katere se Brkini vključujejo, predvsem sežanska in ilirskobistriška, temveč mora pri tem pomagati širša družbenopolitična skupnost in združeno delo.

Brkinska problematika se je dejansko začela hitreje razreševati potem, ko je Zveza komunistov Slovenije ustvarila ugodnejše družbeno politično klimo, ki je bila bolj naklonjena reševanju raznih socialnih vprašanj v družbi, tudi manj razvitih območij, ko smo socialistično solidarnost trdneje vgradili v naš sistem.

Osebn vidim samo v tem kontekstu možnost za hitrejše reševanje brkinske problematike. Dalje jo vidim v konstruktivni podpori prizadevanjem medobčinskega odbora za razvoj Brkinov in občinskih skupščinam ter družbenopolitičnim organizacijam. Trdno je treba vztrajati pri uresničevanju postavljenih ciljev. Slemenska cesta je gotovo najpomembnejši, ne pa edini. To bo privedlo v Brkine del življenja, ki je iz njih otekalo vse od leta 1945 dalje pa do nedavnega. Cesta bo vrnila delček življenja tudi Kozjanam, o tem sem prepričan, kajti sicer bo spomenik padlim borcem sredi vasi preveč obtožujoč pomnik.

STANE ČEHOVIN
Cankarjeva 22
p. Nova Gorica

Še o Kozjanah!

Odmev (nekoliko skrajšan) na sestavek Maksa Zadnika, objavljen v 7. številki TV 15

V zvezi z bolečo problematiko Brkinov in še posebno Kozjan ter v zvezi s prispevkom tovariša Maksa Zadnika v 7. številki TV 15, ki je izšla 24. februarja letos pod naslovom »Umirajoče Kozjane«, bi radi nanizal nekaj misli. Naj uvodoma povem še to, da — čeprav je bilo že mnogo napisanega o žalostni usodi zapostavljenih Brkinov in z njim prebivalstva teh krajev slovenske zemlje, katerih velikega prispevka v narodnoosvobodilnem boju ni potrebno posebej poudarjati — je še ka-

ko nujno o tem govoriti in tudi z vso ostrino.

Resnici je pač treba pogledati v oči. Ze takoj po osvoboditvi, na začetku obnove požganih domov, smo bili kot družba gluhi in brezbrizni za vse tegobe, ki so pestile te pridne in dobre ljudi. Šli smo mimo pikrih in upravičenih pripomb, tudi mimo besed o plemenitosti, človečnosti in medsebojni pomoči, ki so nenapisano življenjsko pravilo v naši skupnosti. Z drugimi besedami: Dolež se še nismo zavzelo in učinkovito potrudili, da bi pomagali postaviti na noge zapostavljene Brkine! Za to ni bilo ne posluha in ne dobre volje. Danes, po daintridesetih letih svobode, pa naj mimo že mnogih zamujenih ugodnosti in priložnosti, izvoljeni odbor dela čudeže v zvezi z obnovo Brkinov.

Zgodilo se je celo, da so odgovorni v republikli Brkine postavili na seznam razvitih področij! Pa tudi zdaj, ko smo ta odnos v časnikih ostro obsodili, ostajajo le-ti še vedno brezbrizni na vsa negodovanja dobro mislečih državljanov. In tako se je zgodilo, da morajo ljudje in so morali zapustiti ljubljeno rojstni kraj ter se razočarati in z bolečino v srcu zaposlovati tam, kjer lahko živijo.

Pomislimo, koliko kmetij bi v Brkinih spet zaživel, če bi jim pomagali in sadjarstvo bi na tej zlati zemlji uspevalo kot nekdaj! Ta ugotovitev je toliko bolj žalostna, ko vemo, da znamo delati, da znamo pomagati. Spomnimo se samo na to, kako spretni in uspešni smo pri organiziranju in izvedbi samopriskupkov. Pa kako smo z velikim prizadevanjem in dobro voljo obnovili Rašico, Dražgoše... Skopje, ki se je prav s solidarnostno pomočjo vse Jugoslavije razvilo v lepo mesto!

Ob tem si upam trditi, da bi v pravkar našeti lestvici, Brkini prav gotovo imeli prednost.

Tako pa je v Brkinih žalostno, da bolj žalostno ne more biti! Se tisto sadje, ki uspeva, leži na tleh, ker so ljudje zvečine stari, obupani, brez volje. Hkrati ugotavljamo, koliko denarja je bilo potrošenega nenačrtno. Radi pa pozabljamo, kako so si danes tako zapostavljeni Brkinsci med vojno pritrgovali od ust, da so nahranili lačne borce in jim — kljub temu, da je to pomenilo tvegati življenje — nudili zavetje. Nesebično so podpirali narodnoosvobodilni boj v vseh oblikah. Poslednji kosček kruha so delili z borci in jih tako moralno podprli v njihovem boju z mnogo močnejšim sovražnikom.

Zato se toliko bolj čudim zapostavljanju Brkinov — še posebno Kozjan — ki so postale žrtev nerazumljive nenaklonjenosti odgovornih, ki jo človeški razum ne more razumeti.

Tudi sam sem na svoji življenjski poti doživel vrsto razočaranj, pa morada za to tako čutim.

Naj na koncu zapišem misel, ki sem jo slišal v radijski oddaji »Še pomnite, tovariši« dne 6. marca 1977: »Borili smo se takrat za svobodo.« je rekla neka tovarišica, »toda danes nam gre žal le za materialne koristi.« V duhu je imela misel na premnoge posameznike, ki v svojem izobilju pozabljajo na tovarištvo, na skrb za človeka.

Pozabljajo tudi na naše Brkine, na naše Kozjane!

JOZE SČEK,
p. Ljubljana

POJASNILO

Skupščina SR Slovenije je na osnovi ugotovitev in izkušenj iz uresničevanja zakona o pospeševanju manj razvitih območij v SR Sloveniji, konec leta 1975 sprejela nov zakon o pospeševanju skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji. Pri tem so bili opuščeni prejšnji, dokaj togi kriteriji, ki so tretirali manj razvita območja več ali manj le iz vidika občinskega območja. Moram sicer poudariti, da je tudi star zakon dal osnovo za uresničevanje širše družbene skrbi zunaj območij 11 občin, ki so po merilih uživale status manj razvitih občin. Šlo je za ukrepe, ki so se nanašali zlasti na prednostno reševanje prometne infrastrukture, vodnega gospodarstva ter za politiko družbenih dejavnosti — zlasti vzgojno izobraževalnega področja in področja socialnega varstva na teh območjih. Seveda je ob tem bila bistvena slabost, da ni bilo vzpodbudnih ukrepov za gospodarske naložbe v ta zaokrožena območja, ki niso uživale posebnega statusa v smislu zakona.

Z novim zakonom smo želeli odpraviti pomanjkljivosti prejšnjega in zago-

toviti predvsem bolj samoupravno dogovarjanje vseh nosilcev družbene skrbi za območja, ki glede na kazalce družbene in ekonomske razvitosti morajo uživati prednost pri načrtovanju nadaljnega razvoja, da bi ujeli korak z drugimi območji, ki so glede na možnosti v razvoju bolj ali manj odstopala. Zato je skladnejši regionalni razvoj ena izmed bistvenih izhodišč v politiki srednjeročnega razvoja v SR Sloveniji in hkrati izhodišče, ki je prisotno pri določanju vsakoletne ekonomske politike v republiki, prav tako pa seveda mora biti to izhodišče prisotno tudi v planskih dokumentih posameznih občin, samoupravnih interesnih skupnosti, bančnih organizacij in drugih nosilcev družbenega dogovora.

Res je, da smo ob obravnavi analiz o doseženem, tudi v skupščinskih zborih in v odborih posameznih zborov že nekajkrat ugotovili ter opozorili na to, da se politika hitrejšega razvoja manj razvitih območij le postopoma in prepočasno uresničuje. Res pa je tudi, da učinkov takih razvojnih ukrepov, ki naj spremenjajo celovito socialno strukturo nekega območja, ni mogoče zaznati v razmeroma kratkem času. Bržkone je eno leto po sprejetju novega zakona za

zaključek še prekratko obdobje. Moram pa poudariti, da je seveda potrebno pri vseh nosilcih sproti preverjati ali so pri snovanju rešitev tega ali onega problema prisotne naloge iz sprejetih dokumentov. Za Brkine bi moral pomeniti spremenjen oziroma nov zakon še posebej pomembno iztočnico pri nadaljnjih razvojnih pobudah. Iz podatkov vidim, da so nekateri uspehi že doseženi. Razvila so se že nekatera pomembna žarišča nadaljnega gospodarskega razvoja ožega in širšega območja Brkinov. Naj omenim zlasti vpliv »Plame« iz Podgrada ter nekaterih drugih novejših zametkov temeljnih organizacij združenega dela. Seveda še to zdaleč ne odpravlja problemov. Pomembno je zlasti, da se krajevne skupnosti iz tega območja tudi medobčinsko čvrsteje povežejo in zlasti, da organizirano spodbudijo pripravo programov, ki bi jih lahko predlagali podpisnikom družbenega dogovora o pospeševanju skladnejšega regionalnega razvoja in pretnes in vključitev, pa najsi gre za plane temeljnih organizacij združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti ali za poslovno politiko bančnih organizacij. Izkoristiti je pri tem tudi možnost sofinanciranja programov in projektov iz

namenskih sredstev republike; temeljne organizacije združenega dela pa naj bi upoštevale tudi davčne ugodnosti, ki jih uživajo ob naložbah v manj razvita območja.

Predvidevam, da bo industrijska cona na Krasu nova pomembna vzpodbuda tudi za sedaj nerazvito brkinsko območje. Najbrž vseh učinkov, ki bodo v nadaljnjem razvoju pomembni za ta razvoj, danes ni mogoče natančneje opredeliti, moramo pa z njimi računati.

V skladu s programsko orieniacijo dela v republiški skupščini predvidevam tudi, da bomo v jesenskih mesecih obravnavali poročilo o izvajanju politike skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji. Ob tem bo seveda potrebno ugotoviti, kako posamezni odgovorni nosilci uresničujejo svoje prevzete dolžnosti iz sprejetega družbenega dogovora. Uspehi bodo možni le ob skupnem prizadevanju vseh nosilcev — od zavzetosti in sodelovanja samih občanov pa do vseh družbenih dejavnosti, v katerih pristojnost sodijo posamezne odločitve.

MARA ZERNIK,
predsednica zbora občin skupščine SRS

S pojasnilom tov. Zelnikove zaključujemo polemiko o Brkinih.

Več kot dva tisoč pionirk in pionirjev, mladink in mladincev, borcev in drugih predstavnikov družbenopolitičnih organizacij iz ljutomerske in ormoške občine, pa domačinov, se je minulo soboto v prelepem pomladnem dnevu zbralo pri Ribičevem mlinu v Cezanjevcih pri Lutomeru z željo, da oživijo spomine na narodnoosvobodilni boj, da pozdravijo prve nosilce kurirčkove pošte.

Pionirske odrede ljutomerske občine je namreč doletela čast, da se je »Kurirčkova pošta 1977« na štajerski progi začela prav pri njih!

Današnja slovesnost ob začetku »Kurirčkove pošte 1977«, katere osnovni namen je ohranjanje revolucionarnih tradicij, ki se vedno trdneje stapljajo z obrambno vzgojo pionirk in pionirjev ter s tem s pripravami na splošni ljudski odpor in družbeno samozasčito, je bila hkrati uvod v proslavljanje velikih obletnic naših slavnih dni, ki jih pripravljajo na tem kosu slovenske zemlje.

In kako je potekala današnja proslava pri Ribičevem mlinu v pozdrav »Kurirčkovi pošti 1977«?

Slavje je v imenu borčevske organizacije pozdravil tovariš Rado Pušenjak. Poudaril je, da je bilo ob tej priložnosti izrečeno Cezanjevce, tej partizanski vasi v osrčju Prlekije, zaslužno priznanje, saj je od leta 1943 naprej ostalo le malo družin tod okoli, ki niso sodelovale z narodnoosvobodilnim gibanjem. Okupator je Cezanjevce imenoval banditsko vas! Ljudje kljub teroroju niso klonili. Partizanska skupina je 8. septembra 1943 razdejala orožniško postajo v Cezanjevcih. Pa se je narodnostna zavest, borbenost in želja za dokončno osvoboditev ter izgon okupatorja še bolj krepila. Cezanjevce so se pridružili še Vidanovci, Stara cesta, Desnjak in Kamenšček, posebej pa še vas Vogričevci, ki so jo partizani imenovali Prleška republika, saj so se v njej gibal kot na osvobojenem ozemlju, brez strahu, da bi jih kdo izdal.

Pri Ribičevem mlinu v Cezanjevcih

Se je okupator besnel po Prlekiji.

Vas Cezanjevci je bila še naprej eno izmed največjih žarišč borbe med ljudsko revolucijo na tem delu slovenske zemlje. Zaradi večjih izgub, ki jih je imel okupator v začetku aprila, je le-ta še bolj pobesnel in se 25. aprila 1941 lotil najhujšega pokola, ko je pri Ribičevem mlinu v Cezanjevcih ustrelil petindvajset talcev.

V spomin padlim talcem in v spomin junaškemu partizanskemu kurirju Janku Ribiču so mladi kurirji ponesli na pot kurirčkovo pošto iz Cezanjevcev, z enega izmed zgodovinskih prizorišč našega revolucionarnega dogajanja, na katerega smo lahko še kako ponosni. Torbo s pozdravi in z najlepšimi željami slovenskih pionirjev tovarišu Titu za njegov petinosemdeseti rojstni dan pa je prvim nosilec »Kurirčkove pošte 1977« na štajerski progi izročil Ivan Ribič, oče junaškega kurirja Janka Ribiča, ki so ga gestapovci 6. aprila 1944 po nekajurni borbi ubili na grozovit način.

Pionirji-kurirji so obljubili, da bodo kurirčkovo pošto skrbno čuvali in varno prenesli.

Zbrane udeležence, še posebno pionirke in pionirje, je v imenu republiškega odbora Zveze združenj borcev narodnoosvobodilne vojske Slovenije pozdravil tudi Rudi Rapi-Savo ter ob tem čestital Zvezi prijateljev mladine Slovenije — organizatorici »Kurirčkove pošte 1977« — k petindvajsetletnici obstoja in petintrideseti obletnici Zveze pionirjev Jugoslavije, v kulturnem programu pa so sodelovali: mladinska godba iz Lutomeru, pevski zbor in folklorna skupina iz Križevca, tamburaški zbor iz Veržaja ter mladi recitatorji iz ljutomerske in ormoške občine. Tovariško srečanje po končanem uradnem slavlju so razveselili folklorni plesi, partizanske in borbeno pesmi ter zvoki mladega tamburaškega zbora iz Veržaja.

Bogat program tega slavlja je popestril, kot smo že povedali v začetku tega zapisa, tudi prelep pomladni dan.

Vse, kar smo ta dan doživeli pri Ribičevem mlinu v Cezanjevcih pri Lutomeru, je bila samo še ena potrditev, da smo pozdrave in obljube tovarišu Titu ob njegovem in našem jubilejnim letu — tudi jubilejnim letu Kurirčkove pošte, ki nas razveseljuje in navdaja s ponosom že petnajsto leto — izročili v varne roke!

STANE FEUS
Foto: EGON KASE

**RAZVIJANJE IN NEGOVANJE
REVOLUCIONARNIH TRADICIJ
V OGLEDALU NAŠEGA ČASA**

kdo je
kriv?

Ali partizanska bolnišnica na Skalci ni zaslužila, da bi imela dostojnejši pomnik?

Nekega dne sem se odločila, da pojdem v Skalco. Prijatelji so mi rekli, da je tam zelo lepo. Ko sem prišla gor, sem bila hudo razočarana. Že od daleč sem zagledala sivo skalno pred votlino, v kateri je bila med drugo svetovno vojno partizanska bolnišnica. V njej so se zdravili laže ranjeni. Sedaj je ta votlina zatusa. Le majhna, siva, iz kamna izklesana plošča še priča o tej partizanski bolnišnici.

Zamišljena sem se vračala proti domu. V meni so se porajala vprašanja. Zakaj ne napravijo do nekdanje partizanske bolnišnice primerne poti, ne odkopljejo jame in ne napravijo nove spominske plošče? Veliko ljudi želi videti to nekdanjo partizansko bolnišnico, pa tudi lepo je tod, a ne morejo priti tja, ker ni urejen dohod.

Tako je bilo tudi neke nedelje, ko je prišla iz »stare« Gorice k nam Rossella in želela, da bi odšli v Skalce.

Počasi sva lezli gor, se velikokrat ustavili in odpočili. Imeli sva namreč polna nahrbtnika. Kar naprej sva klepetali. Ko je v dolini odzvonilo poldan, sva bili že na cilju. Rossella je bila zelo razočarana in meni je bilo kar nerodno. »Kaj vas ni sram?« je godrnjala. »Saj to je vendar zgodovinski spomenik. Ali ta bolnišnica ni vredna večje časti, kot jo ima? Zanimarjena je! Nima spomenika!« Kar vrelo je iz nje. »Ničesar nima kot se spodobi!« Skušala sem jo pomiriti, a sem jo še bolj razjezila. Spet je začela: »Vse, vse vas je lahko sram! Zakaj pa nima spomenika?« »Saj ga ima, sem ji povedala mirno.

»Poglej ga, tamle je...!« sem s prstom pokazala na siv kamen — spomenik.

Rossella je bila vedno bolj jezna zaradi spomenika in zanimarjene bolnišnice. Ko mi je bilo že dovolj očitano, sem se odpravila proti domu. Vso pot nisva spregovorili niti besedice. Jaz sem bila spet zamišljena. »Le kaj je toliko govorila? Zakaj?« sem ga vprašala. Kaj to njo briga! Res je! Morda ima pa le prav? Morali bi bolj spoštovati in paziti na te spomenike, ki pričajo o našem pogumu, o našem boju za svobodo. Ampak ne samo na spomenike — pomnike žrtev narodnoosvobodilnega boja, tudi za druge kulturne in zgodovinske znamenitosti moramo skrbeti. »A kaj pomaga, ko se nihče ne pobriga za Skalco! Nisem jaz kriva!« sem zagodrnjala glasno, ko sva se z Rossello pozno zvečer vrnili domov.

»Nisem jaz kriva,« sem ponovila čez čas. »Vsi smo krivi!«

MARICA SIVEC

»Prišla je svoboda!«

Nemci so jo že popihali iz Mirna in v našo vas so prihajali partizani, ki so bili namenjeni v Gorico

Z babico se večkrat pogovarjala o vojnih strahotah. Njenim besedam sledim z grozo in se hkrati veselim, da vsega tega sama nisem doživela. Kasneje sem ob tej misli spet žalostna, saj vem, koliko nedolžnih žrtev je padlo za to, da mi tako lepo živimo.

Da bi vsi vedeli, kako je bilo med vojno, sem zapisala tudi pripoved moje babice.

— V Zgornjem Mirnu so imeli Nemci v čevljarski zadrugi svojo postojanko. V Spodnji Miren so prihajali včasih le s tanki. Partizanov je bilo malo, zato so izvrševali le majhne akcije. Takrat sem začasno živela v Zgornjem Mirnu, blizu nemške postojanke. Poleg poslopja je bil star skedenj, v katerem je neke noči prespalo pet partizanov. Naslednje jutro, ko se noč še ni polegla, sem tudi jaz odšla z otroci v skedenj pogledat, kaj partizani delajo. Tedaj je eden izmed njih rekel, da se bo malo pošalil z Nemci in je spustil rafal proti kasarni. V trenutku so se luči prižgale in iz stavbe so švigali strelji na vse strani, kajti zaspani Nemci so se prestrašili. Ko so videli, da ni odziva, so prenehali s streljanjem.

Pogumni so bili naši partizani, pogumni!

Tako je življenje teklo dalje in počasi se je bližala svoboda. O dogajanjih nisimo dosti vedeli, ker so prišli partizani le bolj poredko v našo vas. Saj res! Pred osvoboditvijo je bilo, ko se je ustavila partizanska četa v Spod-

njem Mirnu in potem nadaljevala pot proti Trstu. Spominjam se, da jih je bilo kar žalostno pogledati. Mnogo fantov in mož je bilo strganih, lačnih, nekateri so bili tudi ranjeni. Vsem so se nam smilili, zato smo po hišah pekli kruh, kuhali hrano in jo nosili partizanom. Kar hudo nam je bilo, ko so nas zapustili. Spominjam se tudi, kako so dva dni pred koncem vojne s kraškega pobočja pridivljali četniki. Ustavili so se v Spodnjem Mirnu, kjer so strašili ljudi na vse mogoče načine ter na zidove pisali: Živel kralj Peter! Ko so pobrali, kar so našli, so oddirjali proti Trstu.

Konec vojne! Nemci so jo že popihali iz Mirna in v našo vas so prihajali partizani, ki so bili namenjeni v Gorico. Tudi drugi vaščani smo skupno z njimi odšli v Gorico demonstrirat, da je Gorica naša. Zbralo se je mnogo ljudi. Takrat sem šele čutila, da je svoboda. Toda morala sem domov, kjer so me čakali trije otroci. Izmučena sem prišla domov in jokajoči otroci so mi prišli nasproti. Najmlajši se mi je privil v objem in s solznimi očmi vpraševal: »Mama, bodo spet prišli ti strašni možje z dolgimi lasmi in bradami?« Kaj sem mu hotela odgovoriti. Samo poljubila sem ga in odšla z njimi v hišo. Bila sem vesela, kajti dočakali smo svobodo, po mnogih letih sem končno zadihala in se otresla vsega strahu.

»Prišla je svoboda!« sem jim pa le rekla.

VOJKA VUK

Smrt partizanke Marije

»Bodi srečna in vesela, tudi razgrana, a hkrati spoštuj svobodo in domovini bodi zvesta do konca življenja!«
je še rekel Viktor Mencinger-Viki

S trepetajočimi prsti sem pritisnila na zvonec. Njegov rezki zvok mi je paral ušesa. Kmalu sem zaslišala počasne, drsajoče korake. Odprla mi je priletna, že rahlo osivela zenska, s toplim pogledom iznad naočnikov in z milim izrazom na licu. Vprašujoče me je pogledala. Tudi jaz sem najprej ostala brez besed, a sem se kmalu znašla. Ženski sem pojasnila, zakaj sem prišla in čakala na odgovor.

»Le vstopi!« se mi je prijazno nasmehnila.

Čez čas pa se je nama pridružil visok, plečat moški s svojimi spomini.

Bil je kurir

Danes je v naš razred prišel tovariš Rastko Bradaškja in nam pripovedoval spomine iz vojnih dni.

Enega izmed spominov sem tudi zabeležil:

»Imel sem nalogo, da odnesem pismo nekemu komandantu. Takrat sem bil namreč kurir! Z menoj je bilo nekaj partizanov. Polovico poti smo prehodili srečno. Nenadoma pa sem v gozdu zagledal zamaskiran oklepni avto. Bili so Nemci! Povsem nepričakovano so nas napadli. Samo jaz sem ostal živ, saj so moji tovariši vsi padli. Tudi jaz sem bil ranjen. S poslednjimi močmi mi je uspelo uteči. Ne vem, kako in koliko časa sem tekel. Vem le to, da sem imel s seboj nekaj povojev in sem si nogo za silo obvezal. Potem sem zaspal. Ko sem se prebudil, je sijalo sonce in zagledal sem fanta, ki je pasel krave. Poklical sem ga in vprašal: »Koliko časa ni bilo Nemcev?« Fant mi je odgovoril: »Ze tri dni!« Torej sem spal kar tri dni.«

Jaz pa hodim v četrti razred Osnovne šole Janka Premra-Vojka iz Kopra in — kot vidite — še nisem posebno vešč pisanja, zato bi se rad opravičil, če njegove pripovedi nisem zapisal tako, kot bi morda tovariš Bradaškja želel.

MITJA KOSMINA

• Bilo je leta 1944

»Bilo je nekega januarskega dne leta 1944. Namenjeni smo bili v Selnico ob Dravi. Sneg je naletaval brez konca in kraja. Pa tako hladno je bilo, da nam je škripalo pod nogami. Hodili smo v koloni, drug za drugim. Borcem je na ustih zaradi hudega mraza zamrla pesem, ki jih je še malo prej bodrila in nadejala z novim upom. Vsak je nosil puško in nahrbtnik, le nekaj nas je nosilo mitraljez. Skozi sopihanje nekaterih borcev, se je slišalo bolestno ječanje premraženih.

Ob meni je stopala črnolasa partizanka Marija.

Pogumno dekle! Da se tako poda na pot z nami, borci, možmi! Skrušena je ječala in si mela premražene prste. Roke so ji vedno večkrat segale k ustom, da jih je ogrela topla sapa. Zasmilila se mi je, pa sem ji ponudil svoje rokavice.

»Oh, saj ni treba!« se je jecljaje opravičevala.

»Le vzemi, vem, da te zebe!«, sem se ji bodrilno nasmehnil. »Jaz se bom že nekako ogrel!«

Nadela si je rokavice in me hvaležno pogledala.

Da bi pregnala mraz, sva klepetala o vsem mogočem. Kmalu se ji je razvezal jezik. Govorila je o svojem življenju, jaz pa sem jo poslušal. Zvedel sem, da ima otroka in da so ji moža ubili domači izdajalci. Otroka je pustila v oskrbo svoji materi, sama pa se je napotila k partizanom. Nekaj časa je še govorila, a ji je hlad zaprl usta. Sledil sem ji. Kmalu smo zagazili v visok sneg, ki se je razprostiral okrog nas in na obronkih gozda.

• Vnel se je hud boj

Nenadoma so se oglasile nemške strojnice. Nekaj prvih borcev v koloni je obležalo v snegu. Drugi smo si za visokimi smrekami poiskali zavetje. Tudi mi smo prešli v napad. Pokalo, regljalo in bobnelo je vseprek. Ozrl sem se, da bi poiskal Marijo. Tudi ona me je opazila. V spodbudo sem dvignil roko. Razumela je. Oprla se je na svojo brzostrelko... Izgubili smo že precej borcev, tudi Nemcev je bilo vse manj. Ječanje in stokanje ranjenecv so preglasili jurišni kriki naših borcev. Spet sem se ozrl, da bi s pogledom poiskal Marijo. Vendar pa me je ona že prej opazila. Pognala se je k meni. A en sam, samcat trenutek nepazljivosti je bil. Neki Nemec jo je zagledal in s

strojnico hlastnil po njej. Marija se je zgrudila. Skočil sem k njej. Na njenih prsih sem opazil velik krvav madež. Prijel sem jo okoli ramen in jo skušal dvigniti, ji pomagati.

»Viki, prepozno je... Notranjsko... Saj veš, kje Notranjska! Pojdi tja... Moj Tinče... moj sin,« je še rekla in mi nemočno obvisela na rokah.

Tisti trenutek mi je srce napolnila tako skeleča bolečina, da bi vpil, kričal. Pa sem zatulil kot ranjena zver, da se je nekaj borcev začudeno zazrlo vame. Zgrabil sem mitraljez in začel kot brez uma streljati po Nemcih. Toda skoraj v istem trenutku sem v ramenih začutil pekočo bolečino in telo se mi je zlomilo pod neznano silo bremena. Zagledal sem se v jasno, modro nebo. Nič več ni snežilo. Nenadoma mi je postalo toplo, tako toplo, da sem s silo trgal obleko s sebe. Spominjam se tudi iztoka. Poleg mene je ležal. Nogo mu je skoraj odtrgalo. Grgral je, hropel in spuščal nerazumljive besede. S poslednjimi močmi se je dvignil na svoje šibke roke in se skušal zavleči proč. Še malo, samo še malo in dosegel bi košato grmičevje. Dvignil se je, bolj, še bolj, ko ga je strel iz nemškega mitraljeza zlomil, da je ves razmesarjen in krvav obležal na grmovju. Toda še vseeno se je precej borcev borilo in branilo nas, ranjence. Kazalo je, da bomo zmago odnesli mi, kljub precejšnjim žrtvam. In res je bilo tako! Videl sem še, kako so naši v znak zmago-slavja dvignili puške.«

• Na Marijine besede nisem nikoli pozabil

Borca Viktorja Mencingerja-Vikija sem poslušala tiho in zavzeto.

»Gotovo se vprašuješ, kako je bilo z menoj, kajne?« je rekel. »No, izvlekel sem se, a še sedaj imam sled krogle, ki sem jo iztaknil v tem boju. Na Marijine besede tudi nisem pozabil. Po končani vojni sem se napotil na Notranjsko. Ampak, Notranjska je velika in Tinčeta, Marijinega sina, nisem našel. Prepričan sem, da zna ceniti žrtev svoje matere.«

Moj sogovornik je spet utihnil. Hitro, da ne bi opazila, je z rokavi suknjiča obrisal solzo. »Bodi srečna in vesela, tudi razgrana, a hkrati spoštuj svobodo in domovini bodi zvesta do konca življenja!« je še rekel Viktor Mencinger-Viki. Prikimala sem, to je bilo vse.

VERA NOVAK

kramljanje

V današnji številki predstavljamo kar dva sestavka najmlajših iz osnovne šole v Zeleznikih: »Prvo srečanje s partizani« Cilke Demšar in »Hišo so nam zažgali« Anice Demšar. To pojasnilo je naš dolg in skromna zahvala vsem, ki so sodelovali pri izdaji posebne številke glasila »Naše poti« oziroma zbiranju gradiva za srečanje pionirjev-zgodovinarjev na temo o domačem kraju med narodnoosvobodilnim bojem, iz katerega črpamo dragocene sestavke že več kot polrugo leto.

In še fotografija iz imenovane glasila z naslovom »Prihod Kurirčkove pošte«.

»Kurirčkova pošta 1974«

Slednji pa v pozdrav »Kurirčkovi pošti 1977«, ki je krenila na svojo in našo pot minulo soboto!

Po kratkem premoru so se spet oglasili mladi kurirji iz mariborske osnovne šole z imenom Borisa Kidriča:

»Pred dnevi sva s sošolcem obiskala interniranko Eto Spindler,« pišeta Domen in Smiljan. »Pogovarjala sva se z njo in tudi nekaj posnetkov sva naredila. Ker sva začetnika, nama niso uspeli. Morda se bo to posrečilo sošolki, ki je imela pogovor z narodno heroino Albinco Hočevar-Mali.«

Pa, draga Domen in Smiljan, hvala za pozdrave, naslovljene vsem članom našega uredništva!

Z željo, da bi Tinče, sin partizanke Marije, prebral te vrstice in seveda tudi sestavek Vere Novak iz Jesenic, bi sklenila današnje kramljanje. Da pa danes objavljamo prvi zapis v novi rubriki »Kdo je kriv« izpod peresa Marice Sivec iz Osnovne šole Simona Gregorčiča v Kobaridu, menda ni potrebno posebej opozarjati. O rubriki smo v enem izmed letošnjih kramljanj že pisali in bi danes ponovila samo še va-bilo k sodelovanju.

Lepo pozdravljeni!

Milena

Hišo so nam zažgali

Čeprav je od tistih dni minilo že veliko let, tega moja mamica ne bo nikoli pozabila

Večkrat mi mamica pripoveduje spomine iz vojnih dni in eno izmed njenih pripovedi sem tudi zapisala — tisto, ki pripoveduje, kako so Nemci — bila je že skoraj svoboda — zažgali njen dom pod Blegošem.

Neki večer so prinesli v hišo ranjenca, ki je bil ranjen v stegno. Partizani so prosili našega starega ata, če ga lahko pustijo čez noč pri nas. Domači so jim dovolili. Odnegli so ga na podstrešje in ga zakrili s senom. Ko so partizani odhajali, je mamo začelo skrbeti, kaj bo, če pridejo Nemci. Zato jih je vprašala, če je hudo ranjen.

»Ne, umrl pa še ne bom,« je namesto njih odvrnil ranjeni partizan.

Naslednje jutro so ga prišli iskat. Rekli so, da ga bodo peljali v bolnišnico, vendar niso hoteli povedati, v katero. Predno so odšli, so ranjencu zavezali oči, da ne bi videl, kam ga peljejo.

To sem zapisala zato, da bi vedeli, kako je hiša moje mamice pomagala partizanom!

No, in tako je prišlo tisto strašno jutro.

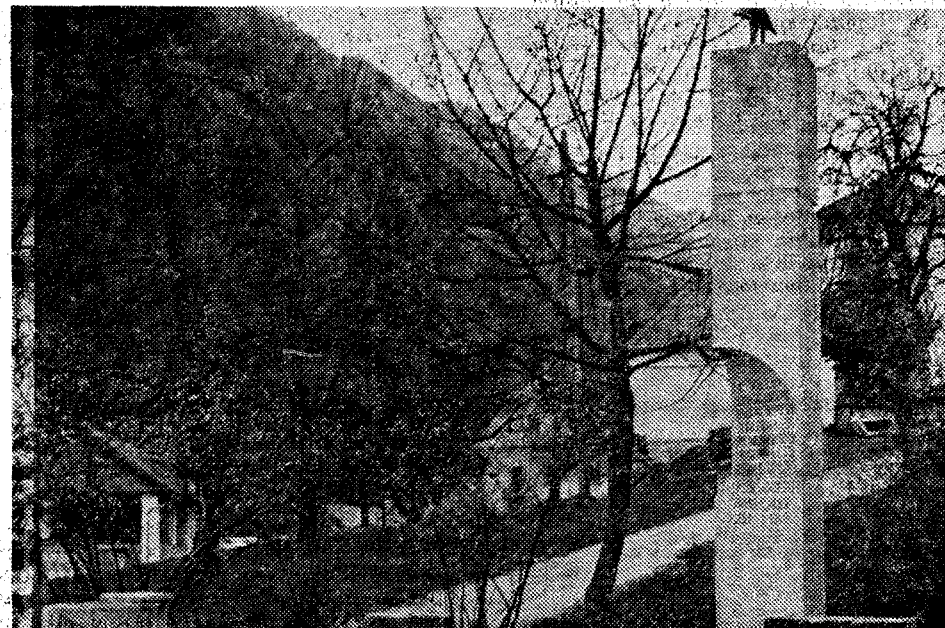
Navsezgodaj zjutraj so na vrata po trkali Nemci. Doma so ravno kuhali žgance, ki pa so bili še skoraj surovi. Neki Nemec jim je rekel: »Čez deset minut bomo zažgali hišo!« Stara mama je prošila, naj tega ne naredijo, a je

Nemci niso hoteli slišati. Vrgli so zažgalno bombo in vsa hiša je bila enkrat v ognju. Vse je zgorelo, le kar je kjo imel na sebi, je ostalo. Zbežali so z zibelko in z dvema kravama. Na travniku so potem pojedli na pol kuha-

ne žgance. Novo hišo na Zalem logu so si zgradili šele dolgo po vojni.

Čeprav je od tistih dni minilo že veliko let, tega moja mamica ne bo nikoli pozabila.

ANICA DEMŠAR

Spomenik na Zalem logu

besede in dejanja

● Znanje — najmočnejše orožje komunistov

Cim več se naučiti, oborožiti se z znanjem, to je stalna misel tovariša Tita. Učil se je in zahteval od drugih, da se učijo — kjerkoli je bil: med delavci v Kraljevi in Smederevski Palanki, v Lepoglavi in mariborski kazalnici, med narodnoosvobodilnim bojem, v povojni izgradnji dežele, v boju za mir v svetu... Nikdar ni izpustil priložnost, da bi — čeprav je bil močno zavzet — prebral dobro knjigo, obiskal slikarsko galerijo, pogledal film, šel v gledališče. Učil se je predano. Govoril je, da je znanje najmočnejše orožje komunistov v boju proti razrednemu sovražniku. »Moramo se oborožiti z znanjem!« je rekel. To je zahteval od vseh komunistov. In v tem je bil dosleden. Leninove besede: »Učiti se, učiti in samo učiti.« je bilo neprekinjeno prisotno v vsakem članu Partije, v vsaki njeni celici.

FRONT — 25. III. 1977

● Kaj nam nudi veliki ekran

To je vprašanje, ki muči nas, mlade, člane zveze socialistične mladine iz gimnazije »11. maja« v Peči.

V našem mestu imamo dve kinodvorani. S filmskim sporedom smo nezadovoljni! Naj povemo še to, da 80 odst. občinstva sestavljajo mladi od 15 do 25 let. To je čas, ko poskušajo mladi ljudje najti sebe, svojo življenjsko pot. Lani je bilo v Peči prikazanih 166 filmov in od tega 12 domačih filmov (3 drame, 2 zgodovinska filma, 2 filma s tematiko narodnoosvobodilnega boja, 1 komedija, 1 ljubezenski film, 1 film za otroke in 2 filma s socialno tematiko). Razume se: Nismo proti takšnim filmom, a se vendarle vprašujemo, zakaj ni več filmov s socialno tematiko in filmov o naši revolucionarni preteklosti! Hkrati je bilo namreč prikazanih 38 kriminalk, 23 avanturističnih filmov in 18 kavbojskih filmov, medtem ko v letu 1976 nismo gledali niti en film s sodobno tematiko, na primer o nalogah in življenju mladih, o čemer se kako govorita tisk, televizija.

Ali danes med nami ni heroja, ki bi nam lahko rabil za primer? Veliko jih je, tudi med nami.

NIN — 27. III. 1977

● Obnašanje po starem

Medtem ko so nam usta polna nagrajevanja po delu — kot enega izmed osnovnih pogojev za povečanje produktivnosti dela — se v mnogih sredinah obnašamo, četudi podzavestno, po starem. V nekem zagrebškem kolektivu, na primer, uporno kroži — v cmejenem številu primerkov — popis tistih, ki so prejšnji mesec zaslužili več kot 8.000 dinarjev.

Dokler je tako, je res bolje, da proizvajamo gramofonske plošče s pozivom

za nagrajevanje po rezultatih dela. Mnoge letih bi lahko ohranili za boljše čase. Za tiste, ko ne bomo več (izza hrbta) govorili: »Sram ga je lahko, koliko je zaslužil!«

VJESNIK — 23. III. 1977

● Samo delo in angažiranost dajeta pravico do kritike

Nikoli ne smemo izpostavljati samo tistih ljudi, ki so delovni, zanesljivi, pošteno in na njih prevladati vse breme, temveč moramo delo in zadolžitve deliti tako, da bodo v njihovem uresničevanju sodelovali vsi. Samo tako bomo lahko tiste, ki ne znajo reči »ne«, zavarovali pred tistimi, ki imajo vselej na ustih to kratko, vendar jasno besedo. Če bodo delali tako, potem bomo zaustavili vse tiste, ki mislijo, da je njih edino delo — kritizirati, v tem ko o komunistični in tovariški kritiki, ki izhaja iz prave analize dela in angažiranosti, nočejo niti slišati. Takšni člani ZK niso nikoli postali komunisti. V naše vrste so prišli slučajno, ali pa dobro vedo, zakaj so tu. Verjetno iz karizma in drugih nagibov. Za takšne se veda med nami ni mesta.

KOMUNIST — 28. III. 1977

● Izgube in — čudež

Tovarna cementa z Lukovca ni ne prva in ne zadnja, ki je svoje poslovnanje sklenila z velikimi izgubami. Predlani so jih zabeležili kar za 28 milijonov dinarjev. Rešitev so iskali v radikalnih spremembah, najprej v odnosu do dela in proizvodnih sredstev, potem v organizaciji poslovanja.

In, zgodil se je — čudež.

Kaj se je v teh dvanajstih mesecih dogajalo v tovarni, ve najbolje poveda 317 delavcev, ki so se dogovorili, da bodo trošili toliko, kolikor lahko in je dovoljeno. Za začetek so se odrekli regresa za letne dopuste in toplih obrokov. Šli so še dalje in tudi mimo lastnega samoupravnega dogovora o delitvi osebnih dohodkov. Videli so, da ne morejo iti v korak z drugimi organizacijami združenega dela, pa so osebni dohodki zaposlenih v tovarni cementa Lukovca za 7 odst. nižji od tistih, ki jim jih dovoljuje samoupravni sporazum.

Vse to se je izplačalo: Lansko leto so sklenili s pozitivnim ostankom dohodka v višini 7 milijonov dinarjev.

VJESNIK — 25. III. 1977

● Kselina nenapisana poema

Vsak poznavalec mariborskih razmer in ljudi bi, če bi ga vprašali po znanih ženskah njegovega mesta, brez oklevanja med prvimi omenil Linko Ksela. Ta dinamična in nikoli utrujena žena je bila med vojno borka legendarnega Pohorskega bataljona, takoj po vojni pa vsestranska družbena delavka, zaposlena posebno s skrbjo za otroke padlih borcev. Nahraniti jih je bilo treba, ure-

Linka Ksela

dit jim stipendije, izsolati. Čeprav je bila Ksela sama zelo mlada, jim je bila kot mati. Danes so to zreli ljudje in znani strokovnjaki.

Linka Ksela, strokovnjakinja za mladinsko prestopništvo, pravi:

— Bil je čas, ko so bili mladi žrtve slabih vplivov in to je eden izmed razlogov, da je veliko število njih krenilo na slaba pota. K sreči smo pravočasno spoznali, da je treba z mladim človekom več delati. Zdi se pa, da nam ni še povsem jasno, da mora biti to delo takšno, da bodo represivne mere postale popolnoma nepotrebne. Enostavno: Dolžni smo jim zagotoviti čiste inspiracije, popolnoma neomejen prostor za akcijo in avanturo iskanja novega!

Vsako svojo trditev Linka Ksela lahko podkrepi s stotine primeri iz življenja mladih, ki so nekaj časa iskali izgubljeni življenjski cilj. Njene izkušnje so neizčrpen rudnik in škoda, da jih ne zbere v knjigi, ker bi se tako morda pojavil nov in moderni Makarenko.

SVIJET — 25. III. 1977

TITO — graditelj miru in neuvrščenosti

3

„Bolje je
stoje umreti,
kot pa kleče
živeti“
TITO

1. neodvisna politika, zasnovana na miroljubnem sožitju
2. podpora narodnoosvobodilnim gibanjem
3. nečlanstvo v kolektivnih vojaških paktih
4. nesodelovanje v dvostranskih zvezah z velesilami
5. nesprenemanje tujih vojaških oporišč na svojem ozemlju.

Vendarle pa so neuvrščene dežele v posameznih primerih delno odstopile od četrte točke (Indija, Irak — pogodbe z ZSSR, Egipt razveljavil pogodbo) ter pete o tujih bazah (Malta, Ciper, Kuba, Panama in druge, medtem ko sta Tunizija in Libija tuja oporišča že odstranili). To so storile zaradi tega, ker so našete dežele ta oporišča imele kot dediščino kolonialne preteklosti in proti svoji suvereni volji, prav tako pa so

Piše: ADOLF PUŠNIK

vlade teh držav bile trdno odločene čimprej likvidirati te baze. Takšna podpora gibanja vsekakor pomeni močan in vpliven dejavnik pomoči naštetim državam po pridobitvi popolne suverenosti in ozemeljske celovitosti.

Beograjska konferenca

Mednarodna napetost in hladna vojna se je stopnjevala. Zaradi strelitve ameriškega vohunskega letala U-2, prvega maja 1960. leta nad ZSSR, je propadel pariški sestanek šefov štirih velesil. Berlinska kriza se sploh ni ohladila. Sovjetsko-kitajska nasprotja ter obmejni spopadi so dobili prvine dolgotrajne globalne konfrontacije, a dekolonizacija v Afriki ter drugod je potekala ob silovitem upiranju kolonialističnih in imperialističnih sil.

V takem mračnem in hladnem političnem ozračju se je sestala zgodovinska prva vrhunska konferenca šefov držav in vlad nebloksovskih dežel, od 1. do 6. sept. 1961. leta v Beogradu. Jugoslovanska prestolnica se je tiste septembrske dneve kopala v prelepem sončnem vremenu, kot da bi narava želela in hotela spodbuditi zaskrbljene šefe delegacij te konference, naj bodo neutrudni politični geometri nove projekcije in prakse mednarodnih odnosov.

Zbranih je bilo 25 polnopravnih članic ter tri latinskoameriške države kot opazovalke. V pozdravnem govoru je tovariš Tito posvetil pozornost osrednjim in poglobljenim problemom sveta ter odločno zavrnil vzhodna in zahodna propagandna napolcevanja ter podtikanja o ustanavljanju nekakšnega tretjega bloka. V tej zvezi je predsednik Tito dejal: »Odvečne so bojazni, da bi ta sestanek lahko bil začetek ustanavljanja tretjega bloka. Mar bi bilo logično,

da mi, ki se borimo proti blokovski razdelitvi sveta, ustvarimo tretji blok? Mar bi to prispevalo k popuščanju napetosti v svetu? Vsekakor, da ne bi. Takšnih teženj mi ne moremo imeti, ker bi bile v nasprotju političnemu konceptu nebloksovskih dežel.«

V splošni razpravi se je Tito osredotočil na pot, tematsko najbolj ključnih problemov tedanjega političnega stanja in odnosov. Le-ti so bili:

1. splošna razorožitev
2. berlinska kriza
3. kolonializem
4. gospodarski problemi dežel v razvoju
5. pomen aktivne in miroljubne koeksistence.

Pri vprašanju splošne in popolne razorožitve kot enemu najvažnejših za obstoj človeštva ter svetovni mir, je predsednik Tito posegel v samo jedro, ko je dejal: »V besedah so vsi za razorožitev, toda v praksi, ko je treba pristopiti h konkretnemu reševanju, se postavljajo omejitve in protipredlogi, kateri pravzaprav onemogočajo doseganje nekega sporazuma.«

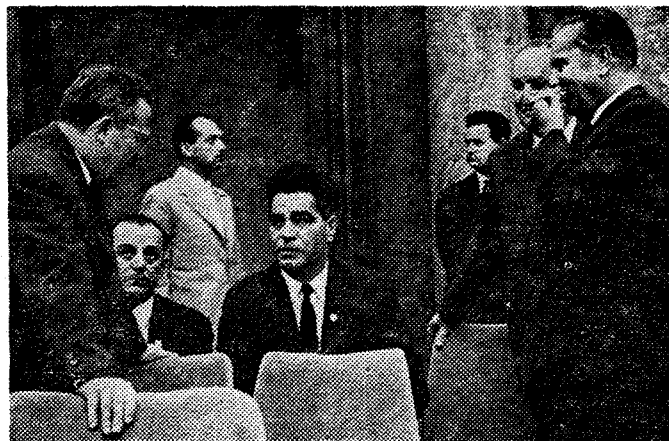
Ost te ugotovitve in kritike je bila naperjena predvsem proti glavnima nosilkama oborožitve ter pogovorov o razorožitvi, ZDA in ZSSR. Z ozirom na današnje stanje oziroma slepo ulico v razorožitvenih pogajanjih v Ženevi, na Dunaju in drugje, je očitna živa aktualnost citiranih misli predsednika Tita.

O berlinski krizi je tovariš Tito zavzel gledišče, da lahko edinole mirni, enakopravni in konstruktivni pogovori med obema Nemčijama ter štirimi velesilami privedejo do čvrstih in trajnih rešitev.

Mednarodnopravno je berlinski problem sedaj zadovoljivo razčiščen ter urejen, ostaja pa še nadalje politični ventil za izpajevanje ideoloških in medbloksovskih napetosti v srednji Evropi.

Proces dekolonizacije se je pospešil 1960. leta, vendar pa so se kolonialni gospodarji krčevito borili za ohranitev tujih ozemelj. Tovariš Tito je najostreje obtožil tedanje divjanje francoske soldateske v Alžiru in bombardiranje civilnega prebivalstva ob francoskem napadu na Bizerto v Tuniziji. Prav tako je Tito ostro obtožil portugalski kolonializem v Angoli ter Mozambiku in uboj predsednika vlade Konga, Patricija Lumumbo, od strani tujih plačanec. Tito je zahteval vsestransko podporo bojujočim narodom ter izrazil trdno prepričanje v dokončen uspeh procesa dekolonizacije.

(Se nadaljuje)

Predsednik Tito s člani jugoslovanske delegacije na Beograjski konferenci, ki je bila od 1. do 6. septembra 1961.

• TV-15 izhaja vsak teden — izdaja ga Založba Borec, Ljubljana, Miklošičeva 28 kot glasilo Zveze združenih borcev NOV in Zveze rezervnih vojaških starešin SR Slovenije

• Uprava in naročniški oddelček »TV-15«, Miklošičeva 28, pp 598/XI, 61000 Ljubljana; tekoči račun 50100-678-45195 pri SDK Ljubljana

• Telefon, uprava: 320.486

• Glavni in odgovorni urednik: SILVO TERŠEK

• Novinarji: NEVA MUŽIČ, MILENA STRAJNAR, TONE URBAS, LEOPOLD VERBOVSEK, MILAN VOGEL

• Tehnični urednik: SINE KOVIČ

• Tajnica uredništva: MARA OKORN

• Telefon uredništva: 327-780

Letna naročnina 140 dinarjev, za inozemstvo 160 dinarjev, posamezna številka v prosti prodaji 3 dinarje

Rokopise pošljite na naslov: Uredništvo »TV-15«, Miklošičeva 28, pp 598, 61001 Ljubljana

Rokopisov in fotografij ne vračamo

Po mnenju sekretariata za informacije IS SR Slovenije štev. 421/1-72 od 12.4.1974 se za »TV-15« ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov

Tisk in kilešje ČGP Delo Ljubljana, Titova 35